

Jaarstukken 2020

Ter behandeling in het algemeen bestuur van Waterschap
Drents Overijsselse Delta op 29 juni 2021

Kerngegevens

Gebied

Oppervlakte	255.000 ha
Diagonale afstand Deventer-Assen	90 km
Inwoners	620.000

Bestuur

Het waterschapsbestuur van Drents Overijsselse Delta bestaat uit 29 zetels en de volgende fracties:

Water Natuurlijk	5
VVD	4
CDA	3
Gemeentebelangen Drenthe-Overijssel	3
ChristenUnie	2
Algemene Waterschapspartij	2
50PLUS	1
SGP	1

Geborgde zetels:

Ongebouwd	4
Bedrijven	3
Natuurterreinen	1

Waterschapswerken

Primaire en secundaire watergangen	6.950 km
Primaire en regionale keringen	362 km
Dijken en kades	654 km
RWZI's	16
Gemalen	368
Stuwen	1.963

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
LEESWIJZER	4
SAMENVATTING	5
AMBITIES EN MAATREGELEN	6
FINANCIEEL	7
VOORSTEL TOT BESTEMMING VAN HET RESULTAAT	11
VOORSTEL TOT WIJZIGING ALGEMENE RESERVE (WEERSTANDSVERMOGEN)	12
JAARVERSLAG 2020	13
1. PROGRAMMAVERANTWOORDING	14
1.1 PROGRAMMA VEILIGHEID	15
1.2 PROGRAMMA WATERSYSTEEM	19
1.3 PROGRAMMA WATERKETEN	31
1.4 PROGRAMMA MAATSCHAPPIJ EN ORGANISATIE	37
2. VERPLICHTE PARAGRAFEN	46
2.1 BEDRIJFSVOERING	46
2.2 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR	48
2.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	48
2.4 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN	50
2.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN	51
2.6 WEERSTANDSVERMOGEN	53
2.7 FINANCIERING	56
2.8 VERBONDEN PARTIJEN	58
2.9 EMU-SALDO	61
2.10 TOPINKOMENS	63
JAARREKENING 2020	65
3. BALANS EN TOELICHTING	66
3.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2020	66
3.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING	67
3.3 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2020	69
3.4 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	76
4. EXPLOITATIEREKENING	78
4.1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	78
4.2 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S	90
4.3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS	100
OVERIGE GEGEVENS	101
GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	101
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	101
VASTSTELLING VAN DE JAARSTUKKEN	107
BIJLAGEN	108
FINANCIËLE BIJLAGEN	109
AFKORTINGEN	116

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2020 van Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDODelta) aan.

De jaarstukken zijn onderverdeeld in twee delen:

- het jaarverslag;
- de jaarrekening,

Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de financiële beschouwingen over het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een financieel verantwoordingsdocument, waarin de balans en de exploitatierekening zijn opgenomen. Beide stukken worden ter vaststelling aangeboden aan het algemeen bestuur.

De accountant geeft via zijn controleverklaring een oordeel over de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de jaarrekening, en van de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties. De jaarrekening is geheel financieel van aard.

Leeswijzer

In 2020 zijn er geen begrotingswijzigingen door het dagelijks en het algemeen bestuur vastgesteld. De verantwoorde cijfers in de kolom "Bijgestelde begroting 2020" zijn daarom gelijk aan de cijfers uit de vastgestelde primitieve begroting 2020.

Bij de verklaring van de financiële verschillen worden de letters V, N, I, S en K gebruikt:

V = Voordeel

N = Nadeel

I = Incidenteel

S = Structureel

K = Bedrag x € 1.000 (bijvoorbeeld €100K = € 100.000)

Samenvatting

Een bijzonder jaar ligt achter ons. Zo hadden we in de eerste maanden van 2020 nog nooit gehoord van COVID-19, maar moesten we als organisatie vanaf maart ineens op een heel andere manier gaan opereren ter voorkoming van besmettingen en IC-opnames. De impact van dit virus op de wereld, ons land en ons waterschap is enorm gebleken. De bestrijding van het virus vraagt een ongekennde inspanning en in het verder in kaart brengen van de besmettingshaarden hebben wij als waterschappen ook een (bescheiden) rol gespeeld. Tegelijkertijd moest ons werk zo goed mogelijk door blijven gaan: het zorgen voor veilig water, voldoende water en zuiver water. Daarvoor hebben we in de begroting 2020 opdrachten (regulier werk, maatregelen en projecten) en budgetten ontvangen. Met deze jaarstukken leggen wij over beide aspecten aan u verantwoording af.

Ondanks alle beperkingen en dankzij een laag ziekteverzuim zijn we zeer content dat we er in geslaagd zijn om heel veel van de voorgenomen maatregelen uit de begroting 2020 te realiseren. Uiteraard hebben enkele projecten om begrijpelijke redenen vertraging opgelopen, maar van de 76 maatregelen zijn er 55 op groen gezet. Slechts 2 maatregelen zullen niet gerealiseerd gaan worden, terwijl er 19 zijn doorgeschoven naar 2021 verder.

Dat we in 2020 niet alles konden uitvoeren zien we wel deels terug in de financiële cijfers. Maar deze worden ook beïnvloed door enkele incidentele posten welke niet Covid-19 gerelateerd zijn. Oorspronkelijk was er een tekort van € 5,6 miljoen op de taken begroot, welke aangevuld zou worden door middel van een onttrekking ten laste van de egalisereserves. In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we deze begrote onttrekking aan de reserves ook in de realisatie als daadwerkelijke inkomstenpost meegenomen. Hiermee hopen we een beter beeld te geven van de uitkomst van de Jaarrekening ten opzichte van de begroting.

Het saldo van de taken bedraagt in 2020 € 1,3 miljoen positief (€ 118,7 miljoen -/- (€ 120,0 miljoen). Een voordeel ten opzichte van de begroting van € 6,9 miljoen (van € 5,6 miljoen tekort naar € 1,3 miljoen positief). Dat betekent dat we in plaats van de begrote onttrekking van € 5,6 miljoen aan de reserves, per saldo € 1,3 miljoen aan de diverse reserves kunnen toevoegen.

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Totaal netto-kosten programma's	124.287	118.742	5.545
Totaal netto opbrengsten	118.687	120.044	1.357
Saldo voor inzet reserves	-5.600	1.302	6.902
Inzet tariefegalitatie	5.600	5.600	-
Gerealiseerd resultaat	-	6.902	6.902

(bedragen x € 1,0 miljoen)

Op goederen en diensten deed zich het grootste voordeel voor van bijna € 3 miljoen. Zowel op de personeels- als de kapitaallasten ontstond een positief verschil van € 1,2 miljoen.

Het voordeel op de kapitaallasten werd veroorzaakt door een tweetal incidentele posten:

- de afboeking van de niet meer in gebruik zijnde activa van de slibgistinginstallatie in Echten (nadeel € 2 miljoen) en
- de afboeking van de boekwaarde van een tweetal HWBP-projecten waarbij voor de afgesloten fases meer subsidie was ontvangen dan aan kosten gemaakt. Normaliter zou dit voordeel verspreid over de afschrijvingstermijn van 40 jaar ten gunste komen van de exploitatie. Het activeren van negatieve boekwaarden is echter niet toegestaan, zodat dit bedrag in één keer als baat genomen moet worden (voordeel van € 3,0 miljoen).

Dit laatste voordeel zal, conform het recentelijk door het algemeen bestuur (AB) genomen besluit, via resultaatbestemming toegevoegd worden aan een separate HWBP-bestemmingsreserve.

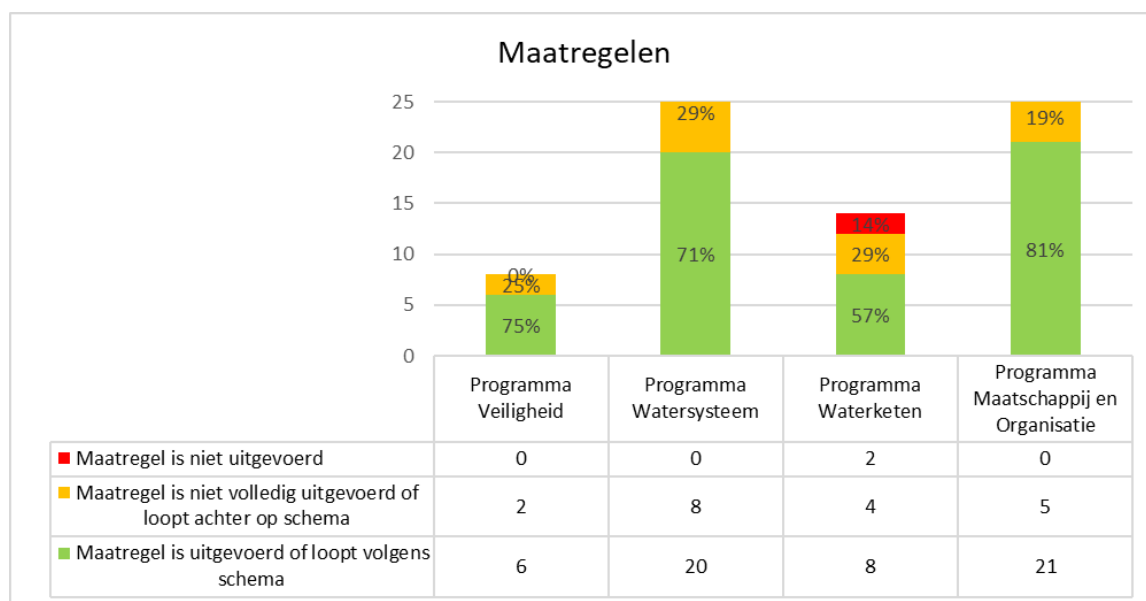
Daarnaast was er een voordeel van bijna € 1 miljoen door een hogere dividenduitkering en vielen de belastingopbrengsten 2020 en de niet benodigde post “onvoorzien” bijna € 0,6 miljoen hoger uit dan geraamd. Het totale voordeel is daarmee wel minder groot dan in voorgaande jaren. Dat komt mede door de structureel ingeboekte taakstelling van € 2,2 miljoen in 2020.

Het uiteindelijke jaarrekeningresultaat wijkt meer af van onze prognose in de 2^e Bestuursrapportage dan gebruikelijk. Dit komt met name omdat de vrijval van de negatieve boekwaarde van de 2 HWBP projecten nog niet was voorzien (positief verschil van bijna € 3 miljoen). Daarnaast was bij het opstellen van de 2^e Bestuursrapportage nog geen sprake van de tweede besmettingsgolf en een nieuwe aanscherping van de Coronamaatregelen. Daardoor zijn wij op dat moment te optimistisch geweest in het nog kunnen realiseren van diverse uit te voeren werkzaamheden. We hebben ons voorgenomen om in de toekomst scherper aan de wind te gaan varen in onze begroting en in onze financiële prognoses. Dat betekent dus dat we budgetten verlagen waar dat reëel is, maar ook een verzoek om extra middelen zullen indienen als onze inschatting door verschillende oorzaken te optimistisch is geweest.

Zoals gezegd: 2020 kenmerkt zich in veel opzichten als een bijzonder jaar. Niet zozeer in de uitvoering van onze hoofdtaken, maar meer nog in de wijze waar op we ons werk met inachtneming van de maatregelen in verband met het Coronavirus moesten blijven uitvoeren. Samenwerking en overleg was zowel intern als ook met externe partners minder goed mogelijk. Ook bij de uitvoering van projecten hadden wij in meer opzichten extra hobbels te nemen. Vertraging van werkzaamheden was daardoor hier en daar onvermijdelijk. Ondanks dat zijn we doorgegaan met de doorontwikkeling van onze organisatie. Zo hebben we voor 2021 een vernieuwde en doelgerichte begroting opgesteld. Ook hebben we nieuwe ideeën ontwikkeld voor het professionaliseren van de sturing binnen ons waterschap. Ondanks Corona zijn we ons in 2020 meer gaan richten op de nieuwe maatschappelijke opgaven, waarvoor we ons als waterschap gesteld zien. Opgaven die een nieuwe uitdaging voor ons vormen en die ook maken dat de druk op onze budgetten gaat toenemen. Dat vraagt de komende jaren om integrale afwegingen van nieuw beleid en het stellen van prioriteiten. In 2020 hebben we ook een Watervisie opgesteld om vervolgens aan de slag te gaan met het Waterbeheerprogramma. Deze visiedocumenten zullen ons, samen met een professionalisering van ons assetmanagement, richting gaan geven in de keuzes die we als waterschap in de toekomst moeten maken.

Ambities en maatregelen

In de begroting en meerjarenraming 2020-2023 zijn de doelen, effecten en resultaten opgenomen die we tijdens deze periode willen bereiken. Gezamenlijk vormen deze de ambities van het waterschap. Deze ambities zijn vervolgens vertaald naar een aantal maatregelen die in 2020 gerealiseerd moeten worden. In onderstaande tabel is de realisatie van de maatregelen 2020 opgenomen:

Voor een toelichting met betrekking tot de voortgang verwijzen wij u naar hoofdstuk 1, waar per programma een toelichting opgenomen is van de ambities, te nemen maatregelen en de realisatie hiervan.

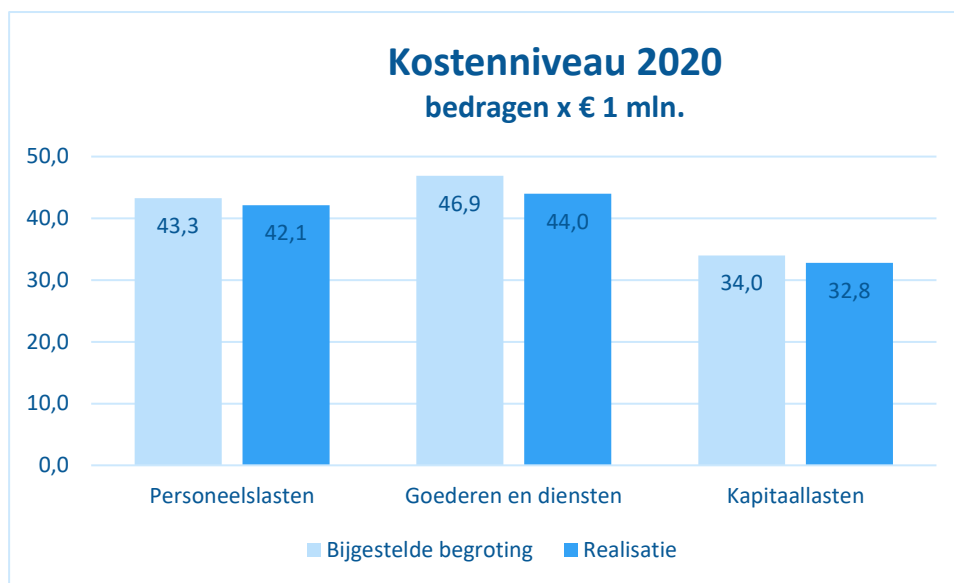
Financieel

De begroting is op lastenniveau in drie grote componenten te verdelen:

- Personeelslasten (inclusief inkomsten, inhuur derden en overige personeel gerelateerde lasten)
- Kapitaallasten (afschrijvings- en rentekosten en rentebaten)
- Goederen en diensten (inclusief inkomsten, onvoorzien en dotaties/vrijval voorzieningen)

Vanaf paragraaf 4.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten worden de diverse lasten verder toegelicht. De bedragen in de jaarstukken worden gepresenteerd in miljoenen euro's. In de aansluiting en tellingen kan dit leiden tot een afrondingsverschil.

In onderstaande grafiek zijn deze 3 componenten weergegeven:

Personeelslasten voordeel € 1,2 miljoen

Onder de personeelslasten zijn de lonen- en salarislasteren, personeelsbaten en overige personeel gerelateerde lasten opgenomen. Het voordeel aan personeelslasten hangt samen met de verlaging (€ 1,2 miljoen) van de onder de overlopende passiva opgenomen financiële verplichting aan opgespaarde verlofrechten. Deze waren tot nu toe gewaardeerd tegen het afdelingsuurtarief, om zodoende ook enige dekking te creëren voor tijdelijke inhuur als een medewerker op basis van zijn opgebouwde rechten een langere tijd met verlof zou gaan. De accountant heeft ons er op gewezen dat het vormen van een dergelijke buffer niet is toegestaan, omdat hier geen verplichting aan ten grondslag ligt. De opgespaarde verlofuren zijn daarom opnieuw berekend, maar dan op basis van het lagere uurloon van de desbetreffende medewerker.

De overige posten worden afzonderlijk toegelicht in paragraaf 4.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten.

Goederen en diensten voordeel € 2,9 miljoen

Het voordelige verschil met betrekking tot Goederen en diensten is met name als volgt tot stad gekomen:

- Met ingang van 2020 ontvangt WDO Delta een gewenningsbijdrage van het Rijk voor het overnemen van het peilbeheer ten aanzien van de Drentse Hoofdvaart. Deze bijdrage is ter dekking van de afvoerkosten en het deel van de niet door te belasten aanvoerkosten en investeringen en loopt in de komende jaren naar nihil. De kosten zijn vanwege het beheer van deze vaart uiteraard toegenomen. Per saldo een voordeel van € 495.000.

- We hebben € 620.000 overgehouden op het onderhoud van de watergangen, ondanks een inhaalslag van de baggerwerkzaamheden naar aanleiding van de opschorting in 2019 door PFAS en PAS.
- Een aantal percelen is verkocht (V € 381.000).
- In 2020 is sprake geweest van minder aankoop chemicaliën. Dit wordt veroorzaakt door de droge zomer, waardoor er minder slib is geproduceerd (V € 301.000). Ook het transport en afvoer van slib was fors lager (respectievelijk € 128.000 en € 775.000) door de droogte en door problemen in de afvoer naar Garmerwolde waarna we de mogelijkheid kregen om gebruik te maken van een dichterbij gelegen alternatief bij Vallei & Veluwe.
- In 2020 is er een lagere bijdrage betaald aan GBLT (V € 756.000). Dit wordt met name veroorzaakt door lagere salariskosten en hogere invorderbaten.
- Dit jaar zijn er minder telefoons vervangen V € 356.000.
- In het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer is per saldo meer subsidie uitbetaald (N € 443.000). Er sprake is van een verschuiving in de tijd (2017/2018 onderschrijving) doordat we samen met de provincies wilden optrekken
- Vanwege het stilliggen van de installatie in Echten moeten we een gedeelte van de ontvangen BTW terug betalen. Hiervoor is een voorziening van € 700.000 gevormd.
- In de nieuwe CAO is een Thuiswerkvergoedingsbudget afgesproken. Voor het beschikbare bedrag is een voorziening gevormd van € 270.000 (N). Omdat de PBB regeling gecontinueerd wordt is een deel van de voorziening vrijgevallen € 487.000 (V).

De overige posten worden afzonderlijk toegelicht in paragraaf 4.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten.

Taakstelling

Bij de begrotingsbrief over 2020 is besloten om een besparing te realiseren van € 2,2 miljoen. Deze besparing is als stelpost op Programma 4 M&O verwerkt. Bij de 2^e Bestuursrapportage is aangegeven om deze taakstelling als volgt over de programma's te verdelen: Programma Waterveiligheid € 0,1 miljoen; Programma Watersysteem € 1,2 miljoen; Programma Waterketen € 0,5 miljoen en Programma M&O € 0,4 miljoen. Omdat dit niet door middel van een begrotingswijziging is verwerkt, rust de gehele taakstelling nog op Programma 4 (N € 2,2 miljoen). In de begroting 2021 en volgende jaren is de stelpost structureel verwerkt in de budgetten van de programma's.

Kapitaallasten voordeel € 1,2 miljoen

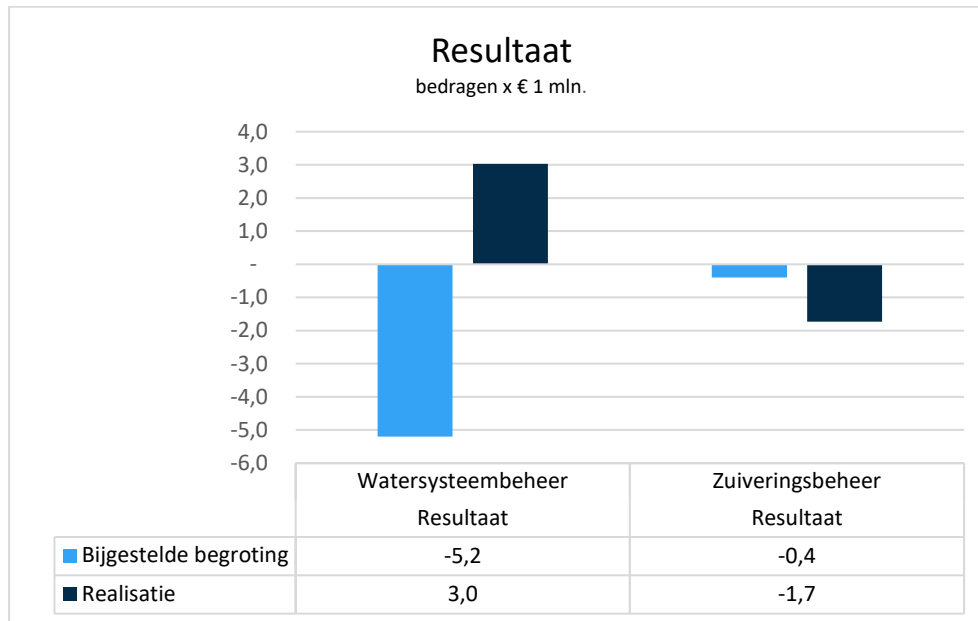
Het voordelige verschil met betrekking tot de kapitaallasten is als volgt tot stad gekomen:

- Een tweetal HWBP-projecten kenden per ultimo 2020 een negatieve boekwaarde. Er was voor de afgesloten fases meer subsidie ontvangen ten opzichte van de werkelijke uitgaven. Omdat dit niet geactiveerd mag worden, zijn deze boekwaarden vrijgevallen ten gunste van het resultaat. Voorgesteld wordt om deze bedragen (V € 2.995K) toe te voegen aan een bestemmingsreserve.
- De slibgistingsinstallatie van Echten ligt sinds begin januari 2019 stil. Een deel van de activa zal niet meer toegepast gaan worden in het nieuwe ontwerp. De boekwaarde van dat gedeelte kan daardoor niet langer geactiveerd blijven en is als desinvestering ten laste van de exploitatie gegaan (N € 2.000K).
- Conform het afschrijvingsbeleid van Waterschap Drents Overijsselse Delta worden projecten in het jaar na afronding in afschrijving genomen. Bij het opstellen van de begroting was er verwacht dat een aantal projecten in 2019 al gereed zouden zijn. Dit is echter in 2020 gebeurd waardoor de kapitaallasten ook een jaar doorschuiven
- Door achterblijvende uitgaven, ten aanzien van zowel de exploitatie als de investeringen was de financieringsbehoefte lager dan verwacht. Het gemiddelde werkelijke te betalen rentepercentage van de nieuw aangetrokken leningen was lager dan geraamd. Per saldo ontstaat een rentevoordeel.

Kosten en belastingopbrengsten per taak

De gerealiseerde exploitatiecijfers ten opzichte van de begroting per taak zien er als volgt uit:

Oorspronkelijk was er een tekort van € 5,6 miljoen op de taken begroot. Uiteindelijk is er een overschot gerealiseerd van € 1,3 miljoen.

Voor de taak **Watersysteembeheer** waren de begrote lasten € 76,6 miljoen, terwijl er in werkelijkheid € 69,2 miljoen is uitgegeven, inclusief ontvangen dividend. Hierdoor ontstaat er een voordeel van € 7,4 miljoen. De belastingopbrengsten van Watersysteembeheer vielen ook voordelig uit (€ 0,8 mln.). Er was € 71,4 miljoen begroot terwijl de realisatie € 72,3 miljoen bedraagt.

Hierdoor ontstaat er per saldo een voordeel van € 3 miljoen. Voor deze taak was een tekort van € 5,2 miljoen geraamd waardoor er per saldo een overschot van € 8,2 miljoen is gerealiseerd.

De begrote lasten voor de taak **Zuiveringsbeheer** waren € 46,4 miljoen terwijl er in werkelijkheid € 47,2 miljoen is uitgegeven, inclusief ontvangen dividend. Er ontstaat derhalve een nadeel van € 0,8 miljoen. Daarnaast laten de belastingopbrengsten van Zuiveringsbeheer een nadeel van € 0,5 miljoen zien. Er was € 46,0 miljoen begroot terwijl de werkelijke ontvangsten € 45,5 miljoen bedragen.

Hierdoor ontstaat er per saldo een nadeel van € 1,7 miljoen. Voor deze taak was een tekort van € 0,4 miljoen geraamd waardoor er per saldo een nadeel van € 1,3 miljoen is gerealiseerd.

Voor een verdere toelichting met betrekking tot de afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de begroting verwijzen wij u naar de jaarrekening. Hier is de exploitatierekening op programmaniveau en op taakniveau opgenomen.

SAMENVATTING

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Verschil Bijgest.begr. Realisatie
Programma			
Veiligheid	13.261	9.971	3.290
Watersysteem	46.631	43.721	2.910
Waterketen	35.851	37.013	-1.162
Maatschappij en Organisatie	28.345	28.037	308
Totaal programma's	124.088	118.742	5.346
Onvoorzien	199	-	199
Totaal netto-kosten programma's	124.287	118.742	5.545
Waterschapsbelastingen	118.687	119.928	1.241
Belastingen voorgaande jaren		116	116
Inzet tariefegalisatie	5.600	5.600	-
Gerealiseerd resultaat	-	6.902	6.902

Voorstel tot bestemming van het resultaat

Voorgesteld wordt om het resultaat over 2020 als volgt te bestemmen:

Bedragen x € 1.000

Watersysteembeheer	5.237
Zuiveringsbeheer	-1.330
Reserve HWBP	2.995
	6.902

Voorgesteld wordt om het resultaat van de beide taken toe te voegen of te onttrekken aan de desbetreffende bestemmingsreserve tariefsegalisatie en de HWBP-gelden toe te voegen aan een nieuwe bestemmingsreserve.

In onderstaande tabel zijn de mutaties op de reserves naar aanleiding van bovenstaand voorstel weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	€ Stand per 31-12 voor bestemming resultaat	€ Verdeling resultaat	€ Stand per 31-12 na bestemming resultaat
Algemene reserves			
Watersysteembeheer	5.600		5.600
Zuiveringsbeheer	1.200		1.200
Bestemmingsreserves tariefsegalisatie			
Watersysteembeheer	9.408	5.237	14.645
Zuiveringsbeheer	5.586	-1.330	4.256
Overige bestemmingsreserves			
HWBP	-	2.995	2.995
Totaal	21.794	6.902	28.696

Op de balans per 31 december 2020 is in afwachting van het besluit van het algemeen bestuur het positieve resultaat ad € 6,9 miljoen opgenomen als "Nog te bestemmen resultaat".

Voorstel tot wijziging Algemene reserve (Weerstandsvermogen)

Naar aanleiding van het AB besluit van 20 oktober 2020 worden in het kader van de herijking van het Weerstandsvermogen de volgende mutaties voorgesteld (zie voor verdere toelichting de paragraaf Weerstandsvermogen):

- Watersystemen € 1,1 miljoen van Algemene reserve naar Bestemmingsreserve tariefseglisatie.
- Zuiveringsbeheer € 1,3 miljoen van Bestemmingsreserve tariefseglisatie naar Algemene reserve.

In onderstaande tabel zijn de mutaties op de reserves naar aanleiding van bovenstaand voorstel weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Stand per 31-12 na resultaatbestemming €	Herverdeling €	Stand na herverdeling €
Algemene reserves			
Watersysteembeheer	5.600	-1.100	4.500
Zuiveringsbeheer	1.200	1.300	2.500
Bestemmingsreserves tariefseglisatie			
Watersysteembeheer	14.645	1.100	15.745
Zuiveringsbeheer	4.256	-1.300	2.956
Overige bestemmingsreserves			
HWBP	2.995	-	2.995
Totaal	28.696	-	28.696

JAARVERSLAG 2020

1. Programmaverantwoording

Jaarlijks stelt WDOdelta een programmabegroting en programmaverantwoording op. Een programmaverantwoording houdt in dat de verantwoording is opgebouwd uit programma's. Elk programma is gericht op het realiseren van verbeteringen (maatschappelijke effecten) in het beheergebied.

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategisch beleid uit het waterbeheerplan en de diverse beleidsplannen welke door het algemeen bestuur zijn vastgesteld. De programma's geven daarmee de bestuurlijke agenda weer op hoofdlijnen voor de komende bestuursperiode en specifiek de maatregelen welke voor het verslagjaar zijn opgenomen in de begroting.

Voor de primaire taken zijn dat de programma's Veiligheid, Watersysteem en Waterketen. De ondersteunende taken zijn opgenomen in het programma Maatschappij en Organisatie. De primaire en ondersteunende taken hebben een intensieve wisselwerking met elkaar.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Maatregel is uitgevoerd of loopt volgens schema

Maatregel is niet volledig uitgevoerd of loopt achter op schema

Maatregel is niet gerealiseerd

De teksten welke zijn opgenomen onder de paragrafen zijn overgenomen uit de begroting 2020. Hierdoor zijn sommige teksten in de toekomstige tijd. Deze teksten hebben we bewust zo laten staan. Per maatregel is alleen de realisatie 2020 toegevoegd.

1.1 Programma Veiligheid

1.1.1 Wat willen we bereiken?

WDODelta zorgt voor de dijken in Zuidwest-Drenthe en West-Overijssel, waardoor inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Wij willen overstromingen voorkomen, slachtoffers vermijden en de schade zoveel mogelijk beperken. Door beheer en verbetering van primaire- en regionale waterkeringen en kunstwerken zoals gemalen en sluisen, voldoen we zo veel mogelijk aan het vereiste beschermingsniveau. Daarnaast zorgen we ervoor dat we voorbereid zijn om bij hoogwater snel en adequaat te handelen om een overstroming te voorkomen en schade te beperken.

Kenmerkende aspecten voor waterveiligheid in 2020 waren onder meer:

- Twee periodes van hoogwater, daardoor meer daak dat opgeruimd moest worden;
- Daarnaast zijn er extra maatregelen getroffen vanwege de droogte;
- De wettelijke beoordeling ligt op schema. Samenwerking op afstand heeft zich goed ontwikkeld. De ontwikkeling van automatisering binnen de beoordeling heeft het project grote tijdswinst gegeven;
- HWBP is vol op stoom in de planuitwerking en samenwerking met de markt.

1.1.2 Wat hebben we gedaan?

In het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP) zijn de ambities, de doelstellingen en de maatregelen opgenomen van de Rijn-Oostwaterschappen voor de waterveiligheid. Uitvoering ervan vormt een belangrijk onderdeel van het programma. Hierna worden de maatregelen aangegeven die in 2020 uitgevoerd zouden worden.

1.1.2.1 Voldoen aan wettelijke normen

- **Beoordelen van primaire keringen en toetsen van regionale keringen**

Eens per 12 jaar moeten onze primaire keringen beoordeeld worden volgens de Waterwet, hierbij onderzoeken we of de keringen voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. De methode van beoordelen is vastgelegd in een wettelijk instrumentarium. De huidige beoordelingsronde loopt tot 1 januari 2023. Dit is de eerste beoordelingsronde op basis van de overstromingskansbenadering en wordt gebruikt om een eerste veiligheidsbeeld van de keringen te krijgen.

Voor de regionale keringen loopt op dit moment geen toetsingsronde. De keringen voldoen op dit moment aan de norm.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We hebben de primaire keringen Mastenbroek-Zwarte Water (normtraject 10-1) en op het traject Zwartsluis-Kadoelen (normtraject 9-2) conform het WBI2017 beoordeeld op basis van de nieuwe normering.	De beoordeling van normtraject 10-1 (Mastenbroek – Zwarte Water) is conform planning afgerond. Normtraject 9-2 is beoordeeld, deze kan worden ingeleverd zodra RWS de beoordeling van hun kunstwerken aan WDODelta aanlevert. WDODelta zal de rapportage bij de ILT indienen (WDODelta is penvoerder). Naast normtraject 9-2 is ook normtraject 202 beoordeeld, dit stond oorspronkelijk niet op de planning maar door ontwikkelingen hebben we dit traject sinds kort ook in ons beheergebied. Waterschap Zuiderzeeland is penvoerder voor deze rapportage.
We hebben de voorbereiding voor de wettelijke beoordeling conform het WBI2017 van de primaire kering Deventer (normtraject 53-1) gereed.	De voorbereidende werkzaamheden zijn afgerond, en de beoordeling van normtraject 53-1 is in volle gang.

- **Versterken primaire keringen**

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma heeft een voortrollend karakter. In afstemming met het nationale programmabureau HWBP wordt de programmering jaarlijks geactualiseerd aan de hand van de resultaten van de wettelijke beoordeling. De programmering vindt plaats op basis van urgentie. Zoals opgenomen in de Watervisie is de programmering van HWBP-projecten erop gericht dat alle primaire keringen in 2045 aan de

veiligheidsnormen voldoen. Voordat dijkversterkingsprojecten tot daadwerkelijke realisatie komen, gaan er jaren van voorbereiding (verkenning en planuitwerking) aan vooraf. De voortgang per HWBP-project is hieronder opgenomen.

Begroting 2020	Realisatie 2020
De voortgang van de HWBP-projecten is conform vastgesteld programma.	<p>De bestuurlijke mijlpalen voor het HWBP programma zijn gehaald in 2020. Wel is de impact van corona steeds meer zichtbaar. Kwaliteitsverlies begint zichtbaar te worden en sub-mijlpalen verplaatsen.</p> <p>De aanbesteding van het project Zwolle-Olst heeft enige vertraging opgelopen vanwege het Coronavirus. Na de gunning aan een marktcombinatie, gaat dit project verder onder de naam IJsselwerken. De subsidieaanvraag wordt gezamenlijk voorbereid. Dit loopt door inefficiëntie vanwege corona enige weken vertraging op. Voor Stadsdijken Zwolle is na tussenkomst van de Adviescommissie, bijna overeenstemming over de subsidieaanvraag van de planuitwerking. Door vertraging in de afronding van het advies is de kredietaanvraag voor de planuitwerking naar januari verschoven.</p> <p>Voor het project Veilige Vecht is de verkenning gestart. Het onderzoekstraject Gras op Zand is eind 2020 gestart met proeven om de sterkte van de grasmat te onderzoeken. Voor Stenendijk is inmiddels een aannemer gecontracteerd om de planuitwerking en realisatie uit te voeren. Voor het project de noordelijke randmeerdijk (samenwerking met Vallei&Veluwe) is het projectplan Waterwet in ontwerp vastgesteld en een aannemer voor de realisatie geselecteerd.</p> <p>Het organisatieplan HWBP zal later (in Q1 2021) worden vastgesteld dan gepland in verband met ontbreken van capaciteit bij HRM.</p>

- **Regionale keringen**

Wij zijn verantwoordelijk voor het toetsen en beheren van de regionale keringen. De provincie is op grond van de Waterwet verantwoordelijk voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De aanwijzing en normering van de Sallandse weteringen waren nog niet in overeenstemming met de vastgestelde (landelijke) methodiek. De totstandkoming van nieuwe normen voor de regionale keringen komen in goed overleg met het waterschap tot stand.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Het waterschap is goed betrokken bij de totstandkoming van de norm voor de Sallandse weteringen.	<p>De provincie heeft een project uitgevoerd met als uitkomst een voorstel voor nieuwe normen voor de keringen langs de Sallandse weteringen. Het waterschap is nauw betrokken geweest bij dit project.</p> <p>Op dit moment is de planning van de provincie dat het voorstel voor de normwijziging begin 2021 in GS wordt behandeld.</p>

1.1.2.2 Infrastructuur blijvend op orde

- **Dagelijks beheer en zorgplicht**

Het beheer van de keringen omvat een groot aantal processen van inspectie, onderhoud, vergunningverlening en toezicht. Alle processen die daarin van belang zijn, zijn goed beschreven en noodzakelijke plannen worden jaarlijks geactualiseerd. We inspecteren ieder jaar de dijken. De gevonden knelpunten lossen we op en we professionaliseren onze aanpak verder.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Onderhoud en inspecties worden elk jaar conform plannen uitgevoerd en onregelmatigheden zijn adequaat aangepakt.	De inspecties en onderhoud zijn conform plan uitgevoerd. Wel is er meer daak afgevoerd dan normaal door twee periodes hoogwater en zijn extra maatregelen getroffen i.v.m. droogte.
We ondernemen stappen om het bevervraagstuk beheersbaar te maken en agenderen het punt onder meer bij provinciale en landelijke besluitvormende overlegorganen. Voor zover nog niet gedaan, bepalen we voor Zwolle-Olst welke maatregelen we treffen.	Rapport is opgeleverd. Daarmee zijn deze maatregelen afgerond. Er zal wel aandacht blijven uitgaan naar dit onderwerp, o.a. in het HWBP-project Zwolle-Olst.

- **Doeltreffende muskusrattenbestrijding en schade door bevers**

Voor de bestrijding van de muskus- en beverratten nemen we een deel in de Bestrijdingsorganisatie Noordoost Nederland. Dit doen we samen met de waterschappen Vechtstromen, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. Hunze en Aa's verzorgt de centrale coördinatie van dit samenwerkingsverband. Jaarlijks wordt vanuit dit samenwerkingsverband een vangplan opgesteld, waarin de velduren en middelen worden aangegeven. We streven ernaar de populatie van de muskusratten terug te dringen naar gemiddeld minder dan 0,15 vangsten per kilometer watergang per jaar.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Bij een inspanning die past bij de huidige populatie bedraagt voor ons beheergebied het gemiddeld aantal vangsten in 2019 maximaal 0,25 vangsten per kilometer watergang.	De vangsten waren 0,14 per km watergang. In 2020 opnieuw minder muskusratten dan de jaren ervoor. De goede daling zet zich voort.

1.1.2.3 Goed voorbereid op extreme situaties

Onderdeel van het beheer van de keringen is ook het beheer in hoogwatersituaties en actie bij calamiteiten. Alle processen die daarin van belang zijn, zijn goed beschreven en noodzakelijke plannen worden jaarlijks geactualiseerd.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We hebben voor een deel van ons gebied onderzocht wat het handelingsperspectief na een overstroming is om schade en aantal slachtoffers zo veel mogelijk te beperken.	Besloten is om dit vraagstuk volgendelijk aan te pakken. Op dit moment worden in samenwerking met het platform crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland onderzocht hoe de overstromingsscenario's eruit zien. Dit is stap 1 voor het bepalen waar de potentiële risico's liggen en daarmee het uitgangspunt voor een handelingsperspectief. Na het voltooiën van dit onderzoek (verwachting Q1 2021) wordt op basis van dit resultaat een plan van aanpak opgesteld ten behoeve van het handelingsperspectief.

1.1.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de bijgestelde begroting. In de bijgestelde begroting zijn eventuele begrotingswijzigingen verwerkt. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Bedragen x € 1.000.000

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Personeelslasten	3,9	3,9	-
Goederen en diensten	2,2	2,2	-
Kapitaallasten	7,3	4,0	3,3
Onvoorzien en dotaties	-	-	-
Inkomsten	-0,2	-0,2	-
Totaal programma lasten	13,2	9,9	3,3

De bijgestelde begrote netto lasten voor programma Veiligheid waren € 13,2 mln. uiteindelijk is er € 9,9 mln. uitgegeven, waardoor het voordeel op dit programma € 3,3 mln. bedraagt. Voor een toelichting op de afwijkingen verwijzen wij u naar paragraaf 4.2.4.

1.2 Programma Watersysteem

1.2.1 Wat willen we bereiken?

Het waterschap staat voor voldoende water en water van een goede kwaliteit. Het waterschap stemt hiervoor de waterpeilen, het onderhoud en de inrichting van het watersysteem in landelijk en stedelijk gebied zo goed mogelijk af op de functies en doelen. Hierbij anticiperen we op de klimaatverandering door meer robuustheid in het watersysteem. Die moet er voor zorgen dat we beter in staat zijn de extremen in het watersysteem op te vangen om zo bij te dragen aan de leefbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap voert zijn taak uit op een duurzame manier, waarbij gebiedsgericht wordt gewerkt. Hierbij zijn we actief en goed zichtbaar en we luisteren zo goed mogelijk naar de wensen en ideeën van belanghebbenden zoals natuur- en landbouworganisaties, medeoverheden en ook burgers en bedrijven en betrekken we hen ook bij ons werk. We staan op deze wijze in verbinding met onze omgeving.

De opzet/indeling van het programma volgt die van het Waterbeheerplan (2016 - 2021).

Kenmerkende aspecten voor watersysteem in 2020 waren onder meer:

- Water op Maat (WOM):

Binnen het WOM-programma worden projecten uitgevoerd waar het accent ligt op: de Europese Kader Richtlijn Water (KRW); het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW); en het Gewenste Grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR). De uitvoering vindt plaats door integrale (gebieds)projecten, met oog voor maatwerk en een klimaatrobuuste inrichting.

De voortgang van de WOM-projecten staat onder druk als gevolg van vertraging van het veenweidetragect (veenweidevisie) en als gevolg van corona. De consequenties en het handelingsperspectief zullen uitgewerkt worden in de begrotingsbrief 2022.

- Waterschapszorg:

In maart 2019 is het plan van aanpak vastgesteld door het dagelijks bestuur. De dakpansgewijze aanpak van de 25 deelgebieden, elk in 5 fasen: voorbereiding, informele ronde, formele ronde, realisatie werkzaamheden en overdracht draait volop. Daarnaast is de opdracht voor Waterschapszorg om bij de implementatie zoveel als mogelijk andere fysieke knelpunten van het waterschap mee te nemen. In 2020, en doorlopend tot in 2021, hebben met name de voorbereidings- en gebiedsprocessen, als gevolg van corona vertraging opgelopen. Ten opzichte van de geplande einddatum, juli 2023, is de inschatting dat corona een vertraging oplevert van enkele maanden tot een half jaar.

- Overdracht beheer en onderhoud stedelijk water:

Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterhuishouding in het stedelijk gebied. Deze taak heeft zij met inwerkingtreding van de Waterwet gekregen. Dit betekent dat we het beheer en onderhoud van de belangrijkste watergangen en peilbeherende kunstwerken overnemen. De afgelopen jaren heeft het waterschap het beheer en onderhoud van de zuidelijke gemeenten overgenomen. In de komende jaren volgt de overdracht van het beheer en onderhoud van het stedelijk water van de noordelijke gemeenten. Conform de planning is eind 2020 de overdracht gerealiseerd van het stedelijk water van de gemeente Steenwijkerland.

1.2.2 Wat hebben we gedaan?

In het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP) zijn de ambities, de doelstellingen en de maatregelen opgenomen van de Rijn-Oostwaterschappen voor het watersysteem. Uitvoering ervan vormt een belangrijk onderdeel van het programma. Hierna worden de maatregelen aangegeven die in 2020 uitgevoerd zouden worden.

1.2.2.1 Voldoende water

- Normale omstandigheden: GGOR

Het GGOR (Gewenst/Gewogen Grond- en Oppervlaktewater Regime) bestaat uit afspraken met betrekking tot de beoogde grondwaterstanden en de te hanteren oppervlaktewaterpeilen. Deze afspraken vormen de basis voor het dagelijks peilbeheer. Het waterschap richt het watersysteem zodanig in en beheert het watersysteem/de waterstanden zodanig dat de functies in het gebied zo goed mogelijk worden bediend. Allerlei ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld verandering in grondgebruik, klimaatverandering, maaiveldaling of

'slijtage' van het watersysteem, kunnen tot gevolg hebben dat aanpassingen in het watersysteem of het waterbeheer gewenst zijn. In 2020 is samen met de waterschappen Vechtstromen en Rijn en IJssel een eenduidige, uniforme toetsingsmethodiek opgesteld, waarmee we aan kunnen geven of aanpassingen aan het watersysteem of –beheer wenselijk zijn vanuit onze GGOR-taak. Deze toetsingsmethodiek moet nog getest worden voordat we deze in de praktijk kunnen gebruiken. De testfase zal in 2021 afgerond worden, waarna de methodiek ter vaststelling aan het dagelijks bestuur zal worden voorgelegd.

- **Droge omstandigheden/waterbeschikbaarheid: ZON**

Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) betreft het anticiperen op (extreem) droge omstandigheden. In 2015 is een bestuursovereenkomst ondertekend tussen het Rijk en medeoverheden in de regio Oost-Nederland over de zoetwatervoorziening. Deze overheden hebben voor de periode 2016 tot 2021 de intentie uitgesproken om een duurzame oplossing na te streven voor het toenemende belang om de beschikbaarheid van zoetwater 'veilig te stellen' in het hogere zandgebied. De benadering van 'water sparen, water aanvoeren, droogte accepteren' wordt nadrukkelijk geïntegreerd in de uitvoeringsprojecten (WOM). Tevens is er aandacht voor koppeling met de waterkwaliteit die door de droogte eveneens in het gedrang komt. In lijn met het coalitieakkoord nemen we ZON mee als integraal onderdeel van onze projecten. Het waterschap investeert in de betreffende periode conform afspraak in zogenoemde ZON-maatregelen. Een deel van deze investering wordt gefinancierd vanuit POP3-middelen en daar bovenop wordt voor de periode 2016-2021 bijgedragen vanuit het Nationaal Deltafonds. In 2020 zijn nieuwe afspraken gemaakt met de regio en het Rijk over de verdeling en besteding van de Deltafondsmiddelen voor de volgende periode 2022-2027. In 2021 zal op basis daarvan een werkprogramma opgesteld worden, dat volgens plan samen met een bestuursovereenkomst in juni ondertekend zal worden.

- **Grondwateragenda**

Met de droogte van 2018 voelen alle waterbeherende partijen het belang van grondwater als onderdeel van het watersysteem. Daarom heeft de Beleidstafel Droogte aanbevolen invulling te geven aan duurzaam voorraadbeheer van grondwater. Een initiatief van de gezamenlijke Rijn Oost waterschappen en de vier provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland en Utrecht. Dit initiatief sluit tevens aan bij onze eigen actie (uit ons huidige waterbeheerplan) om binnen Rijn Oost afgestemd beleid te gaan voeren op het thema grondwater. Een belangrijk doel van een gezamenlijk grondwateragenda is het verbinden van de bestaande doelen, programma's en activiteiten van gebruikers en beheerders van grondwater op Rijn-Oost-niveau. De grondwateragenda bestaat uit twee bouwstenen. Het gaat om de volgende bouwstenen:

- A. Overzicht en samenhang van lopende initiatieven die invloed hebben op de grondwatervoorraad in Oost-Nederland, inclusief een overzicht van overlegstructuren waar deze initiatieven worden besproken en aangestuurd. Op basis van het overzicht en de discussies met betrokkenen beschrijven we of er in de huidige werkwijze opgaven onderbelicht zijn en welke samenwerking cruciaal is om de gewenste resultaten te behalen.*
- B. Het handelingsperspectief grondwaterbeheer 2030. Daarin verkennen we welke gevolgen het huidige grondwaterbeheer in de toekomst zal hebben. We beantwoorden daarin de vraag "kunnen we zo doorgaan?" We verkennen bij het opstellen verschillende handelingsalternatieven en hun consequenties.*

In 2020 is voornamelijk aandacht besteed aan de eerste bouwsteen (A). De tweede (B) wordt verder in 2021 opgepakt, waarbij reeds is aangegeven dat de verbinding gezocht zal worden met ZON (zie hierboven).

- **Natte omstandigheden/voorkomen wateroverlast: NBW**

Het werkgebied voldoet inmiddels grotendeels aan de wateroverlastnormen uit het NBW. We hebben de ambitie om het systeem in 2027 compleet op orde te hebben. De knelpunten worden opgelost binnen het uitvoeringsprogramma Water-op-maat (WOM). De opgave betreffende wateroverlast is dynamisch vanwege onder andere klimaatverandering, maaiveldvaling en aanpassingen in het watersysteem. De toetsing wordt daarom regelmatig geactualiseerd en de opgave herzien. In 2018 is een nadere beschouwing uitgevoerd op de toetsingsresultaten voor bebouwing buiten de bebouwde kom. In 2020 is gestart met de actualisatie van de toetsing voor het noordelijk deelgebied. De resultaten daarvan worden in 2021 verwacht en kunnen een verandering van de opgave betekenen. Naast de afspraken uit het NBW geven wij regionaal invulling aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) waarin de doelstelling is geformuleerd dat uiterlijk in 2050 onze omgeving klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de samenwerkingsverbanden Rivus en Fluvius. Voor het werkgebied van Rivus zijn in 2020 reeds zogenaamde

stresstesten uitgevoerd. Op basis daarvan vindt, in 2021, een risicodialoog plaats om de bewustwording van de beperkingen van het watersysteem en het waterbeheer, te vergroten.

- **Overige keringen**

In (extreem) natte omstandigheden beschermen overige keringen een deel van ons beheergebied tegen wateroverlast. In 2017 zijn de beleidskaders voor de overige keringen vastgesteld. Er is nog geen volledige en actuele legger voor de overige keringen. Actualiseren is gewenst met het oog op beheer en onderhoud, vergunningverlening en duidelijkheid naar betrokkenen. De inventarisatie en de toetsing (NBW) zijn in 2020 afgerond. In 2021 zal aan het dagelijks bestuur een advies worden voorgelegd, hoe met de uitkomsten kan worden omgegaan. Daarbij zal de verbinding gelegd worden met de aanpak van de NBW-opgave.

- **Natura 2000**

De provincies hebben beheerplannen Natura 2000 opgesteld. Wij adviseren de provincies over de uit te voeren hydrologische maatregelen, zodat de gewenste natuur zich in het gebied kan ontwikkelen. De voorwaarde is dat de provincies de financiering verzorgen en tijdig de aanwezige ruimtelijke en juridische belemmeringen hebben opgeheven. Ook in 2020 hebben wij met de provincies in overleg geweest over de uitvoering van de hydrologische maatregelen in of rondom de Natura 2000 gebieden.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We gaan in 2020 door met het uitvoeringsprogramma Water-op-Maat. We geven hierin invulling aan het geharmoniseerde Nationaal Bestuursakkoord Water beleid (NBW) en zetten in op voldoen aan de vastgestelde normen voor wateroverlast in 2027.	Veenweidevisie is vertraagd (zou eind 2020 resultaat liggen): bepalend voor groot aantal projecten. Keuzes t.a.v. water zijn onderdeel van grotere maatschappelijke keuzes in groter integraal gebiedsproces. Daarnaast mogelijk externe geldstromen voor maatregelen in deze gebieden. Eerste effect nu zichtbaar: projecten vertragen. Effect corona: eindtermijn 2027 WOM programma en voortgang procesverbeteringen staan onder druk. Consequenties en handelingsperspectief uitwerken in begrotingsbrief 2022. Gevolg van verminderde effectiviteit en wederzijdse afhankelijkheid van collega's (o.a. effecten langdurig thuisonderwijs). Ook grondverwerving en gebiedsprocessen ondervinden hinder Eindtermijn 2027 programma en procesverbeteringen staan onder druk. Consequenties en handelingsperspectief zullen nader uitgewerkt worden in begrotingsbrief 2022.
We nemen voldoende maatregelen voor ZON en zoeken daarbij verbinding met de overige opgaven, zoals KRW, GGOR en NBW/WB21. Deze nemen we mee in de programma's.	Op basis van de actuele planning van het WOM-programma wordt vooralsnog verwacht dat de voor het tijdvak 2016-2021 toegezegde investeringen gerealiseerd zullen worden. Dit is dus mede afhankelijk van de voortgang van de WOM-projecten. En die staat onder druk.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We maken nieuwe afspraken met het rijk over de invulling van ZON in de komende periode (2022-2027).	Op basis van het WOM-programma is een inschatting gemaakt van de verwachte investeringen in ZON-maatregelen, voor WDO Delta. De regionale werkgroep wil een integraal uitvoeringsprogramma opstellen, waarbij de opgaven en projecten van alle partners bij elkaar gelegd zijn. Dit vraagt nu om digitale afstemming, dat moeizamer gaat dan fysiek bij elkaar komen. Vooralsnog wordt de oorspronkelijke planning gehaald. In december 2020 is het regionale bod vastgesteld. In juni 2021 zou dan de bestuursovereenkomst en het werkprogramma 2022-2027 ondertekend kunnen worden.
We gaan in de zuidelijke gemeenten stresstesten uitvoeren voor extreem natte situaties.	In het kader van Rivus is samen met de regio besloten om de stresstesten uit te voeren op basis van bestaand materiaal. Er zijn stresstesten uitgevoerd en dit heeft tot een gezamenlijk product geleid, die inmiddels ook is opgeleverd (begin 2020). Het besluit in Rivus is met alle partijen gezamenlijk genomen om hiervoor geen aanvullende berekeningen met extreme neerslaggebeurtenissen uit te voeren.
De inventarisatie (ligging, hoogte en hoedanigheid) en het toetsingskader van de overige keringen is afgerond. In 2020 worden voorstellen gedaan om voor de komende jaren tot eventuele maatregelen te komen.	Op 3 april 2018 heeft het DB besloten te onderzoeken of de overige keringen ook de NBW normwaterstanden kunnen keren. Gebleken is dat ruim 105 km (14%) bij de huidige inrichting en gebruik van het watersysteem niet aan de NBW norm voldoet. In 2021 zal er een DB voorstel worden aangeboden m.b.t. de wijze waarop met deze uitkomsten kan worden omgegaan.
We stellen een toetsingskader op voor het dagelijks peilbeheer (GGOR). We hebben in 2020 een, in Rijn-Oost afgestemde, methodiek of maatlat ontwikkeld, waarmee we per gebied kunnen beoordelen in welke mate ons dagelijks waterbeheer voldoet voor de aanwezige functies en grondgebruik.	Er is een toetsingsmethodiek opgesteld welke vanwege corona maar deels uitgevoerd kon worden en daarom ook vooruitgeschoven is. Begin 2021 wordt de testfase digitaal afgerond. Dit betekent dat ook het bestuursvoorstel doorschuift naar voorjaar 2021. Uitstel heeft geen directe consequenties voor het waterschap.
Wij adviseren de provincies over hydrologisch maatregelen in Natura-2000 gebieden en voeren ze uit, conform de gemaakte afspraken en planning.	Het verzoek om ons advies is vraggestuurd. Zo hebben we, op verzoek van de provincies, rondom diverse N2000-vraagstukken geadviseerd en in overleg maatregelen helpen opstellen.
Bouwsteen A van de grondwateragenda is in 2020 gereed.	De Grondwateragenda is besproken in het RBO. Daar vastgesteld dat verbinding wordt gezocht met de ZON maatregelen. Onze langjarige aanpak m.b.t het grondwaterdossier is beschreven in het concept Waterbeheerprogramma en de bijbehorende doelenboom.

1.2.2.2 Schoon water

- **Kaderrichtlijnwater (KRW)**

In het landelijke Stroomgebiedsbeheerplan zijn de KRW-opgaven vastgelegd. Onze opgaven zijn ook opgenomen in het Waterbeheerplan. Voor elk KRW-waterlichaam is een factsheet opgesteld waarin doelen, maatregelen en gegevens over de chemische en ecologische kwaliteit van het waterlichaam zijn opgenomen. Om de vereiste chemische en ecologische doelen te bereiken is een maatregelenpakket opgesteld, dat de

komende jaren (uiterlijk 2027) wordt uitgevoerd. De kwaliteit en actualiteit van de KRW-factsheets heeft onze constante aandacht. In 2020 zijn de concept- factsheets bestuurlijk behandeld ten behoeve van de derde planperiode (2021-2027). Definitieve besluitvorming vindt, na de inspraakperiode, in 2021 plaats.

- **Doelen en waterkwaliteit overige wateren**

De KRW vraagt niet alleen om ecologisch gezonde wateren en een goede chemische waterkwaliteit in de KRWwaterlichamen, maar ook in de (zogenaamde) overige wateren. In 2020 zijn voor de fysisch-chemische parameters, zoals nutriënten, doelen voor deze wateren afgeleid. Deze zijn tevens door de waterschapsbesturen van WDDelta, WRIJ en WVS vastgesteld en zullen in 2021 worden opgenomen in de provinciale Regionale WaterPlannen (RWP) van zowel Drenthe als Overijssel.

Het provinciale beleid Waardevolle kleine wateren (WKW) is in het leven geroepen, omdat de Kaderrichtlijn water (KRW) heel veel aandacht kreeg en overige ecologisch bijzondere wateren hier vanwege de geringe omvang buiten vielen. Het beleid WKW geeft deze wateren een beschermingsstatus en geeft daarnaast de mogelijkheid om eventuele knelpunten aan te pakken. De provincie Overijssel heeft al wel wateren aangewezen en beleid opgesteld (Beleid Waardevolle kleine wateren, 2012), maar nog geen concrete invulling aan gegeven. Voor de provincie Drenthe moeten nog wateren worden aangewezen en doelen worden opgesteld. In 2020 is hier geen voortgang op geweest. We zijn in afwachting van initiatieven van de provincies, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor dit beleidskader.

- **Biodiversiteit**

De achteruitgang van de biodiversiteit wordt een steeds groter probleem. Het waterschap wil een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van biodiversiteit. Inmiddels is begin 2020 door het algemeen bestuur het beleidskader biodiversiteit vastgesteld.

- **Goede waterkwaliteit**

Een goede waterkwaliteit is essentieel voor een gezond watersysteem. De belangrijkste bedreigingen voor de waterkwaliteit zijn nutriënten, zware metalen, ammonium gewasbeschermingsmiddelen, PAK's en opkomende stoffen. Voor nutriënten zijn de opgave, de bronnen en de mogelijke maatregelen in 2018 en 2019 nader in beeld gebracht. In 2020 zijn deze verder geconcretiseerd en in het KRW-maatregelenpakket meegenomen.

De voorgenomen onderzoeken wat betreft de aanwezigheid en de locaties waar de opkomende stoffen relatief de meeste risico's opleveren zijn in 2020 afgerond. Op basis daarvan is eind 2020 een 'vervolgbeleid aanpak opkomende stoffen' door het algemeen bestuur vastgesteld. Deze aanpak loopt via 3 sporen: Stimuleren bronaanpak, Uitvoeren onderzoek naar risico's voor het watersysteem en Bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe duurzame zuiveringstechnieken voor de verwijdering van opkomende stoffen.

- **Deltaplan Agrarisch Waterbeheer**

LTO Nederland is initiatiefnemer van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Daarin staat hoe de agrarische sector wil bijdragen aan een betere waterkwaliteit (KRW-doelen) en waterkwantiteit. Er worden maatregelen in de bedrijfsvoering beschreven die bijvoorbeeld moeten leiden tot een duurzamer gebruik van de bodem, efficiënt gebruik van water en minder uitstoot van ongewenste stoffen in het grond- en oppervlaktewater. DAW startte in 2013 met als doel de knelpunten op het gebied van water op te lossen. Het waterschap steunt dit initiatief en we werken samen, daar waar dat mogelijk is. In 2020 zijn bestuursovereenkomsten met de provincies opgesteld over de cofinanciering van de DAW-maatregelen. In beide provincies zijn inmiddels gezamenlijk met de agrarische sector uitvoeringsprogramma's opgesteld, die momenteel uitgevoerd worden.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We gaan in 2020 door met het uitvoeringsprogramma Water-op-Maat, waarin we volgens planning KRW-maatregelen uitvoeren. Het behalen van onze doelen vergt wel een constante en substantiële inspanning.	Uitgangspunt van de strategie WOM (Delta bijeenkomst april) is dat de KRW in 2027 gerealiseerd is. Of dat gaat lukken is afhankelijk van de voortgang van de WOM-projecten. En die staat onder druk, als gevolg van corona.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We werken samen, onder andere met LTO, in DAW-projecten, die de waterkwaliteit gunstig beïnvloeden.	De subsidies voor uitvoering van de DAW maatregelen worden verleend door de provincies Drenthe en Overijssel. Wij hebben hierover in het kader van POP 3 via Bestuursovereenkomsten afspraken gemaakt met beide provincies en leveren 50% cofinanciering. In de provincie Drenthe is het gehele beschikbare budget (bijna € 3.000.000) toegezegd via subsidiebeschikkingen. De ontvangers van de subsidies (LTO en Agrarische Natuur Drenthe) hebben een uitvoeringsprogramma opgesteld dat momenteel uitgevoerd wordt. Ook in de provincie Overijssel is het beschikbare budget (€ 1.270.000) opengesteld. Ook hier is een uitvoeringsprogramma opgesteld, op basis van subsidies die reeds verleend zijn, dat momenteel uitgevoerd wordt.
Bij onze werkzaamheden wordt zorg besteed aan biodiversiteit.	Inmiddels is door het algemeen bestuur het beleidskader biodiversiteit vastgesteld.
We geven in samenwerking met provincies invulling aan de ecologische doelen voor overige wateren.	We zijn in afwachting van initiatieven van de provincie. Zij zijn verantwoordelijk voor een beleidskader
De opgave voor nutriëntenreductie, de bronnen en de effectieve maatregelen zijn in beeld. Dat geldt ook voor de overige probleemstoffen zoals zware metalen, PAK's en ammonium.	Afgerond. De opbrengsten zijn gebruikt bij de voorbereiding van de doelen en maatregelen voor de derde planperiode van de KRW (SGBP3).
We hebben een beeld van de aanwezigheid van opkomende stoffen en daarnaast ook een beter beeld van de locaties waar deze stoffen relatief de meeste risico's opleveren.	De voorgenomen onderzoeken zijn afgerond. De opbrengsten zijn in 2020 gebruikt voor het opstellen van vervolgebeld voor de aanpak opkomende stoffen en de Watervisie. Op grond van het vervolgebeld aanpak opkomende stoffen (AB, dec. 2020) wordt het onderzoek op ad hoc basis voortgezet en geactualiseerd waar zinvol.
Voor de overige wateren leiden we voor de fysisch-chemische parameters, zoals nutriënten doelen af en laten we deze door de provincies in de Omgevingsvisies van de provincies opnemen.	Afgerond en door de besturen van WRU, WVS en WDDelta vastgesteld. De beide provincies zullen het beleid in 2021 opnemen in het RWP.

1.2.2.3 Stedelijk water

- **Overdracht van taken medeoverheden**

Water is een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de bebouwde omgeving. Vaak zijn stedelijke wateropgaven maatschappelijke opgaven waarbij gemeente en waterschap samen met inwoners werken aan de fysieke omgeving. Wij hebben 14 gemeenten die volledig in ons beheergebied liggen. We adviseren over ruimtelijke plannen en stedelijke projecten met een waterschapsbelang.

- **Overdracht beheer en onderhoud bestaand stedelijk water**

Voor een aantal (noordelijke) gemeenten is het beheer en onderhoud van de voor het watersysteem belangrijke wateren in het bestaand stedelijk gebied nog niet belegd bij het waterschap. De overdracht van beheer en onderhoud vindt plaats als deze 'bestaande' watersystemen op orde zijn gebracht. Nieuw stedelijk water wordt overgenomen in beheer en onderhoud door het waterschap. In 2020 heeft de overdracht plaatsgevonden van de betreffende wateren van gemeente Steenwijkerland.

- **Investerings gemeentelijke plannen met een waterschapsbelang**

In de bebouwde omgeving voeren gemeenten diverse projecten uit om de fysieke leefomgeving te verbeteren. Hierbij kan het gaan om de vervanging van een rioolstelsel, de reconstructie van een weg of de integrale herstructurering van een dorp of buurt. Het waterschap werkt in de bebouwde omgeving veel samen met gemeenten. Wij zijn zowel in de waterketen als in het watersysteem betrokken bij gemeentelijke plannen en adviseren in het watertoetsproces in ruimtelijke plannen. Soms is de rol van het waterschap groter en hebben wij een belang bij de uitvoering van een plan. Voor deze plannen maakt het waterschap een zorgvuldige afweging over welke inzet wordt gedaan.

In de afgelopen jaren hebben we in samenwerking met gemeenten diverse investeringen gepleegd. Dit betreft o.a. investeringen in het centrumgebied van Hoozevee en het oplossen van knelpunten in het watersysteem van Balkbrug. Op dit moment zijn we met de gemeenten Zwolle en Deventer in gesprek over onze inzet in gemeentelijke plannen.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We rollen de overname van het beheer in het stedelijke gebied uit met een planning die voorziet in afronding in 2021. Hierbij wordt afgestemd met de planning van de diverse gemeenten waarvan we deels afhankelijk zijn.	Voor 1 januari 2021 is de overdracht van het stedelijk water in Steenwijkerland gerealiseerd conform de vooraf opgestelde planning. Met de gemeente Assen is reeds begonnen met de start van de inventarisatie van de watersystemen.
Wij hebben het waterschapsbelang goed ingebracht in gemeentelijke plannen. Daarbij verlenen wij een financiële bijdrage aan gemeentelijke plannen, om een doelmatig watersysteem en/of waterketen kunnen realiseren.	We zijn in gesprek met de gemeenten Zwolle en Deventer over onze inzet in gemeentelijke plannen.

1.2.2.4 Een zichtbaar waterschap

- **Veenweidevisie**

In de veenweidegebieden is sprake van bodemdaling door veenoxidatie en klink. Voor het waterschap kan dit leiden tot periodieke aanpassing van gemalen en stuwen en extra kosten voor beheer. Daarnaast kunnen er aanzienlijke extra kosten optreden voor de infrastructuur (wegen, kabels en leidingen, bebouwing) in het gebied. Ook is er landelijk en internationaal steeds meer aandacht voor de bijdrage van veengebieden aan de uitstoot van broeikasgassen.

Dit alles vraagt om een toekomstperspectief voor deze gebieden. Het opstellen van een visie op het veengebied wordt samen met provincie, gemeenten, gebruikers en bewoners van het gebied opgepakt. In 2017/2018 zijn de technische feiten geanalyseerd en zijn de beelden en wensen in het gebied geïnventariseerd. Tevens zijn mogelijke ontwikkelingsrichtingen en de maatschappelijke en financiële gevolgen, die hier mee samenhangen, in beeld gebracht. In 2019 is gestart met het bestuurlijke- en gebiedsproces om te komen tot daadwerkelijke keuzen per deelgebied. In overeenstemming met het coalitieakkoord wordt hierbij in het IBP samengewerkt met andere overheden. Het samenspel met de provincie en gemeenten is hier, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, belangrijk. Volgens plan had dit in 2020 moeten leiden tot concrete integrale keuzes voor gebiedsontwikkelingen in het veenweidegebied. Echter, als gevolg van corona is enige vertraging opgelopen, maar belangrijker nog is de wijziging dat aan dit proces de GebiedsGerichte Aanpak Stikstof is toegevoegd. De besturen van provincies, gemeenten en ons waterschap hebben inmiddels het gewijzigde plan van aanpak, inclusief gewijzigde planning, goedgekeurd. Het aangepaste tijdsplan heeft geleid tot vertraging van enkele WOM-projecten.

- **Omvang van de Waterschapszorg**

De omvang van de Waterschapszorg is in 2018 geactualiseerd. Er is een nieuwe balans gezocht tussen onze overheids- en de particuliere verantwoordelijkheid. De invoering is in 2019 gestart en is in 2020 volgens planning voortgezet. De implementatie zal gefaseerd in vier jaar worden uitgevoerd. Waar er aan

opgaves m.b.t. Waterschapszorg wordt gewerkt, wordt IBOOM als uitgangspunt meegenomen. In 2020 heeft tevens een eerste evaluatie van de uitvoering van Waterschapszorg plaatsgevonden. Deze evaluatie heeft uitgewezen dat het mogelijk is binnen het beschikbaar gestelde budget ook kleine waterhuishoudkundige knelpunten op te lossen in de verschillende deelgebieden. Verder is eind 2020 ingeschat dat, als gevolg van corona, de geplande einddatum juli 2023 niet gehaald wordt; er is sprake van een vertraging van enkele maanden tot een half jaar.

- **Visie inrichting, beheer en onderhoud op maat (IBOOM)**

Beide rechtsvoorgangers hadden hun eigen benaderingswijze voor het beheer en onderhoud van het watersysteem. Deze benaderingswijze is inmiddels geharmoniseerd (IBOOM). Hiermee zijn de kaders vastgesteld waarbinnen de werkprocessen plaatsvinden. Binnen deze kaders is er ruimte voor maatwerk. Deze is afhankelijk van de aard en geschiedenis van het gebied en de wensen die er leven in het gebied. De invoering vindt vanaf 2018 plaats. Hierbij wordt aangesloten bij lopende (gebieds)processen van de WOM-projecten en de implementatie van de Waterschapszorg.

- **Assetmanagement**

Voor de technische objecten in het watersysteem (gemalen en stuwen) is middels de systematiek van assetmanagement een prioriteitsvolgorde bepaald. De renovatie en modernisering van de gemalen verloopt conform planning (het benodigde onderhoudsvolume wordt bereikt). Voor alle overige assets binnen het watersysteem wordt het assetmanagement opgepakt. Voor dit assetmanagement wordt een risicobenadering uitgevoerd die gerelateerd is aan de doelen. Daarnaast is in 2020 op basis van een risicobenadering een prioritering voor assets die niet direct gekoppeld zijn aan onze kerntaken (bruggen en bomen) uitgevoerd. Op basis van de prioritering is voor de meest risicovolle objecten een plan van aanpak gereed. Het 'Assetplan Bomen' en het 'Assetplan Baggeren' zijn inmiddels ook bestuurlijk vastgesteld.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Gebiedsgerichte invulling van de Veenweidevisie is gestart. Dit vindt plaats in het kader van het IBP (Interbestuurlijk Programma platteland). Aan de hand van de eerste resultaten kan richting worden gegeven aan het peilbeheer in een aantal van deze gebieden.	Door corona loopt de bestuurlijke discussie (landelijk en regionaal) wat vertraging op. De oorspronkelijke planning is hier op aangepast. Een belangrijke wijziging is de toevoeging van de Gebieds Gerichte Aanpak Stikstof aan dit proces. Inmiddels hebben de besturen van provincie, gemeenten en waterschap het plan van aanpak, met aangepaste opgave en tijdspad, goedgekeurd. Het gebiedsproces, dat onderdeel uitmaakt van het IBP, is inmiddels opgestart. Het proces loopt nu volgens de aangepaste planning (vertraagd) en ligt op schema. Wel betekent het aangepast tijdspad voor WDOdelta dat de ambtelijke inzet een langere doorlooptijd kent en vertraging in de planning van enkele WOM-projecten.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We zijn gestart met de invoering van de nieuwe Waterschapszorg. Conform een plan van aanpak is het gebied geïnformeerd over de nieuwe Waterschapszorg. Invulling vindt de komende vier jaar plaats en wordt in deelgebieden uitgevoerd;	“Door de beperkende en langer durende maatregelen van de overheid vanwege Corona lopen de voorbereidings- en gebiedsprocessen vertraging op. Voor WSZ zien we dit vooral terug in de werkzaamheden in de voorbereiding en de informele ronde. In de voorbereiding betekent dit een vertraging van één tot enkele maanden per deelgebied. In de informele ronde met veel contactmomenten betekent dit eveneens een vertraging van één tot enkele maanden per deelgebied. De vertraging in de formele ronde en uitvoering is deze vooralsnog gering. Dit levert voor de geplande einddatum (juli '23) van het programma op dit moment een verwachte vertraging op van enkele maanden tot een halfjaar.
Er is een start gemaakt met de gebiedsgerichte invulling van inrichting, beheer en onderhoud op maat. Hierbij wordt aangesloten bij de WOM-projecten en de Waterschapszorg.	IBOOM is een randvoorwaarde voor WOM en Waterschapszorg. Dit wordt meegenomen bij de projecten.
Assetmanagement is versneld. Een inventarisatieronde meeste risicovolle objecten is uitgevoerd en een plan van aanpak is gereed. Naast assets die van belang zijn voor onze kerntaken (watergangen en kunstwerken) betreft dit ook overige risicovolle elementen (o.a. bomen en bruggen).	De inspecties van meest risicovolle assets zijn uitgevoerd en het onderhoud is uitgevoerd/wordt voorbereid. Assetplan Bomen en Assetplan Baggeren zijn bestuurlijk vastgesteld.
De renovatie en modernisering van gemalen wordt op basis van de uit het assetmanagement verkregen inzichten planmatig uitgevoerd.	De geplande renovaties zijn voorbereid conform assetmanagementprincipes.

1.2.2.5 Klimaatadaptatie

• Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

De veranderingen in het klimaat maken dat er op een andere manier gekeken moet worden naar de omgeving. De verwachting is dat wij de komende jaren vaker te maken krijgen met weersextremen (hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen). Door kwetsbaarheden in beeld te brengen en daar een ambitie aan te verbinden is het mogelijk om toe te werken naar een klimaatbestendige en waterrobuuste omgeving.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Om dit proces te versnellen is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie een vast onderdeel van het jaarlijkse Deltaprogramma. In het DPRA staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. Het deltaplan geeft aan welke doelen de partijen nastreven, hoe ze daaraan gaan werken en hoe ze de resultaten in beeld brengen. Omdat ruimtelijke adaptatie niet bij de gemeente- of provinciegrens ophoudt, werken de verschillende overheden samen in een 40-tal werkregio's, die jaarlijks via de zeven gebiedsoverleggen (RBO, Rijn Oost) aan de Deltacommissaris rapporteren. Ons beheergebied kent twee werkregio's. Fluvius voor het noordelijke deel en RIVUS voor het zuidelijke deel van ons beheergebied.

Werkregio Fluvius

In de werkregio Fluvius (Zuidwest Drenthe en Noordwest Overijssel) is in 2019 een gebiedsdekkende kwetsbaarhedenanalyse uitgevoerd. Er is met de 9 overheidspartners een klimaatatlas gepubliceerd waarin de kwetsbaarheden door extreme neerslag, droogte, hitte en de gevolgen van overstromingen zijn

beschreven in woord en beeld. In 2020 zijn gesprekken met stakeholders gevoerd om met elkaar de risico's van de extreme weersomstandigheden te vertalen naar handelingsperspectief.

Werkregio RIVUS

De samenwerking in de werkregio RIVUS richtte zich in 2019 en 2020 op drie werksporen. Met de voorgestelde aanpak kunnen we versnellen door van elkaar te leren en tegelijkertijd zoveel mogelijk ons eigen tempo aanhouden:

- 1) voor de regionale kwesties invulling geven aan drie DPRA-ambities: regionale kwetsbaarheden in beeld, risicodialogen voeren en uitvoeringsagenda opstellen. Voor de lokale kwesties geeft iedere gemeente zélf invulling aan deze ambities en doet dat in haar eigen tempo;
- 2) georganiseerd leren op proces. Achtergrond is dat de samenwerkende partners in verschillende procesfasen zitten en daardoor van elkaar kunnen leren (bijv. hoe voer ik een risicodialoog)
- 3) gezamenlijk inhoudelijke kennis ontwikkelen (kennisagenda).

Begroting 2020	Realisatie 2020
We hebben een adaptatiestrategie ontwikkeld in het kader van "Klimaat Actief" afgestemd met de Watervisie.	Op basis van de Watervisie hebben we voor klimaatadaptatie een strategie ontwikkeld verwoord in 3 strategische doelstellingen. Dit wordt in 2021 verwerkt in een opgaveplan voor klimaatadaptatie. Dat is dan onze adaptatiestrategie. Een onderdeel daarvan is DPRA. In het kader van het DPRA wordt in beide werkregio's, RIVUS en Fluvius, gewerkt aan de regionale adaptatiestrategie. Die worden in 2021 ontwikkeld en bestuurlijk vastgesteld.
De samenwerking in de werkregio's verloopt goed, de kwetsbaarheden zijn gebiedsdekkend in beeld gebracht. Met alle partners en stakeholders is een dialoog hebben gevoerd over de risico's van klimaatverandering.	De stresstesten zijn uitgevoerd en er zijn dialogen gevoerd over de kwetsbaarheden. In Fluvius en RIVUS vinden nu de voorbereidingen plaats voor de regionale adaptatiestrategieën.

- **Subsidieregeling Klimaat Actief!**

We zijn in 2017 gestart met de subsidieregeling Klimaat Actief! een belangrijke doelstelling van de subsidieregeling is het creëren van bewustwording van de gevolgen van klimaatverandering bij grotere groepen bewoners in de bebouwde omgeving. Vanuit onze zorg voor voldoende water proberen wij met de regeling initiatieven te stimuleren die tevens een positief effect hebben op het lokale watersysteem.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We hebben meer bewustwording bij inwoners gecreëerd door middel van stimulering van private initiatieven en er is volop aandacht voor in de media.	Het budget is volledig benut, inclusief de extra bijdrage van provincie Overijssel. We zien een duidelijke groei in het aantal aanvragen. Met name in Zwolle. Daar is ook veel media aandacht geweest van lokale pers. Overigens ook in Drenthe is er media aandacht, maar lopen de initiatieven nog wat achter. Daar zetten we volgend jaar met communicatie extra op in. Onze regeling wordt voornamelijk ingezet voor groene daken.

- **Netwerken: Climate Campus en Citydeal Klimaatadaptatie**

Ons aanpassen aan klimaatverandering doen we niet alleen, maar doen we samen met onze partners. Daarnaast geldt dat de opgave waar wij voor staan, ook landelijk een opgave is voor alle overheden. Wij hebben daarom geparticipeerd in de regionale samenwerking van de Climate Campus met als doel de opgedane kennis rond klimaatadaptatie op te halen en te verspreiden. In maart 2021 is onze financiële inzet in de Climate Campus afgelopen. Daarnaast hebben wij van koplopers in de Citydeal Klimaatadaptatie geleerd en hebben we de afgelopen 4 jaar dit podium gebruikt om onze eigen initiatieven voor het voetlicht te brengen. Momenteel wordt

bezien hoe het waterschap verder participeert in dit netwerk. Voor ons is van belang dat de Climate Campus zich meer in gaat zetten om kennis te verspreiden in een brede regio. En dat dit gebeurt op basis van concrete voorbeelden en resultaten.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Wij kunnen het regionale en nationale netwerk gebruiken om onze kennis te halen en te brengen.	De Citydeal Klimaatadaptatie is in 2020 afgerond. Het netwerk heeft 4 jaar bestaan en de geleerde lessen worden vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie verder gebracht. Als waterschap hebben we het netwerk goed gebruikt om kennis te ontwikkelen en om te toetsen of we met de goede dingen bezig zijn. We blijven op landelijk niveau ons netwerk behouden met de spelers uit de Citydeal.

1.2.2.6 Duurzaam waterschap

- **Duurzaamheidsaspecten in het watersysteem**

Om bij te dragen aan de vergroening van ons eigen stroomverbruik, is een meerjarig investeringsprogramma (2018-2024) zonnepanelen op daken en op terreinen vastgesteld (sept 2018) dat de komende jaren gestalte dient te krijgen. Daarnaast wordt met partijen in de omgeving gekeken naar de mogelijkheden voor zonne-energie op velden (waaronder waterbergingen) en naar locaties voor windenergie.

- **Toepassing van maaisel**

Het waterschap onderzoekt mogelijkheden om anders om te gaan met maaisel (dijk, berm, oever, sloot) en dit niet alleen te beschouwen als een afvalproduct. In oktober 2017 is een uitvoeringsstrategie vastgesteld. Met ingang van 2020 richten we ons vooral op het meest belovende initiatief:

- maaisel binnen de randvoorwaarden van de kleine kringloop nuttig toepassen als bodemverbeteraar in de landbouw;

Daar waar derden initiatieven tonen m.b.t. een duurzame toepassing van ons maaisel, stellen we ons proactief en coöperatief op (bijvoorbeeld in het project Verwaarden Groene Reststromen van de Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe).

Begroting 2020	Realisatie 2020
We geven uitvoering aan de duurzaamheidsagenda. We zetten de meest succesvolle elementen van de vastgestelde (okt 2017) uitvoeringsstrategie door om maaisel duurzamer te bestemmen.	Er lopen diverse regionale initiatieven rondom maaisel m.b.t. bodemverbetering. Er wordt samengewerkt met meerdere lokale partijen. De initiatieven maaisel omzetten in papier en plantpalen zijn om uiteenlopende redenen voorlopig niet succesvol gebleken.

1.2.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de bijgestelde begroting. In de bijgestelde begroting zijn eventuele begrotingswijzigingen verwerkt. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Bedragen x € 1.000.000

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Verschil Bijgest.begr. Realisatie
Personeelslasten	17,0	16,5	0,5
Goederen en diensten	18,0	17,5	0,5
Kapitaallasten	12,4	12,3	0,1
Onvoorzien en dotaties	-	-	-
Inkomsten	-0,8	-2,6	1,8
Totaal programma lasten	46,6	43,7	2,9

De bijgestelde begrote netto lasten voor programma Watersysteem waren € 46,6 mln. uiteindelijk is er € 43,7 mln. uitgegeven, waardoor het voordeel op dit programma € 2,9 mln. bedraagt. Voor een toelichting op de afwijkingen verwijzen wij u naar paragraaf 4.2.4.

1.3 Programma Waterketen

1.3.1 Wat willen we bereiken?

De waterketen bestaat uit het geheel van drinkwaterwinning, -productie en -levering en het inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater. De drinkwaterbedrijven verzorgen de drinkwaterproductie en distributie. De gemeenten zorgen via de rioolstelsels voor het inzamelen en het transport van afvalwater en een deel van het regenwater. Het afvalwater en het ingezamelde regenwater wordt door het waterschap getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) en daar gezuiverd. De riolering en de RWZI's vormen samen de afvalwaterketen.

Meer dan 99% van de woningen in het beheergebied is aangesloten op de riolering. Waar geen riolering aanwezig is, zijn kleinschalige zuiveringssystemen geplaatst die door gemeenten, particulieren of het waterschap worden beheerd. Ook veel bedrijven lozen het afvalwater op het rioolstelsel en daarvan wordt het afvalwater in de RWZI's gezuiverd.

Een goed functionerende waterketen draagt bij aan een goede volksgezondheid, een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en een vermindering van wateroverlast in het stedelijk gebied. De RWZI's zijn één van de belangrijkste instrumenten voor het waterschap om de oppervlaktewaterkwaliteit te beïnvloeden. Rekening houdend met wet- en regelgeving en bestuursovereenkomsten, maakt het bestuur beleidskeuzes op grond van afwegingen van maatschappelijk belangen, acceptabele risico's, mate van anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en kosten over de inhoud en prioritering van het programma waterketen.

De landelijke doelen uit het Bestuursakkoord Water (BAW) 2011 zijn vertaald naar regionale doelen en vastgelegd in twee bestuurlijke overeenkomsten (RIVUS en Fluvius) tussen het waterschap en de inliggende gemeenten zijn. Verbeteren op kwetsbaarheid, kwaliteit en kosten (de drie K's) is het doel. Afgesproken is om te komen tot € 450 mln. minder-meerkosten in 2020 voor de waterketen, waarvan € 380 mln. door de waterschappen en gemeenten en € 70 mln. door de drinkwaterbedrijven.

Het strategisch assetmanagementplan en de assetmanagementplannen van de verschillende assetgroepen zullen in de toekomst richtinggevend zijn voor onder meer het investeringsprogramma, het programma waterketen en het beheer en onderhoud.

Kenmerkende aspecten voor waterketen in 2020 waren onder meer:

- Onze zuiveringen voldoen aan de geldende lozingseisen;
- Eind 2020 is het BAW afgerond, de ambities vanuit het BAW zijn gehaald;
- De realisatie van zonneparken op onze RWZI's is gestart

1.3.2 Wat hebben we gedaan?

Hierna worden de maatregelen aangegeven die in 2020 uitgevoerd zouden worden.

1.3.2.1 Zuiveren voor een schoon en gezond watersysteem

- **Lozingseisen nutriënten RWZI's**

De oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen zijn bepalend voor de te behalen effluentkwaliteit van de RWZI's. De benodigde effluentkwaliteit hangt enerzijds af van de grootte van de RWZI en anderzijds van de functie, de kwaliteit en de omvang van het oppervlaktewater waarop het effluent (gezuiverde afvalwater) wordt geloosd. Het activiteitenbesluit geeft standaardnormen voor stikstof en fosfaat in het effluent van RWZI's. Het is mogelijk om voor stikstof en fosfaat af te wijken van het activiteitenbesluit middels maatwerkvoorschriften per RWZI. De lozingseisen van onze RWZI's zijn ongewijzigd t.o.v. de begroting van 2020. De doelstelling: een nalevingspercentage van onze lozingseisen groter dan 99% is gehaald.

- **KRW stroomgebiedsbeheerplan**

De RWZI's zijn één van de belangrijkste instrumenten voor het waterschap om de oppervlaktewaterkwaliteit te kunnen beïnvloeden. Hoe de RWZI's kunnen bijdragen aan het behalen van de KRW doelen is in het concept van het 3e stroomgebiedsbeheerplan beschreven. Voor een aantal RWZI's dat loost op de Drentse kanalen (o.a. Beilen, Echten en Meppel) worden beheersmaatregelen voorzien. Dit plan is in oktober 2020 aan het bestuur aangeboden en wordt in maart 2021 landelijk 6 maanden ter inzage gelegd. Na vaststelling eind 2021 zullen de genoemde maatregelen worden opgenomen in de meerjarenbegroting voor 2023 en de jaren daarna.

- **Nieuwe stoffen in relatie tot RWZI's**

Op 15 december 2020 is het beleid met betrekking tot de nieuwe stoffen vastgesteld. Het is een 3 sporen beleid:

1. Voortzetten onderzoek naar de risico's voor het watersysteem;
2. Stimuleren bronaanpak;
3. Actief bijdragen aan de ontwikkeling van meer duurzame (combinatie) technieken (pilots).

Dit beleid loopt tot 2027. Wel wordt tussentijds geëvalueerd, minimaal na 3 jaar. Maar eerder als beleidswijzigingen ontstaan, zoals bij veranderingen in:

- de inzichten over de opgaven;
- technische ontwikkelingen (zoals nieuwe beoordelingsmethodiek die kan leiden tot actualisatie van bestaand risico onderzoek) en/of
- (Europese) wetgeving.

Op basis van dit vastgestelde beleid wordt begonnen met het verkennen en mogelijk uitvoeren van pilots. Op basis van de resultaten van de verkenningen (waaronder een business case), kan uitvoering van een pilot plaatsvinden. Bij succesvolle pilots zal mogelijk een investerings- en exploitatieraming aan het bestuur worden aangeboden.

- **Overige onderwerpen RWZI's**

Mede door de coronacrisis is vertraging opgelopen in het verder vormgeven van de centrale processturing. Deze maatregel wordt echter in Q1 van 2021 wel afgerond. Vanwege andere prioriteiten is nog geen invulling gegeven aan de concretisering van de mogelijkheden van big data analyse en machine learning voor de waterketen. Deze maatregel zal in 2021 alsnog worden opgepakt, samen met het in 2020 gerealiseerde Datalab van WDO Delta.

Begroting 2020	Realisatie 2020
RWZI's voldoen aan geldende lozingseisen (nalevingspercentage >99 %).	Het nalevingspercentage in 2020 was 99,9%, de doelstelling is derhalve behaald. Alleen op RWZI Kampen (1 maal) en RWZI Zwolle (3 maal) zijn overschrijdingen geweest.
De uitkomsten van het gebiedsproces voor het KRW stroomgebiedsbeheerplan zijn vertaald naar de investerings- en exploitatiebegroting van programma Waterketen.	Het concept SGBP is in oktober aan het bestuur aangeboden en wordt in maart 2021 landelijk 6 maanden ter inzage gelegd. Na vaststelling eind 2021 zullen de genoemde maatregelen worden opgenomen in de meerjarenbegroting voor 2023 en de jaren daarna.
Besluit AB over strategie nieuwe stoffen is vertaald in een uitvoeringsagenda en naar de investerings- en exploitatiebegroting van programma Waterketen.	Het nieuwe beleid m.b.t. de nieuwe stoffen is op 15 december 2020 vastgesteld door het bestuur. Op grond van dit nieuwe beleid wordt nog geen afweging gemaakt om aanvullende zuiveringstechnieken toe te passen. Een uitvoeringsagenda is derhalve niet aan de orde.
De mogelijkheden van big data analyse en machine learning zijn verder onderzocht, de potenties hiervan voor Waterketen zijn benoemd en geconcretiseerd.	Deze actie is niet uitgevoerd in 2020. Door andere prioriteiten is hier nog geen invulling aan gegeven. In 2021 zal dit met afdeling beheer Waterketen en het datalab opgepakt worden.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Centrale processturing is verder vormgegeven. De software voor de centrale procesruimte is volledig in gebruik genomen en de mogelijkheden voor doorontwikkeling zijn benoemd.	De afronding van het project is niet gerealiseerd in 2020. Er wordt nog een update van de software uitgevoerd en een aantal RWZI's moet nog worden aangesloten op de CPR-software. De software van de centrale procesruimte wordt naar verwachting in Q2 2021 in gebruik genomen. Daarmee wordt fase 2 van de CPR afgerond. In 2021 wordt verder ervaring opgedaan met de CPR software en wordt een evaluatie uitgevoerd en een plan van aanpak voor het vervolg opgesteld.

- **Opvang en transport van afvalwater**

In het waterkwaliteitsspoor willen we samen met gemeentes de waterkwaliteit in het stedelijk gebied verbeteren. We verkennen wat de vervuilingbronnen zijn en welke maatregelen kunnen worden getroffen. Zo kunnen riool-overstorten op sommige locaties een onaanvaardbare waterkwaliteit veroorzaken.

In het uitvoeringsprogramma waterkwaliteitsspoor stonden voor 2020 nog twee maatregelen genoemd (project Keizerslanden en baggeren Beek IJsselmuiden). Beide projecten hebben, mede door de coronacrisis, vertraging opgelopen en zullen pas in 2021 worden uitgevoerd.

- **Discrepantie**

Het verschil tussen de gemeten vuilvracht in het afvalwater (ie's) van de RWZI's en de betaalde (geheven) vervuilingseenheden (ve's) van huishoudens en bedrijven heet discrepantie. In Waterkrachtverband is een analysemethode ontwikkeld en sindsdien vindt hierover kennisdeling binnen Waterkracht plaats. Jaarlijks is in beeld wat de discrepantie is. De laatste paar jaar is de discrepantie gedaald, tot onder het landelijk gemiddelde. Elk jaar voert het waterschap een verdiepend onderzoek uit op een locatie waar mogelijk een bron voor discrepantie aanwezig is. In 2020 is dit verdiepende onderzoek uitgevoerd bij gemaal Pesse, waarbij 4 bedrijven intensief zijn gecontroleerd, één bedrijf heeft een hogere heffing gekregen. Ook is bij dit gemaal een aanzienlijke afwijking van de debietmeter geconstateerd, hiervoor zullen maatregelen worden getroffen.

- **Assetmanagement**

Eind 2019 is een nadere analyse uitgevoerd naar de stand van zaken omtrent assetmanagement binnen WDODelta (organisatiebreed). Dit heeft ertoe geleid dat assetmanagement nu organisatiebreed wordt opgepakt en niet alleen binnen het programma waterketen. In 2020 is het assetmanagementplan (AMP) transportleidingen afgerond.

Begroting 2020	Realisatie 2020
De voor 2020 in het uitvoeringsprogramma waterkwaliteitsspoor opgenomen acties zijn uitgevoerd.	Het project Keizerslanden is nog in 2020 gestart. Het waterschap heeft uiteindelijk een grotere rol gepakt dan vooraf was voorzien, na wisselingen bij de gemeente. Daarnaast heeft afstemming in corona tijd geleid tot stagnatie in de voorbereidings- en realisatiefase waardoor de start van de werkzaamheden is vertraagd. De planning is nu dat de realisatie start in de zomer van 2021. Het project baggeren Beek IJsselmuiden is vertraagd vanwege benodigde kostbare duurzame oeverconstructie. Eind 2020 is krediet aangevraagd en de aanbesteding is inmiddels gestart.

Begroting 2020	Realisatie 2020
De hoogte van de heffing voor inwoners en bedrijven is rechtvaardig, doordat de discrepantie zo laag mogelijk is. Daartoe is de discrepantie in beeld met waar nodig een advies voor verdiepend onderzoek naar de oorzaak.	Bij de bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer 2018 bleek dat de discrepantie bij WDOdelta gezakt was onder het landelijke gemiddelde. In 2019 is de discrepantie verder verlaagd circa 15%. Voor 2020 kan de discrepantie pas aan het einde van Q1 bepaald worden. In 2020 is een verdiepend onderzoek uitgevoerd bij gemaal Pesse, waarbij 4 bedrijven intensief zijn gecontroleerd, één bedrijf heeft een hogere heffing gekregen. Tevens is bij dit gemaal een aanzienlijke afwijking van de debietmeter geconstateerd.
De assetplannen voor RWZI's en gemalen zijn gereed.	In 2020 is op verzoek van het AB een analyse gedaan naar de stand van zaken van assetmanagement bij WDOdelta. Deze analyse heeft ertoe geleid dat assetmanagement organisatiebreed opgepakt wordt. Dat betekent dat binnen de waterketen vertraging is opgelopen in de realisatie van de assetmanagement plannen (AMP's). Het AMP transportleidingen is in 2020 afgerond, de AMP's voor RWZI's en gemalen zullen in 2021 worden afgerond.

1.3.2.2 Samenwerken voor kostenbesparing, vermindering kwetsbaarheid en verhoging kwaliteit (De 3 K's uit het Bestuursakkoord water)

- **Afnameverplichting**

Om al het rioolwater dat gemeenten aanbieden te verwerken, moeten de gemalen, persleidingen en zuiveringen voldoende capaciteit hebben om voor ten minste 99% aan de met de gemeenten overeengekomen afnameverplichting te voldoen. In 2020 hebben we hieraan voldaan. Ook is in 2020 afgesproken om niet meer te spreken over een afnameverplichting, maar over een afnameovereenkomst tussen de verschillende gemeenten en ons waterschap. Aan de doelstelling om voor meer dan 99% hieraan te voldoen is niets veranderd.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Het streven is om voor 99% te voldoen aan de met de gemeenten overeengekomen afnameverplichting. Indien blijkt dat het waterschap niet voldoet aan de streefwaarde, treedt zij met de gemeente in overleg en maakt ze afspraken over het doelmatig oplossen van de afwijking.	Uit voorlopige cijfers blijkt dat we hebben voldaan aan de afnameovereenkomsten die zijn gemaakt met de gemeenten.

- **Bestuursakkoord Water**

In de periode 2011 tot 2021 was landelijk het Bestuursakkoord Water (BAW) van kracht. In deze periode hebben de partijen binnen het waterbeheer zich ingezet om de doelmatigheid van het waterbeheer te vergroten. Zij streefden naar minder bestuurlijke drukte, heldere verantwoordelijkheden en slim en kosteneffectief samenwerken. Binnen het BAW is de verdeling van verantwoordelijkheden in de waterketen ongewijzigd. Echter streven de gemeenten en waterschappen in deze periode er naar om de afvalwaterketen te beheren als ware er sprake van één systeem en één verantwoordelijke partij. Eind 2020 is het BAW afgerond, de ambities vanuit het BAW zijn gehaald, zowel de landelijke afspraken als het deel van WDOdelta.

- **RIVUS en Fluvius**

RIVUS is het samenwerkingsverband tussen het waterschap en de inliggende gemeenten Kampen, Zwolle, Dalfsen, Staphorst, Zwartewaterland, Deventer, Olst/Wijhe en Raalte en drinkwaterbedrijf Vitens. Fluvius is het samenwerkingsverband tussen het waterschap en de inliggende gemeenten Meppel, Westerveld, Steenwijkerland, De Wolden, Hogeveen en Midden Drenthe. Aanleiding voor deze samenwerkingsverbanden

was het BAW. Nu het BAW is afgerond wordt de samenwerking geëvalueerd en in een toekomstperspectief geplaatst (zoals het DPRA). Samen met haar partners onderzoekt WDOdelta in 2021 de mate waarin de samenwerkingsverbanden een bijdrage kunnen leveren aan het behalen van de (toekomstige) doelen.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Het waterschap heeft de afgesproken inzet geleverd binnen RIVUS/ Fluvius, conform de afvalwaterakkoorden.	Het waterschap heeft de afgesproken inzet binnen RIVUS/Fluvius geleverd op de thema's afvalwaterketen en DPRA. Eind 2020 is het BAW afgerond, de ambities vanuit het BAW zijn gehaald. In 2021 zal bestuurlijke besluitvorming plaatsvinden over de toekomstige invulling van de samenwerking.
Uit de landelijke monitoring blijkt dat er voldoende voortgang is voor wat betreft het realiseren van de ambities van de samenwerking in de afvalwaterketen (BAW) en daarmee dat de doelstellingen in 2021 voor 100% zijn bereikt (prognose).	De doelstellingen zijn bereikt voor de gestelde doelen: kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid.

1.3.2.3 Afvalwater benutten voor circulaire economie

- **Energie**

Vanuit de MJA3 zijn de waterschappen de inspanningsverplichting aangegaan om in 2020 30% energie-efficiënte t.o.v. 2005 te bereiken. Voor de derde MJA-3 planperiode 2017-2020 is in 2016 een Energie-efficiëncyplan (EEP) opgesteld, waarin een aantal maatregelen is benoemd. In de Watervisie van WDOdelta is de ambitie van het energiebeleid vastgesteld. Een van de voorwaardelijke maatregelen in het EEP is energiezuinige vervanging van blowers op RWZI Dieverbrug. Deze maatregel is uitgesteld, omdat de blowers technisch nog niet aan vervanging toe zijn. Er is vastgesteld dat een helder afwegingskader tussen de prestaties, kosten en risico's van zulke maatregelen ontbreekt. Binnen assetmanagement wordt een dergelijk afwegingskader ontwikkeld waardoor transparant wordt gemaakt in welke mate de voorgenomen maatregel effectief is t.o.v. welk doel. Mede hierdoor lijkt het nog niet vervangen van de blowers, in afwachting van dit wegingskader, geoorloofd. De voorgenomen vervanging is als maatregel dan ook niet uitgevoerd. Het niet uitvoeren van deze maatregel heeft op de totale energie besparing overigens slechts een marginaal effect van 0,09%.

- **Klimaatneutraal**

Op 26 mei 2020 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de herbouw van de slibgisting Echten. Naast de keuze van het AB voor het voorkeursalternatief "Echten Groen gas+ en Circulair" is ook de motie "Sturen op onzekerheden RWZI Echten" aangenomen. Uitgaande van het voorkeursalternatief (VKA), zal de herbouw van slibgisting Echten vooral bijdragen aan de klimaatneutraliteitsdoelstelling van het waterschap (ambitie die is vastgesteld in de Watervisie van WDOdelta). In 2021 zal meer duidelijkheid komen over de uitvoering van de aangenomen motie "Sturen op onzekerheden Echten".

Begroting 2020	Realisatie 2020
Uitvoering maatregelen 2020 vanuit het Energie Efficiëntie Plan (EEP).	Een van de voorwaardelijke maatregelen in het EEP, de energiezuinige vervanging van blowers op RWZI Dieverbrug, is niet uitgevoerd.
Uitvoering activiteiten DuurzaamDOEN Zonne energie projecten.	De voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd binnen de opgave DuurzaamDoen. De aanbesteding voor groep 1 van de zonneparken op de RWZI's is afgerond en de bouw is gestart. De definitieve projectmijlpaal zal conform de uitgangspunten van de begroting worden gerealiseerd.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Herbouw sliblijn Echten.	Besluitvorming heeft plaatsgevonden op 26 mei 2020. Uitvoering van "Echten Groengas+ en Circulair" wordt nu voorbereid, rekening houdend met de aangenomen motie. In Q4 heeft het AB een digitale excursie gevolgd naar Delfland. Verdere invulling van de motie "Sturen op onzekerheden RWZI Echten" zal plaatsvinden in Q1 van 2021.

1.3.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de bijgestelde begroting. In de bijgestelde begroting zijn eventuele begrotingswijzigingen verwerkt. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Bedragen x € 1.000.000

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Personeelslasten	7,2	6,3	0,9
Goederen en diensten	17,7	16,8	0,9
Kapitaallasten	12,1	14,5	-2,4
Onvoorzien en dotaties	-	0,7	-0,7
Inkomsten	-1,1	-1,2	0,1
Totaal programma lasten	35,9	37,1	-1,2

De bijgestelde begrote netto lasten voor programma Waterketen waren € 35,9 mln. uiteindelijk is er € 37,1 mln. uitgegeven, waardoor het nadeel op dit programma € 1,2 mln. bedraagt. Voor een toelichting op de afwijkingen verwijzen wij u naar paragraaf 4.2.4.

1.4 Programma Maatschappij en Organisatie

1.4.1 Wat willen we bereiken?

Het jaar 2020 is een belangrijk voorbereidingsjaar voor de Omgevingswet, die oorspronkelijk zou ingaan op 1 januari 2021 en uitgesteld is met een jaar. Het Bestuur heeft er voor gekozen om als onderdeel van de voorbereiding een Watervisie te ontwikkelen en dit in te zetten voor het formuleren en uitdragen van het beleid. Op grond van de Watervisie en de uitwerking hiervan in het Water Beheer programma (WBP), in interactie met partners in onze omgeving, wordt de gewenste doelsturing ontwikkeld, die geïmplementeerd wordt in de begroting 2021. De Watervisie wordt in september 2020 bestuurlijk vastgesteld.

Daarnaast heeft het COVID-19 virus impact gehad op onze bedrijfsvoering. In korte tijd zijn voorzieningen gerealiseerd voor digitaal vergaderen, collectief thuiswerken en extra HR beleid en -vergoeding conform de cao en arbo-maatregelen in de buitendienst en op kantoor. Geheel 2020 is een Corona coördinatieteam actief geweest.

Kenmerkende aspecten voor maatschappij en organisatie in 2020 waren onder meer:

- Opstellen en vaststellen Watervisie
- Uitwerking Watervisie in Water Beheer Programma
- Ontwikkeling doelsturing en assetmanagement
- Voorbereiding Omgevingswet, die per 1 januari 2022 naar verwachting in werking treedt.
- Investerings in ICT, waarvan deels gerelateerd aan Corona

1.4.2 Wat hebben we gedaan?

Hierna worden de maatregelen aangegeven die in 2020 uitgevoerd zouden worden.

1.4.2.1 Doelmatig werken

In 2020 is de Watervisie vastgesteld. Hieruit afgeleid wordt in 2021 het WBP opgesteld en zijn doelenbomen gemaakt. Ook is er een sturingsmodel ontwikkeld. Daarmee is voor de begroting van 2021 een start gemaakt met doelsturing. In samenhang hiermee wordt het assetmanagement ook verder uitgewerkt, waarbij kostenprestaties en risico's worden afgewogen. Ook is geïnvesteerd in een nieuw financieel systeem dat ondersteunend werkt aan doelmatig werken en sturen.

Begroting 2020	Realisatie 2020
De begroting (2021), gebaseerd op doelsturing vanuit het algemeen bestuur, zal worden verdiept. De op te nemen doelen volgen uit de Watervisie; in samenhang met het waterbeheerprogramma.	Deze maatregel is conform planning uitgevoerd. In de begroting 2021-2024 zijn de doelenbomen opgenomen en als vertrekpunt genomen voor de programma's.
De voorbereidingen en het onderzoek benodigd voor het traject kostentoedeling Watersysteem zijn tijdig gereed, zodat er een bestuurlijk ingestemde kostentoedeling is eind 2020. Landelijke ontwikkelingen worden gevolgd (betreft dan 2025).	Dit traject is conform planning uitgevoerd. De nieuwe kostentoedelingsverordening was op tijd gereed en is verwerkt in de begroting 2021-2024.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Assetmanagement wordt in 2020 geïntensiveerd. Er zal ingezet worden op centrale regievoering en het per programma inzetten van voldoende capaciteit om de voortgang van de verschillende projecten te waarborgen. In 2020 stellen we het strategisch kader en het assetmanagementmodel vast, waarna op basis van een scan voor de hele organisatie inzicht wordt gegeven met betrekking tot de stand van zaken rondom assetmanagement. Op basis van een scan wordt concreet gemaakt wat de prioriteiten zijn en zal een concreet meetbaar doel voor de ontwikkeling van assetmanagement voor resp. 2021, 2022 en 2023 gesteld. Dit (samen)gevat in een plan hoe we de principes van assetmanagement gaan doorontwikkelen.	De quick scan is in 2020 uitgevoerd en de uitkomsten en de wijze waarop de implementatie (2021-2025) van assetmanagement wordt georganiseerd zijn in het laatste kwartaal van 2020 met uw bestuur gedeeld. Ook is de eerste stap gezet in het geïntegreerde verbetertraject. In het laatste kwartaal van 2020 in hiervoor een Plan van aanpak geschreven.
Vanaf 2020 wordt in de 4 programma's geprioriteerd welke ontwikkelingen we voor digitale transformatie in gang gaan zetten. De afweging maken we op hoeveel waarde een ontwikkeling toevoegt aan onze organisatiedoelen.	De voortgang is enigszins vertraagd omdat prioriteit is gegeven aan de Watervisie en het traject Ombuiging. De ambities van de Watervisie die zijn vertaald in de doelenboom van de begroting 2021 en MJB 2022-2024 geven aanleiding de digitale transformatie strategie te actualiseren. Deze strategie komt gereed in het voorjaar van 2021.
In 2020 zal de implementatie van het in 2019 opnieuw aanbestede financiële pakket plaatsvinden.	De uitvoering van de implementatie is ondanks aanvankelijke vertraging door Corona toch op tijd gerealiseerd in 2020. Het systeem is zoals gepland in de eerste week van januari 2021 in productie genomen en trainingen zijn digitaal gegeven.

1.4.2.2 Infrastructuur op orde

De ontwikkeling van digitale veiligheid en werken op afstand zijn versneld door Corona. Vanaf maart zijn diverse investeringen gerealiseerd in veilig werken op afstand en digitaal vergaderen, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Ook is geïnvesteerd in vermindering van ICT-kwetsbaarheid, en is een roadmap opgesteld voor doorontwikkeling en vervanging van ICT systemen. Het financieel systeem is vervangen. Ook zijn enkele stappen gezet in digitale transformatie, zoals een datalab en een pilot werken met een slimme kraan, uitgerust met sensoren.

Begroting 2020	Realisatie 2020
We implementeren – op basis van het resultaat m.b.t. de beoogde ICT samenwerking met Zuiderzeeland - de strategie voor de toekomstige opschaling van de I&A afdeling.	Het ICT samenwerkingsverband met Zuiderzeeland is niet gelukt. De ICT afdeling gaat nu haar eigen strategie bepalen (op KCC, applicatiegebied etc). om voorlopig zelfstandig klaar te zijn voor de toekomst. Zo zijn de digitale voorzieningen in de lock down samenleving aangepast om de bedrijfsvoering te continueren. Hierdoor hebben we versneld ingespeeld op de mogelijkheden om de digitale bedrijfsvoering wendbaarder en minder kwetsbaar te maken.

Begroting 2020	Realisatie 2020
Het ambitieniveau voor standaardisatie en harmonisatie van datasets en ICT systemen is voor de periode van 2021-2024 vastgesteld.	Bij de vervanging van het financieel systeem zijn de data- en ICT architectuur opnieuw bepaald. Voor de geografische data is een nieuwe architectuur opgesteld die in Q4 wordt omgezet in een roadmap. Voor monitoringsdata is in Q4 een herijkingstraject gestart om te komen tot een herziene data- en ICT architectuur.
Er zijn aantoonbare voordelen geboekt in het verminderen van kwetsbaarheid van het beheer van ICT systemen.	Devices zijn voorzien van nieuwste-1 versie. Vanaf maart 2021 worden devices ingebracht in een nieuw werkplekconcept waarbij updates vanuit de fabrikanten rechtstreeks vanuit de cloud beschikbaar komen. Ook is extra ingezet op veelvuldig wijzigen van wachtwoorden en is bij inloggen een identificatie app als extra check toegevoegd.
Er is een roadmap voor de periode van 2021-2024 vastgesteld voor doorontwikkeling en vervanging van ICT systemen.	De doorontwikkeling van ICT systemen betreft cloudbeweging van belangrijke KA componenten zoals O365, moderniseren back-up voorzieningen en lokale vrijheid voor thuiswerkende collega's. De collega wordt in grote mate automoom voor zijn ICT werkplek. Werkplekken worden daarom in de toekomst niet langer gezien als een veilig onderdeel van de ICT infrastructuur maar als "vijandig" device dat aansluiting zoekt bij de centrale infrastructuur.

1.4.2.3 In verbinding met de omgeving

Het jaar 2020 is een belangrijk voorbereidingsjaar geweest voor de invoering van de Omgevingswet. Ondanks dat landelijk is besloten tot uitstel van de invoering naar 1 januari 2022, zijn veel voorbereidingen doorgegaan: de waterschapsverordening, procedure Projectbesluit en de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ook is door HR ingezet op gaming, zodat werkwijze, competenties en gedrag doorleefd worden in lijn met de visie van de Omgevingswet. Op de implementatie van de Educatie nota heeft Corona veel effect gehad omdat beurzen, bijeenkomsten en fysieke lessen geen doorgang konden vinden. Er zijn alternatieven ontwikkeld (buitenactiviteiten in de zomer/leskist voor leraren).

Begroting 2020	Realisatie 2020
<p>De Omgevingswet zal in het jaar 2020 intensief worden voorbereid. De implementatie van de Omgevingswet verloopt volgens zes sporen:</p> <p>1) Watervisie: is gerealiseerd en vastgesteld door het algemeen bestuur zodanig dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er in- en extern duidelijkheid is over hoe we onze wettelijke taken en ambities koppelen aan de bredere maatschappelijke ontwikkelingen: 'hoe' we onze wettelijke taken uit willen voeren en welke ambities we daar aanvullend op hebben; - Het waterbelang met de goede aandacht en richting wordt meegenomen in omgevingsvisies en ruimtelijke plannen van collega overheden; - Deze op strategisch niveau kader geeft voor de doorvertaling in doelsturing t.b.v. het waterbeheerprogramma, de (meerjaren)begroting, programma- en afdelingsplannen. 	<p>Watervisie is formeel door het AB ingestemd en daarmee afgerond.</p>
<p>2. Waterbeheerprogramma: het plan van aanpak is vastgesteld en de voorbereidingen zijn gestart.</p> <p>Het programma met maatregelen dient eind 2021 vastgesteld te worden door algemeen bestuur.</p> <p>Het vormt het volgende Waterbeheerplan.</p>	<p>In 2020 is gestart met de voorbereidingen van het nieuwe waterbeheerprogramma voor de planperiode 2022-2027. Deze zijn volgens het Plan van aanpak en de daarbij behorende planning verlopen. In september is het tijdens de Deltabijeenkomst het algemeen bestuur geïnformeerd over de procesgang en de besluitvorming en in november zijn de gesprekken gevoerd met onze partners. Conform planning verwachten we in april 2021 het ontwerp voor te kunnen leggen in de AB vergadering.</p>
<p>3. Waterschapsverordening: is gerealiseerd en vastgesteld door het algemeen bestuur het is in plaats van de Keur.</p>	<p>Op de deelgebieden waterschapsverordening, projectplan en participatieplan wordt verwacht dat deze in april 2021 door het AB kunnen worden bekrachtigd en afgerond. Door uitstel van de Omgevingswet met een jaar is dit ruim binnen de planning.</p>
<p>4. Procedure Projectbesluit-Vergunning eigen dienst: is gerealiseerd en vastgesteld door het algemeen bestuur en er wordt meegewerkt. Het is de opvolger van het projectplan water.</p>	<p>Op de deelgebieden waterschapsverordening, projectplan en participatieplan wordt verwacht dat deze in april 2021 door het AB kunnen worden bekrachtigd en afgerond. Door uitstel van de Omgevingswet met een jaar is dit ruim binnen de planning.</p>

Begroting 2020	Realisatie 2020
5. Digitaal Stelsel en informatievoorziening: de basisvariant is gereed. WDODelta is aangesloten via digitale koppelingen op het landelijk stelsel. Daarna start de verdere doorontwikkeling.	Bij het DSO handelt om een drietal koppelingen, waarbij er twee op het kritisch pad liggen en bij inwerkingtreding van de wet gerealiseerd moeten zijn en één geen wettelijke must. De eerste koppeling, die voor het uploaden van onze waterschapsverordening en andere juridische documenten is gerealiseerd. De tweede koppeling, voor het ontvangen van vergunningsaanvragen, loopt op schema. De derde koppeling, voor het laden van toepasbare regels (wettelijk geen must) loopt ook op schema.
6. Er is een systematisch aanbod van cursussen, workshops, masterclasses, gaming en andere tools om te voorzien in de leerbehoefte van specifieke groepen van medewerkers. Medewerkers en bestuurders krijgen kennis over de omgevingswet en vergroten vaardigheden om samen te werken met overheden en initiatiefnemers volgens de bedoeling van de omgevingswet. Omdat dit te faciliteren is er ook helder afwegingskader participatie opgesteld.	In 2020 is door veel teams de landelijke ontwikkelde game gespeeld en op deze manier is bewustwording gecreëerd om te gaan werken met de Omgevingswet. Ook over afdelingen en disciplines heen is het gesprek daarover gevoerd. Dit zal in 2021 worden voortgezet volgens een hiervoor opgesteld opleidingsplan, in samenwerking met het A&O fonds Waterschappen.
In de Watervisie van WDODelta zijn strategische uitgangspunten voor WDODelta-communicatie opgenomen. Wanneer deze bestuurlijk is vastgesteld, kan hiervan de dagelijkse communicatiepraktijk worden afgeleid vanaf de tweede helft van 2020.	Een nieuwe communicatiestrategie is inmiddels (in mei/juni) via het DB ter consultatie voorgelegd aan het AB. Dit is vanwege de vergaderbeperkingen door Corona schriftelijk gebeurd. De binnen gekomen reacties geven geen aanleiding tot aanpassingen van de strategie. Er is nu een begin gemaakt met de uitvoering en de planning van activiteiten voor de komende jaren.
De educatienota wordt geïmplementeerd. Er wordt vanaf 2020 een extra accent gelegd op de doelgroep primair en agrarisch onderwijs.	Vanwege Corona zijn ook in het laatste kwartaal de evenementen, beurzen, excursies en gastlessen komen te vervallen. Wel is een aantal online lessen gegeven. Er is een eenmalige financiële bijdrage gedaan aan IVN voor de realisatie van een Natuurlab in Orvelte en heeft WDODelta subsidie gekregen voor een behoefte onderzoek binnen het agrarisch onderwijs (wordt in 2021 uitgevoerd). Overige werkzaamheden verlopen conform planning. De educatienota wordt geïmplementeerd.

1.4.2.4 Excellent in dienstverlening

In samenwerking met het Platform Crisisbeheersing Midden-Nederland 2020 is in 2020 geïnvesteerd in een nieuwe visie op crisisbeheersing. Ook is de oefening Stroomversnelling, te houden voorjaar 2021, voorbereid. Door intensieve investeringen in arbomaatregelen en communicatie in verband met Corona is de ontwikkeling van een visie op dienstverlening uitgesteld naar het jaar 2021.

Begroting 2020	Realisatie 2020
De oefening “Stroomversnelling” te houden in Midden-Nederland in de periode voorjaar 2021, waarbij wordt samengewerkt met 7 waterschappen, is in 2020 grotendeels voorbereid. Het plan van aanpak voor de oefening is gereed in het eerste kwartaal 2020, de uitwerking van het plan vindt plaats in de periode derde kwartaal 2020 tot en met eerste kwartaal 2021.	De planning van de oefening Stroomversnelling ligt op schema. De startbijeenkomst heeft plaatsgevonden op 11 november 2020. De overige activiteiten zullen plaatsvinden in Q2 en Q4 van 2021. De werkgroep is bezig met het ontwerp en de organisatie van deze activiteiten.
In samenwerking met de het Platform Crisisbeheersing Midden-Nederland is een visie op crisisbeheersing 2020-2025 opgesteld, welke doorvertaald wordt naar het Crisisplan bij WDODelta, inclusief een doorvertaling organogram en rollenboek.	De visie op crisisbeheersing PCWMN is op 2 december 2020 vastgesteld door de SD-en van de 7 betrokken waterschappen.
Naar aanleiding van het gehouden Klant Tevredenheidsonderzoek wordt de in 2019 gestarte opvolging ook in 2020 nog gerealiseerd. Dit betreft onder meer de aanpassing van onze website.	Een hernieuwde visie op dienstverlening zal in 2021 worden gepresenteerd. De reden van de vertraging ligt in het feit dat de veranderingen als gevolg van hybride thuis- en op kantoor werken alsmede de implementatie van doelsturing vragen om een hernieuwde visie op dienstverlening. Veel maatregelen uit het KTO zijn inmiddels wel geïmplementeerd, zoals de nieuwe website die inmiddels online is.

1.4.2.5 Werken aan duurzaamheid

Vanuit de in september 2020 vastgestelde Watervisie komen extra opgaves in beeld, met name rondom circulariteit en CO2-reductie. De verkenning hiervan is gestart in 2020. De huidige opgave van energieneutraal werken (elektriciteit) zal naar verwachting in 2025 worden gerealiseerd, waarbij opvalt dat windenergie een lange aanlooptijd kent door de jarenlange procedures van vergunningen. Ook is intensief gezocht in het EBP traject naar mogelijkheden van energiebesparing. Door de uitkomst hiervan zal dit traject doorlopen in 2021. Door Corona is het achterblijven op de doelstelling van de Participatiewet versterkt. Hoewel WDODelta relatief veel plaatsingen realiseert, verloopt dit niet altijd succesvol. Ook zijn werkzaamheden, zoals schoonmaak en kantine, door Corona beperkt beschikbaar. Voor onze internationale activiteiten geldt dat er vrijwel geen fysieke missies konden plaatsvinden, waardoor de geplande resultaten wat achterlopen bij de verwachting.

Begroting 2020	Realisatie 2020
<p>Het Klimaatakkoord en de Nationale agenda Nederland circulair 2050 worden, op grond van een aantal gerichte verkenningen en nadere analyses, vertaald naar een reeks mogelijke maatregelen op de korte termijn tot 2025 en de langere termijn 2025-2030 voor het waterschap. Mogelijke maatregelen worden ter besluitvorming voorgelegd als aanvullend breder beleidskader voor Duurzaam Doen.</p>	<p>Met vaststelling van de Watervisie in de algemeen bestuursvergadering van september wordt de actuele beleidsdoelstelling voor energie, broeikasgassen en circulariteit) vastgelegd. In de programmatische aanpak voor Duurzaamheid komen maatregelen, zoekrichtingen en hun samenhang naar voren.</p>
<p>Het programma Duurzaam Doen wordt gecontinueerd volgens de huidige vier lijnen: streven naar energieneutraal 2025, grondstoffen winnen uit afvalwater, maaisel duurzaam bestemmen en duurzaam inclusief werken. Hierbij hoort ook: verankering bestaande duurzaam GWW methodiek in onze werkwijze en de bijdragen aan de RES- sen Drenthe en West-Overijssel.</p>	<p>De vier lijnen van Duurzaam Doen zijn ingebracht in de programmatische aanpak programma Duurzaamheid.</p>
<p>In 2020 vindt planvorming en voorbereiding vergunningaanvraag plaats voor het realiseren van een windturbine op een RWZI-locatie Kampen. De realisatie van Windturbines in Staphorst en in Nieuwleusen wordt voortgezet en de verdere implementatie van Zon op RWZI locaties en waterberging wordt gerealiseerd.</p>	<p>De ontwikkeling en realisatie van de zon/wind plannen verlopen conform de bedoeling. Een aantal doorlooptijden zijn langer dan voorzien a.g.v. vergunningstrajecten en een juridische procedure (RvS; Staphorst). Er is speling ingebouwd in de trajecten om het doel energieneutraal 2025 te realiseren. De beoogde deltabijeenkomst van 13 oktober 2020 is, na afstemming, naar 11 mei 2021 verplaatst. De start van de bouw van het windpark Staphorst is doorgeschoven naar 2022 vanwege RvS traject. Dit heeft geen gevolgen voor het uiteindelijke doel van 2025. Als alle nu ingang gezette trajecten (wind/zon) tot realisatie komen, wordt de doelstelling bereikt. Het windtraject Kampen is gestart in juli 2020 met de voorbereiding op de vergunningsfase en kent daarna nog de risico's die horen bij de vergunningsfase.</p>

Begroting 2020	Realisatie 2020
<p>In 2020 wordt in opdracht van het Rijk een nieuw meerjarig "EEP" (energie efficiency plan) 2021-2024 opgesteld als opvolger van het huidige EEP 2017-2020. Het huidige EEP gaat over energie besparing en opwekking. In het nieuwe plan wordt een breed accent gelegd op broeikasreductie (CO2, methaan en lachgas) . Het plan benoemt maatregelen en de monitoring ervan. Klimaatmonitor en EEP.</p>	<p>In 2020 zijn in workshops voor het Energiebesparingsplan tal van besparingsmogelijkheden benoemd. Bij nadere uitwerking leveren deze maatregelen tezamen niet de nagestreefde 2% besparing per jaar op. Het laaghangende fruit is op. Grotere besparingen zijn mogelijk door bijvoorbeeld investeringen naar voren te halen, maar het vervangen van niet afgeschreven installaties en materialen is niet duurzaam en de vroegtijdige desinvestering vereist bestuurlijke besluitvorming.</p>
<p>De Participatiewet wordt in lijn met de resultaten van 2018 voortgezet waarbij ook geleerd is van de eerste ervaringen rondom werving, binding en kansrijke functies van werknemers die in deze doelgroep vallen. Daarbij vindt adequate begeleiding plaats.</p>	<p>WDODelta heeft in 2020 8 plaatsen gerealiseerd, conform de landelijke normen zouden dit er 14,75 moeten zijn. Hoewel WDODelta meer plekken realiseert dan het landelijke sectorale beeld, voldoet WDODelta niet aan het vereiste quotum. De oorzaken hiervoor zijn divers: plaatsingen verlopen niet altijd succesvol, bij schoonmaak & ondersteunende diensten zijn er te weinig kandidaten en mede door Corona is er ook minder werk. Op sectoraal niveau wordt momenteel een aanpak verkend. Ook vindt bij het Rijk een evaluatie plaats van deze wet en de haalbaarheid ervan.</p>
<p>Ten aanzien van internationale samenwerking wordt een plan opgesteld voor de uitvoering van ons in december 2019 geactualiseerde beleid.</p>	<p>Ter ondersteuning van de beleidsimplementatie zijn de doelenboom en het programmacontract internationale samenwerking opgesteld. De voortgang van het programma is drie maandelijks besproken met de opdrachtgever en de portefeuillehouder. In de Deltabijeenkomst van 2020 is het algemeen bestuur geïnformeerd over de voortgang. Door Corona bleken fysieke missies naar onze focuslanden nauwelijks mogelijk in 2020. Ondanks de inzet van digitale tools zijn de resultaten in onze focuslanden hierdoor minder dan aanvankelijk gepland.</p>

1.4.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de bijgestelde begroting. In de bijgestelde begroting zijn eventuele begrotingswijzigingen verwerkt. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Bedragen x € 1.000.000

Omschrijving	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Verschil Bijgest.begr. Realisatie
Personeelslasten	15,2	15,3	-0,1
Goederen en diensten	11,4	11,5	-0,1
Kapitaallasten	2,2	2,0	0,2
Onvoorzien en dotaties	0,3	-	0,3
Inkomsten	-0,8	-0,8	-
Totaal programma lasten	28,3	28,0	0,3

De bijgestelde begrote netto lasten voor programma Maatschappij en Organisatie waren € 28,3 mln. uiteindelijk is er € 28,0 mln. uitgegeven, waardoor het voordeel op dit programma € 0,3 mln. bedraagt. Voor een toelichting op de afwijkingen verwijzen wij u naar paragraaf 4.2.4.

*) Het begrote bedrag bij "Onvoorzien en dotaties" is met € 200.000 verlaagd (oorspronkelijk begroot: € 500.000). Om de werkelijke lasten op de juiste wijze te kunnen vergelijken met de begrote lasten, is dit bedrag toegevoegd aan het begrote bedrag aan "Personeelslasten" (oorspronkelijk begroot: € 15,0 miljoen).

2. Verplichte paragrafen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken paragrafen worden opgenomen, waarin op de beleidslijnen wordt verantwoord zoals vastgelegd in de programmabegroting. Tevens worden de opbrengsten van de waterschapsbelastingen verantwoord. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor er voldoende inzicht gekregen wordt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- Incidentele baten en lasten
- Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- EMU-saldo
- Topinkomens

2.1 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de focuspunten van de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Dit biedt burgers en externe partners perspectief op de kwaliteit van de dienstverlening. Op basis van artikel 4.21 van het Waterschapsbesluit dient deze paragraaf ten minste "inzicht te bieden in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering". Onderstaand wordt de focus van de ontwikkelingen uiteengezet.

Kaders

De ambtelijke organisatie dient voldoende uitgerust te zijn om het hoofd te bieden aan de veranderende positie van het waterschap ten opzichte van haar omgeving. Bij de taakuitvoering is er in toenemende mate sprake van afhankelijkheid van andere partners in het ruimtelijk domein, in (veiligheids-)ketens en in netwerken. De focus op samenwerking met andere publieke en private partners, is steeds meer nodig om de eigen doelen te realiseren. De bedrijfsvoering van waterschap Drents Overijsselse Delta geeft hier invulling aan.

Ook ligt er in toenemende mate een opgaaf in het vergroten van het bewustzijn bij burgers en bedrijven over het effect van hun handelen (of nalaten) op het waterbelang en de taakuitvoering van het waterschap. Wanneer dat lukt, snijdt het mes aan meer kanten. Het draagt bij aan meer grip en aandacht voor het waterbelang en de onmisbare rol die het waterschap daarin speelt.

Vanzelfsprekend is een goed functionerende fysieke infrastructuur van cruciaal belang voor het functioneren van het waterschap. Het op orde hebben van de fysieke infrastructuur is een randvoorwaarde en daarmee ook eerste prioriteit, nu en voor de toekomst.

De borging van de bovenstaande kaders vindt plaats via het formuleren van vijf kenmerken van een goed uitgerust waterschap:

- a. bedrijfszeker: staat borg voor een goed functionerende infrastructuur;
- b. vakbekwaam: staat gesteld om haar taken adequaat uit te voeren;
- c. omgevingsbewust: weet in te spelen op concurrerende belangen;
- d. samenwerkingsgericht: weet telkens opnieuw positie te kiezen;
- e. maatschappelijk verantwoordelijk: weet bewustwording van burgers en bedrijven te vergroten.

Operationalisering

De kenmerken van een goed uitgerust waterschap zijn vervat in de inrichtings- en sturingsprincipes van waterschap Drents Overijsselse Delta. Gedurende 2019 zijn deze principes verder geconcretiseerd. Onze inspanningen kenden in 2020 de volgende focus:

- Krachtig bestuur: door het AB is de Watervisie vastgesteld en het WBP volgt in 2021. In lijn hiermee is er gekozen voor een nieuwe begrotingsopzet 2021 e.v. De bestuurlijk vastgestelde doelen moeten gerealiseerd worden met maatregelen uit de doelenboom. Daardoor wordt het bestuur in staat gesteld om te sturen op doelen en te prioriteren/keuzes te maken.
- Assetmanagement: waarmee een goede afweging op prestaties, risico's en kosten ontstaat t.b.v. beheer en onderhoud van onze assets. Assetmanagement is in 2020 onder centrale regie worden gebracht om integraal prioriteiten te kunnen stellen bij besluitvorming.
- Digitale transformatie: waarbij we afwegen in welk tempo en op welke wijze we de transformatie naar de juiste (innovatieve) koers vormgeven. Digitalisering biedt een kans om bijvoorbeeld de gevolgen van vergrijzing van ons personeelbestand op te vangen.
- Excellente dienstverlening: waarbij we onze (digitale) dienstverlening optimaliseren door actief de resultaten van uitgevoerde klanttevredenheidsonderzoeken om te zetten naar oplossingen onder de noemer "hospitality" en zo creativiteit, klantgerichtheid, responsetijden et cetera in te bedden in de organisatie cultuur.
- Sturing & formatiebeheer: in 2020 heeft de implementatie van een nieuw financieel systeem plaatsgevonden. Deze levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit en betrouwbaarheid van de (bestuurlijke) informatievoorziening. Daarnaast is de ondersteuning van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur geprofessionaliseerd, door met een bestuurlijke planning te werken en de stukkenstroom en – inhoud meer aandacht te geven.
- Projectbeheersing: waarbij methodische uitgangspunten voor het realiseren van projecten bijdragen aan het efficiënt uitvoeren van projecten en de benodigde formatieve capaciteit integraal te beheersen.

COVID-19

Zoals bij alle waterschappen het geval is heeft ook WDODelta haar bedrijfsvoering moeten aanpassen aan alle landelijke Corona maatregelen. Met als eerste het doel het voorkomen van verspreiding van het virus onder collega's en uiteraard het nemen van haar verantwoordelijkheid om als overheidsorganisatie actief en zichtbaar de landelijke richtlijnen te onderschrijven.

Om dat te kunnen doen zijn praktische zaken vorm gegeven zoals indeling van het pand, looproutes, hygiënemaatregelen en het ophangen van instructies. In geheel 2020 zijn vanuit directie regelmatig Corona updates naar alle personeelsleden verstuurd. Het scheelt dat alle medewerkers van WDODelta vanuit ons ICT kantoor concept allemaal de beschikking hadden over mobiele devices zodat de landelijke aanbeveling "thuiswerken tenzij" snel en effectief is gerealiseerd. Alle vergaderingen, zowel bestuurlijk als ambtelijk, konden via MS Teams effectief en veilig plaatsvinden, afgewisseld door enkele fysieke bijeenkomsten binnen de landelijke Corona richtlijnen.

De grootste investeringen zijn geweest: aanschaf extra hardware voor ergonomische werkplekken, het leveren van bureau stoelen naar de thuisadressen en alle hygiënische investeringen (handgel, schoonmaak doekjes, mondkapjes en schermen voor de balies en de vergaderzalen).

Ook zijn om alle medewerkers een hart onder de riem te steken en de onderlinge verbondenheid te blijven benadrukken diverse sociale evenementen omgezet in digitale varianten en zijn diverse attenties rondom feestdagen naar iedereen thuis gestuurd.

Hoewel er meer kosten zijn gemaakt om thuiswerken en werken op locatie verantwoord mogelijk te maken, en de cao is aangevuld met een thuiswerkvergoeding van €3 per dag, zijn er ook minder kosten gemaakt voor fysieke evenementen, catering en andere dienstverlening op het hoofdkantoor en zijn de vergoedingen voor reiskosten woon-werk en dienstreizen sterk gedaald. Omdat het ziekteverzuim ondanks Corona niet is gestegen, zijn per saldo ondanks Corona geen extra uitgaves nodig geweest.

Personele sturing

Naar aanleiding van de MO sessies is eind 2020 besloten om in 2021 de procedure voor het aantrekken van nieuwe personele capaciteit verder uit te werken, waarbij mogelijkheden van doorstroming, algemene dienst, Strategische Personeels Planning (SPP) en digitale transformatie belangrijke elementen zijn in het prioriteren van capaciteitsvraagstukken. Daarbij wordt ook scherp gekeken of inhuur wenselijk is, of het aanstellen van personeel in eigen dienst kostentechnisch optimaler is. Daarbij wil WDODelta ook wendbaar blijven.

2.2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht.

Bij Waterschap Drents Overijsselse Delta is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar op te nemen in de programmaverantwoording.

2.3 Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren mogen worden beschouwd. Een eenmalige uitgave (of inkomst) wordt gedefinieerd als een begrotingspost die maximaal 3 jaren is geraamd en waarvan de eindigheid vast staat. Zodoende kan een incidentele begrotingspost meerdere exploitatiejaren voorkomen.

In de onderstaande tabel zijn voor jaarschijf 2020 de incidentele baten en lasten uiteengezet. Deze posten zijn extra geraamd bovenop de begroting. Het onderstaande overzicht biedt geen inzicht in de integrale lasten die met een specifiek onderwerp samenhangen. Er is sprake van (mogelijke) samenhang met structurele lastenmutaties.

In de begroting 2020 zijn de onderstaande incidentele baten en lasten opgenomen:

Kostengroep	Betreft	Begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil
Goederen en diensten	Watersysteem onderzoek en opdrachten	60	65	-5
Goederen en diensten	Waterkeringen onderzoek en opdrachten	50	50	-
Goederen en diensten	Mobiliteit	200	200	-
Goederen en diensten	Onderzoek naar Gras op zand	60	60	-
Goederen en diensten	Materiaal ARBO-wet (extra CE-markeringkosten in 2 jaar)	50	120	-70
Goederen en diensten	Recreatief medegebruik	50	-	50
Goederen en diensten	Slib Ontwateringsinstallatie (SOI) Echten	1.200	700	500
Personeelslasten	Watersysteem opdrachten externe bureaus o.a. NBW toetsing	150	150	-
		1.820	1.345	475

Watersysteem onderzoek en opdrachten

Conform plan uitgevoerd, o.m. onderzoek naar baggerplannen.

Waterkeringen onderzoek en opdrachten

De incidentele onderzoeken zijn uitgevoerd. Door COVID-19 hebben een aantal structurele onderzoeken stilgelegen.

Mobiliteit

In 2019 zijn diverse mobiliteitstrajecten gestart en besluiten genomen. In 2020 is een aantal van deze overeenkomsten geëffectueerd. Ten tijde van de 2^e Bestuursrapportage was de verwachting dat de mobiliteitsvergoeding in 2020 betaald zou worden. Dit is 2021 geworden, hiervoor is een voorziening gevormd.

Onderzoek naar Gras op zand

Er is geen afwijking t.o.v. begroting. Bij 1^e Bestuursrapportage is aangegeven dat € 100k voor Gras op zand niet ingezet wordt i.v.m. te ontvangen subsidie. Vanuit de Watervisie wordt in het programma waterveiligheid meer inspanning verwacht op het gebied van kennis. Door meer in te zetten op onderzoek en innovatie vergroten we ons inzicht in de waterkeringen, de waterveiligheid en het handelingsperspectief. Hierdoor kunnen we doelmatiger en effectiever omgaan met onze beheervraagstukken, het beoordelen en het versterken. Deze zijn opgestart in 2020, maar hebben nog niet tot extra lasten geleid. Het onderzoek naar gras op zand is betaald met subsidie vanuit het HWBP (€ -100k). Het budget voor het Innovatie onderzoek HWBP Gras op zand is ingezet voor de 3 andere initiatieven gedurende het jaar.

Materiaal ARBO-wet (i.v.m. wet- en regelgeving extra CE-markeringskosten in 2 jaar)

Dit betreft een hoeveelheidsontwikkeling, wet- en regelgeving zorgt voor extra CE-markeringskosten. Werkzaamheden liepen door in 2020. Er zijn extra kosten gemaakt voor beschermingsmiddelen Waterketen in het kader van COVID-19, maar ook i.v.m. Arbo-veiligheidseisen (aanschaf airco's i.v.m. Arbo-voorwaarden en vervanging van AED's).

Recreatief medegebruik

Het beleid voor recreatief medegebruik is in 2019 vastgesteld. Er zijn geen externe bijdragen/kosten geweest.

Slib Ontwateringsinstallatie (SOI) Echten

De slibgisting in Echten is in verband met problemen begin 2019 uit bedrijf genomen. Hier was in voorzien binnen de begroting. Uiteindelijk vielen de gerealiseerde kosten lager uit dan begroot. In de begroting 2020 is als extra kosten als gevolg van het stopzetten slibgisting Echten € 1.200K opgenomen. Dit betreffen o.a. extra kosten als gevolg van afvoer van meer slib, chemicaliën en energie en de vermeden onderhoudskosten. De werkelijke kosten zijn (mede onder invloed van door de droogte minder geproduceerde tonnages slib) ca € 500k lager dan begroot, omdat het slib niet getransporteerd kon worden naar Garmerwolde en verwerkt zijn op de eigen assets. Hierdoor heeft er een kostenverspreiding plaatsgevonden naar o.a. energie, chemicaliën en personeelskosten. De onderhoudskosten die niet waren begroot zullen na realisatie van het project Herbouw sliblijn Echten weer terugkomen.

Watersysteem opdrachten externe bureaus o.a. NBW toetsing

De incidentele opdrachten zijn uitgevoerd.

Overige incidentele baten en lasten

Onttrekking reserves

In de begroting 2020 was een onttrekking van € 5,6 miljoen ten laste van de egalisatiereserves voorzien om de tariefstijging te matigen en de begroting uiteindelijk sluitend te maken.

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn deze geraamde onttrekkingen ook werkelijk geboekt. Daarmee ontstaat een realistischer beeld van het werkelijk behaalde resultaat in 2020 ten opzichte van de begroting. De onttrekking betrof: Watersysteemheffing € 5,2 miljoen en Zuiveringsheffing € 0,4 miljoen.

Toevoeging en onttrekkingen voorzieningen

In 2020 hebben ook enkele incidentele mutaties in de voorzieningen plaatsgehad:

- Voorziening belastingdebiteuren (V € 146K)
- Voorziening PBB (V € 487K)
- Mobiliteitsvoorziening (N € 163K)
- Voorziening thuiswerkfaciliteiten (N € 270K)
- Voorziening pensioenen en uitkeringen bestuurders (V € 202K).

Afboeking negatieve boekwaarde HWBP-projecten

Per balansdatum stonden er een tweetal HWBP-projecten (HWBP Verkenning Zwolle en HWBP Verkenning Zwolle-Olst) op de balans waarvoor meer subsidie was ontvangen dan er aan kosten was gemaakt. Omdat negatieve activa niet geactiveerd mogen worden, zijn deze afgeboekt ten gunste van het resultaat. Via resultaatbestemming wordt voorgesteld om deze vrijval (€ 2.995K) toe te voegen aan een nieuw te vormen reserve.

Boekwaarde Echten

Eind 2018 is het vergisten van slib op de RWZI Echten stilgelegd. De huidige installatie zal aangepast moeten worden om te voldoen aan alle eisen voor betrouwbaarheid, veiligheid en beschikbaarheid. Een nieuw definitief ontwerp wordt begin 2022 verwacht. De onderdelen van de huidige installatie welke niet meer bruikbaar zijn voor het nieuwe ontwerp kunnen niet langer met een boekwaarde op onze balans worden opgenomen. Deze zijn daarom per 31 december gedesinvesteerd. Daarnaast is er ten tijde van de bouw van de installatie BTW terug ontvangen over de bouwkosten. Deze BTW kan alleen behouden worden, zolang we binnen een termijn van 10 jaar (gerekend vanaf 2013) als ondernemer prestaties leveren. Omdat de installatie stil ligt moeten we de BTW over de jaren 2019 t/m 2022 terug betalen. Hiervoor is een voorziening gevormd. Totale incidentele kosten € 2,7 miljoen.

Overlopende passiva: openstaande verlofrechten

De resterende verlofrechten per medewerker worden per balansdatum als financiële verplichting opgenomen onder de overlopende passiva. Dat gebeurde tot nu toe tegen het gemiddelde uurtarief van de afdeling waar de medewerker werkzaam is. Mocht er tot uitbetaling overgegaan worden (in principe alleen bij einde dienstverband) dan vindt verrekening tegen het geldende uurloon plaats. De accountant heeft ons gewezen op deze omissie. De opgenomen verplichting is eenmalig met € 1,2 miljoen verlaagd ten gunste van de exploitatie.

COVID-19

Bij de analyse van het jaarrekeningresultaat is geprobeerd om de onder- en overschrijdingen die een relatie hebben met de gevolgen van COVID-19 in beeld te brengen. Het gaat hier om een globale inschatting met een omvang van € 850.000 (lager kosten), omdat niet altijd het causale verband aan te tonen is. Daarnaast zijn er ook nieuwe regelingen in het leven geroepen in verband met COVID-19 die danwel niet begroot waren, maar wel vanaf 2020 een structureel karakter hebben gekregen.

Overig

Naast de in de begroting opgenomen incidentele baten en lasten zijn er ook andere onvoorziene baten en lasten. Voor een toelichting op de overige incidentele baten en lasten verwijzen wij naar de toelichting op de exploitatierekening naar programma's, paragraaf 4.1 (per kostendrager) en 4.2 (programmaoverzicht).

2.4 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de paragraaf onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit de voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Het waterschap Drents Overijsselse Delta kent alleen een bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie. Aan de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie zijn in 2020 alleen de begrote onttrekkingen gedaan (Watersysteemheffing € 5,2 miljoen en Zuiveringsheffing € 0,4 miljoen). Er zijn geen overige bestemmingsreserves.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd voor specifieke kostenposten, verplichtingen, verliezen of risico's die zijn ontstaan in het verleden, waarvan de omvang op voorhand redelijkerwijs in te schatten is. In 2020 zijn de volgende bedragen (x € 1.000) onttrokken c.q. vrijgevallen aan de voorzieningen:

Onttrekkingen aan voorzieningen:	x € 1.000
- Pensioenverplichting bestuurders	402
- Wachtgeld voormalig bestuurders	180
- Uitkering voormalig personeel	17
- Jubilea uitkeringen	42
- Studieregeling PBB	705
- Mobiliteit	0
- Thuiswerkfaciliteiten	0
TOTAAL	1.346

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans. Ook is in de bijlage een specificatie van de voorzieningen opgenomen.

2.5 Waterschapsbelastingen

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen, de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten van de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonersdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het waterbeheersysteem.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar watersysteembeheer.

In de door het bestuur vastgestelde kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de taak watersysteembeheer naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over de belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

<i>Categorie</i>	<i>Percentage</i>
• Inwoners	35,00%
• Gebouwd	47,12%
• Agrarisch en overig ongebouwd	17,52%
• Bos en natuur	0,36%

De kostenverdelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Kwijtschelding

Het waterschap Drents Overijsselse Delta hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid.

Voor kwijtschelding wordt jaarlijks rekening gehouden met onderstaande eenheden:

- watersysteembeheer (inwoners)	13.000
- zuiveringsheffing (v.e.)	25.200

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2020, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Watersysteembeheer

De belastingopbrengst is als volgt:

Bedragen x € 1.000.000

	Begroting 2020	Realisatie 2020
Ingezetenen	26,3	26,4
Gebouwd	33,6	34,2
Ongebouwd	11,7	11,7
Natuur	0,3	0,3
Wegen	0,8	0,8
Verontreinigingsheffing	0,2	0,2
Opbrengsten voorgaande jaren	-	0,1
Kwijtschelding	-1,3	-1,2
Kwijtschelding voorgaande jaren	-	-0,1
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	0,1
	71,4	72,3

Grondslag voor de heffing:

Tarieven	2020
Ingezetenen, in € per wooneenheid	101,1
Gebouwd binnendijks, percentage van WOZ-waarde	0,04360%
Gebouwd buitendijks, percentage van WOZ-waarde (korting 75%)	0,01090%
Ongebouwd binnendijks, in € per hectare	77,90
Ongebouwd buitendijks, in € per hectare (korting van 75%)	19,47
Ongebouwd wegen binnendijks, in € per hectare	155,7
Ongebouwd wegen buitendijks, in € per hectare (korting van 75%)	38,95
Natuur, in € per hectare	4,63
Verontreinigingsheffing, in € per v.e.	57,28

Als basis voor de heffing zijn de volgende aantallen gehanteerd:

	Begroting 2020	Realisatie 2020
Ingezetenen (bruto) in wooneenheden	260.200	260.700
Gebouwd binnendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	76.944	78.232
Gebouwd buitendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	625	648
Ongebouwd, oppervlakte binnendijks (in hectare)	149.200	149.100
Ongebouwd, oppervlakte buitendijks (in hectare)	3.800	3.300
Ongebouwd, oppervlakte wegen binnendijks (in hectare)	5.200	5.200
Ongebouwd, oppervlakte wegen buitendijks (in hectare)	100	-
Natuur, oppervlakte (in hectare)	55.400	55.900
Kwijtschelding ingezetenen (in wooneenheden)	-13.000	-13.300

Voor de toelichting op de afwijkingen van de belastingopbrengsten verwijzen wij u naar paragraaf 4.1.2 Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

Zuiveringsbeheer

De belastingopbrengst is als volgt:

Bedragen x € 1.000.000

Zuiveringsbeheer	Begroting 2020	Realisatie 2020
Opbrengst bedrijven	12,8	11,9
Opbrengst huishoudens	34,8	34,9
Opbrengsten voorgaande jaren	-	0,1
Kwijtschelding	-1,4	-1,3
Kwijtschelding voorgaande jaren	-	-0,1
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	0,1
	46,0	45,4

Grondslag voor de heffing:

Tarieven	2020
Zuiveringsbeheer, in € per v.e.	57,28

Als basis voor de heffing zijn de volgende aantallen gehanteerd:	Begroting 2020	Realisatie 2020
Verontreinigingseenheden bedrijven (v.e.'s)	223.700	207.000
Verontreinigingseenheden forfaitair (v.e.'s)	607.700	609.700
Kwijtschelding huishoudens (v.e.'s)	-25.200	-25.300

Voor de toelichting op de afwijkingen van de belastingopbrengsten verwijzen wij u naar paragraaf 4.1.2 Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

2.6 Weerstandvermogen

Inleiding

Het risicoprofiel vormt de basis voor het bepalen van de gewenste omvang van de algemene reserves. Uit het risicoprofiel komt naar voren, wat er nodig is om de niet-begrote kosten te dekken, die kunnen ontstaan als de voorziene risico's optreden. Dat heeft met kans en gevolg te maken. Op basis van een statistische berekening, de Monte Carlo simulatie, komt dit bedrag naar voren. Het is dan ook minimaal noodzakelijk eenzelfde bedrag in de algemene reserve te hebben. Dit doen we voor watersysteembeheer en zuiveringsbeheer apart, dit is een wettelijk voorschrift. Als we *hetzelfde* bedrag in de algemene reserves beschikbaar hebben als de bedragen die uit de risico's naar voren komen, is de verhouding tussen die getallen 1. Dit verhoudingsgetal wordt ook wel het weerstandsvermogen genoemd.

Bij het bepalen van de mogelijkheden voor tariefegalisatie en de daaruit volgende omvang van de egalisereserves, is rekening gehouden met de door het algemeen bestuur bepaalde omvang van de algemene reserves. Het overhevelen van vermogen tussen reserves is niet slechts een boekhoudkundige aangelegenheid, maar een strategische overweging. De kern van deze overweging vormt het moment waarop het bestuur het eigen vermogen wenst in te zetten. Bij het inventariseren van risico's is getracht om 5 à 10 jaren vooruit te kijken. Bij het iken van zijn vermogenspositie kijkt het waterschap dus verder vooruit dan de periode van de meerjarenraming. We leggen nu vermogen opzij om te borgen dat we in de toekomst aan onze verplichtingen kunnen voldoen, zonder grote schommelingen in de tariefstelling.

Een weerstandsvermogen van 1, krijgt de waardering "op de grens van matig en voldoende". Dat is logisch, gezien het feit dat we nu in het risicodossier de "voorziene" risico's hebben opgenomen. Er kan altijd iets

anders gebeuren dan verwacht; er kunnen ook onvoorziene risico's optreden. Daarom werken we met een opslag, een factor bovenop het berekende bedrag.

Externe omstandigheden leiden in toenemende mate tot onzekerheid t.a.v. onze taakuitoefening (de huidige corona-pandemie, meer extremen in weersomstandigheden, grote projecten). Dat wijzigende externe omstandigheden een potentieel kosten opdrijvend effect hebben, is duidelijk. De impact van deze ontwikkeling is lastig in te schatten. Specifiek ten aanzien van corona was op te merken, dat we er van uitgingen dat corona na 1 à 1,5 jaar een kleiner issue zou zijn. Maar als dat niet zo blijkt te zijn bij de jaarrekening 2021, gaan een aantal zaken zeker een rol spelen:

- het vermogen van onze ingezetenen, agrariërs, natuurorganisaties en bedrijven om belasting op te brengen daalt;
- de organisatie WDODelta gaat efficiency problemen ervaren doordat werken in gezamenlijkheid steeds minder kan borgen dat er voldoende interne afstemming is en we krijgen regieproblemen in de samenwerking met andere overheden en bedrijven.

Het risicoprofiel is ten behoeve van de begroting 2021 geactualiseerd, waarbij besloten is om als waarderingsratio de factor 1,6 na te streven, voor beide algemene reserves. Dat betekent, dat volgens de genoemde methode ons weerstandsvermogen de waardering "ruim voldoende" krijgt.

Beleid

Het actuele beleid van WDODelta laat zich kort schetsen door een tweetal bepalingen:

- In hoofdstuk 3 van het beleid Weerstandsvermogen Risicomanagement Reserve en Voorziening (WRRV) wordt bepaald dat: 'Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen: de weerstandscapaciteit enerzijds, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's anderzijds, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.'
- In hoofdstuk 5 van het beleid WRRV wordt bepaald dat: 'De beleidslijn van het waterschap Drents Overijsselse Delta is dat de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves. Gezien de geheel eigen dynamiek van tariefstelling wordt de onbenutte belastingcapaciteit nihil verondersteld. De stille reserves worden niet betrokken in de weerstandscapaciteit, omdat onzeker is wanneer en in welke omvang deze middelen beschikbaar komen. Eventuele begrotingsoverschotten kunnen door het algemeen bestuur via de resultaatbestemming toegevoegd worden aan de algemene reserves. Voor de resultaatbestemming maken zij geen onderdeel uit van het weerstandscapaciteit.'

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de paragraaf weerstandsvermogen – naast een duiding van de weerstandscapaciteit en het beleid – ook een inventarisatie en een weergave van de beheersing van de risico's bevat. Deze zijn middels een top-5 gepresenteerd.

Risico's zijn naar hun aard eenmalig. Wanneer risico's zich frequent voordoen, is er immers geen sprake meer van een incident, maar een verwachte kostenpost die in de meerjarenraming opgenomen behoort te worden. De gevolgen van de geïnventariseerde risico's zijn daarom eenmalig meegenomen om de berekening van de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit te bepalen. Wanneer zich een risico voordoet, wordt navolgend (bij een volgende actualisatie) bepaald of er sprake is van mogelijk herhaald optreden. In de periode 2016-2020 heeft er geen onttrekking aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden

Risico's

De top-5 risico's zijn onderstaand weergegeven. Het risicoprofiel van WDODelta kenmerkt zich door risico's, waarvan de kans op voordoen veelal relatief laag wordt ingeschat.

Nr.	Risico	Oorzaken	Gevolgen
1	Tegenvallende energieopbrengsten, hogere energielasten	Uitvallende zonnepanelen; Wisselende weersomstandigheden; Hogere energievraag	Aanvullend inkopen energie en vergroening-certificaten; Flink stijgende kosten
2	Waterschap is als eigenaar van een brug (van substantiële omvang), gemalen of andere assets genoodzaakt herinvesteringen te plegen en draagt de asset daarna over aan een gemeente	Bruggen, gemalen of andere assets kunnen alleen in beheer worden overgedragen als ze een goede staat van onderhoud hebben, of de kosten voor onderhoud worden afgekocht.	Investeringen die niet ten laste van de exploitatie gebracht kunnen worden.
3	Significante discontinuïteit van het zuiveringsproces	Illegale lozing, Calamiteit bij industriebedrijf cyberaanval, , vandalisme, etc.	Herstel proces en slibafzet; (mogelijk) Hogere verontreinigingsheffing RWS door lozing slechtere kwaliteit effluent; Inzet team Handhaving opsporing veroorzaker; Inzet medewerkers bestrijden gevolgen (calamiteit); Verhalen van de kosten op veroorzaker (juridisch).
4	Significante discontinuïteit van de slibgisting/ slibverwerking/ eindverwerking	Stilleggen slibgisting a.g.v. gasveiligheid. Uitval WKK of overig mechanisch falen van slibgisting of slibverwerking; Uitval van slib-eindverwerkings-mogelijkheden.	Minder energieopwekking, hogere storkosten slib; Periode geen slib kunnen afvoeren; Gevolgen die vallen buiten eventuele bedrijfsschade verzekering.
5	Aantasting waterkwaliteit oppervlaktewater door lozing chemische stoffen	Calamiteit bij (industrie)bedrijf	Kosten bestrijden gevolgen en verhalen kosten op veroorzaker (juridisch)

De beheersing van deze risico's vindt plaats in de betreffende programma's. Via planvorming, monitoring en bijsturing en het nodige onderhoud, beheer en handhaving, wordt zoveel mogelijk zeker gesteld dat de geschetste, ongewenste, gevolgen zullen optreden.

Weerstandsvormogen

Het weerstandsvormogen van Waterschap Drents Overijsselse Delta wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit.

Bepaling Weerstandsvormogen zuiveringsbeheer

Uit het risicoprofiel 2020 blijkt, dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico's die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak Zuiveringsbeheer € 1,57 miljoen bedraagt.

Een ratio van $1,6 \times € 1,57$ miljoen komt uit op een algemene reserve van € 2,5 miljoen. Daarom is besloten om bij de vaststelling van de jaarstukken dit bedrag als algemene reserve zuiveringsbeheer aan te houden en te onttrekken aan de egaliseringsreserve zuiveringsbeheer.

Bepaling Weerstandsvormogen Watersysteembeheer

Uit het risicoprofiel 2020 blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico's die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak Watersysteembeheer, € 2,79 miljoen bedraagt.

Dit leidt tot een benodigde omvang van het weerstandsvormogen voor de taak watersysteembeheer van $1,6 \times € 2,79$ miljoen = € 4,5 miljoen. Daarom is besloten om bij de vaststelling van de jaarstukken € 1,1 miljoen aan de egaliseringsreserve watersysteembeheer toe te voegen en te onttrekken aan de algemene reserve watersysteembeheer.

Samenvattend: bij het vaststellen van deze jaarstukken wordt voorgesteld om de volgende bedragen toe te voegen of te onttrekken:

Taak	Algemene reserve 31/12/2020	mutatie	Algemene reserve na wijziging
Zuiveringsbeheer	€ 1,2 miljoen	+ € 1,3 miljoen	€ 2,5 miljoen
Watersysteembeheer	€ 5,6 miljoen	- € 1,1 miljoen	€ 4,5 miljoen

In de vergadering van 20 oktober 2020 heeft het algemeen bestuur er mee ingestemd om de daadwerkelijke toevoegingen pas bij behandeling van de jaarrekening over 2020 te effectueren, omdat op dat moment voldoende zicht bestaat op het resultaat over het boekjaar 2020 van WDO Delta. De mogelijkheid is dan aanwezig om de aanpassingen te heroverwegen. De keuze voor het aanhouden van het bepaalde weerstandsvermogen kan op dat moment goed tegen de financiële positie worden afgewogen. Kortom: deze mutaties zullen na het vaststellen van deze jaarstukken worden geëffectueerd.

2.7 Financiering

Algemeen

De Nederlandse economie is in het coronajaar 2020 met 3,8 procent gekrompen. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is hier sprake van de sterkste krimp van de Nederlandse economie ooit gemeten. De gemiddelde inflatie (CPI) is in 2020 in Nederland gedaald ten opzichte van 2019 (1,7%) en kwam uit op 1,3%. De rente op de Nederlandse kapitaal- en geldmarkt is in 2020 licht gedaald ten opzichte van het jaar 2019 en was historisch gezien erg laag.

Schatkistbankieren

In 2020 waren er geen tijdelijk overtollige financiële middelen van het waterschap aanwezig. Er hebben in 2020 geen afdrachten plaatsgevonden aan de Nederlandse schatkist vanwege de wettelijke verplichting tot schatkistbankieren. De doelmatigheidsdrempel van (afgerond) € 1,1 miljoen (0,75% van het begrotingstotaal 2020) is in 2020 niet overschreden.

Rentebeheer

Rente op de geldmarkt (geldleningen met een looptijd van maximaal 1 jaar)

De kortlopende rente is in 2020 op een historisch laag niveau gebleven. De gemiddelde schuld van het waterschap met betrekking tot het rekeningcourant krediet bij de Nederlandse Waterschapsbank is in 2020 ruim onder de kredietlimiet van € 35 miljoen gebleven. Over deze kortlopende schuld is in 2020 0,0 % rente betaald. In 2020 is ook onderstaande kasgeldlening afgesloten.

Bedragen x € 1.000.000

Geldverstrekker	Bedrag lening	Rente%	Soort	Stortingsdatum	Looptijd	Einddatum
NWB	10,0	-0,370%	Kasgeld	30-6-2020	6 mnd	30-12-2020
Totaal	10,0					

Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar)

De langlopende rente heeft in 2020 een lichte daling laten zien ten opzichte van 2019. Historisch gezien bevond de rente zich in 2020, conform in 2019, op een erg laag niveau.

Vanwege met name de herfinanciering van de betaalde aflossingsverplichtingen van de bestaande geldleningen en de financiering van investeringsprojecten zijn in 2020 fixe langlopende geldleningen aangetrokken voor € 45 miljoen. Deze geldleningen zijn in 2020 afgesloten voor een ongewogen gemiddeld rentepercentage van 0,48%.

Er zijn in 2020 zes nog lopende langlopende geldleningen voor een bedrag van € 68 miljoen bij de Nederlandse Waterschapsbank geherfinancierd. Hierbij is geprofitteerd van een lagere renteniveau en is een nog betere

renterisicospreiding gerealiseerd. Binnen het door het algemeen bestuur afgegeven mandaat is een nieuwe geldlening afgesloten, welke in de onderstaande tabel is vermeld.

Bedragen x € 1.000.000

Geldverstrekker	Bedrag lening €	Rente%	Soort	Stortingsdatum	Looptijd	Einddatum
NWB 10030484	10,0	0,695%	fixe	29-1-2020	20	30-1-2040
NWB 10030507	10,0	0,500%	fixe	26-2-2020	21	26-2-2041
PNB OL220112	10,0	0,680%	fixe	1-4-2020	22	1-4-2042
NWB 10030811	15,0	-0,500%	fixe	22-12-2020	5	22-12-2025
NWB 10030643*	68,0	1,000%	maatwerk	1-7-2020	30	1-7-2050
Totaal	113,0					

* Dit betreft omzetting an 6 bestaande leningen in 1 nieuwe.

Fixe = een langlopende lening waarbij de rente tijdens de gehele looptijd van de lening vaststaat en waarbij de lening in één keer wordt afgelost op de einddatum van de lening.

Maatwerk = een langlopende geldlening voor een bepaalde vaste periode, waarbij er tussentijds aflossingen plaatsvinden. Deze aflossingen zijn qua omvang en het moment waarop afgestemd op de toekomstige financieringsbehoeften.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

De limiet 2020 bedraagt (afgerond) € 32 miljoen en is conform wet FIDO berekend door 23% van het totaal van de bruto-lasten conform begroting 2020 te nemen. De limiet schrijft voor hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal één jaar, waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De kaslimiet beoogt fluctuaties in de rentelasten te beheersen. De netto vlottende schuld is in alle kwartalen van 2020 onder de kasgeldlimiet gebleven. Zie hiervoor de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000.000

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kasgeldlimiet	32,4	32,4	32,4	32,4
Gemiddelde netto vlottende schuld	21,5	19,0	16,9	16,0
Onderschrijding	10,9	13,4	15,5	16,4

Renterisiconorm

De norm bedraagt voor 2020 (afgerond) € 43 miljoen en is conform wet FIDO berekend door 30% van het totaal van de bruto-lasten conform begroting 2020 te nemen. De norm schrijft voor welk bedrag maximaal per jaar mag worden afgelost c.q. mag worden herzien aan rente met betrekking tot de vaste schuld. Het doel is beheersing van fluctuaties in rentelasten met betrekking tot de vaste schuld. De betaalde aflossingsbedragen bedroegen in 2020 (afgerond) € 20 miljoen. De norm is in 2020 niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aflossingen	20,3	21,1	4,3	11,0	0,5
Renterisiconorm	42,6	42,6	43,7	45,0	46,6
Renterisiconormruimte	22,3	21,5	39,4	34,0	46,1

Door de herfinanciering van leningen in 2020 zijn de te betalen aflossingsbedragen over de in de tabel genoemde jaren veranderd ten opzichte van de bedragen welke in de begroting 2020 zijn vermeld.

Financieringstekort

Het financieringstekort is in 2020 lager uitgevallen dan vermeld in de begroting 2020. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de werkelijke netto-investeringsuitgaven in 2020 lager zijn uitgevallen dan begroot. Het

financieringstekort is gedekt door in 2020 langlopende geldleningen aan te trekken voor in totaal € 45 miljoen en door gebruik te maken van een kortlopende geldlening en rekening courant krediet.

Rente-omslagpercentage

De rentelasten met betrekking tot de investeringen worden toegerekend aan de programma's via een rente-omslagpercentage. Op basis van de rekeningcijfers 2020 bedraagt de omslagrente 1,51%.

Rente-omslagpercentage

Bedragen x € 1.000	Rek. 2020
Rente kortlopende en langlopende leningen	€ 4.306
Rente verstrekte geldleningen	€ -10
Saldo door te rekenen externe rente	€ 4.296
Bespaarde rente over eigen vermogen	€ 578
Bespaarde rente over voorzieningen	€ 78
Geactiveerde rentelasten (bouwrente)	€ -313
Saldo door te rekenen interne rente	€ 343
Totale door te berekenen rente aan vaste activa	€ 4.640
Vaste activa (Jaarrekening)	€ 267.583
Onderhanden activa	€ 36.052
Grondbank	€ 4.208
Hypotheek	€ 44
Overige leningen	€ 186
Totale investeringsbehoefte	€ 308.073
Renteomslagpercentage	1,51%

2.8 Verbonden partijen

Waterschap Drents Overijsselse Delta participeert in een aantal verbonden partijen. Dit vormt een manier om beleidsvoornemens uit de programma's uit te kunnen voeren. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang heeft het waterschap wanneer deze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als hij stemrecht heeft. Een financieel belang heeft het waterschap als financiële middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Beleid ten aanzien van de verbonden partijen

In verschillende beleidssectoren van het waterschap, met verschillende motieven, komend vanuit verschillende uitgangspunten, is de afweging gemaakt voor het aangaan van een bestuurlijke participatie en is gekozen voor een specifieke juridische constructie. Per participatie wordt hieronder onder andere aangegeven welk beleid de verbonden partij uitvoert en wat de uitvoering van dit beleid het waterschap oplevert.

Naam	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	GBLT is het gemeenschappelijk belastingkantoor dat de heffing en invordering verzorgt van de belastingen van vijf waterschappen en zes gemeenten. Hierdoor worden de maatschappelijke kosten van het innen van de belastingen zo laag mogelijk gehouden	
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2020 bedroeg € 1,78 miljoen.	
Ontwikkelingen	n.v.t.	
Financiële gegevens x € 1000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	2.064	4.104
Vreemd vermogen	6.298	4.882
Resultaat 2020		4.104

Naam	Gemeenschappelijk Laboratoriumorganisatie (Aqualysis)	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	Aqualysis is een waterlaboratorium dat werkzaamheden verricht voor waterschappen. Deze zijn ook deelnemer in de bedrijfsvoeringsorganisatie. Deze organisatievorm is verankerd in gemeenschappelijke regeling Aqualysis (statuut). Het is een praktische oplossing voor het aansturen van een samenwerkingsverband, welke grotendeels uitvoerende taken realiseert. In de regeling nemen Zuiderzeeland, Vechtstromen, Drents Overijssels Delta, Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel deel. Ook behoren diverse overheden en bedrijven tot de klantenkring. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is de controle op de naleving van vergunningen, het beheersen en beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater mogelijk.	
Jaarlijkse bijdrage	De bijdrage 2020 bedroeg € 1,3 miljoen. In 2020 betaalde Aqualysis aan Drents Overijsselse Delta € 0,2 miljoen.	
Ontwikkelingen	Aqualysis nam in 2020 dienstverlening af van het waterschap op het gebied van "bedrijfsdiensten". Per 2020 is de hoeveelheid dienstverlening aan Aqualysis verminderd ten opzichte van 2019. Dit vanwege de interne behoefte bij Aqualysis om bedrijfsprocessen beter te borgen en vanwege gemaakte afspraken met WDODelta.	
Financiële gegevens x € 1000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	0	282
Vreemd vermogen	8.018	13.442
Resultaat 2020		282

	Het Waterschapshuis	
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het vlak van Informatie en communicatietechnologie. Het doel is het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen waterschappen en andere overheden die ook actief zijn in de 'natte' sector. Via Het Waterschapshuis spannen waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren en om kostenbesparing op ICT uitgaven te realiseren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2020 bedroeg € 0,7 miljoen.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	0	0
Vreemd vermogen	11.839	12.215
Resultaat 2020		0

Naam	De Unie van Waterschappen	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Openbaar belang	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt alle waterschappen in Nederland in het nationale en internationale speelveld met betrekking	

	tot het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Tevens stimuleert het kennisuitwisseling en samenwerking en is het de werkgeversorganisatie van de medewerkers van alle waterschappen.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2020 bedroeg € 0,6 miljoen.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.778	1.993
Vreemd vermogen	13.209	15.546
Resultaat 2020		216

Naam	Stichting STOWA	
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Stichting	
Openbaar belang	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerder in Nederland, die toegepaste kennis vergaart, verspreidt en implementeert. Deze hebben de waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij in hun werk voor staan goed uit te kunnen voeren. Deelnemers zijn waterschappen en provincies, die gezamenlijk het werk van de stichting financieren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage 2020 bedroeg € 0,35 miljoen.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	8.677	10.828
Vreemd vermogen	3.943	8.626
Resultaat 2020		0

Naam	N.V. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	De Nederlandse Waterschapsbank is financiële dienstverlener van de Nederlandse publieke sector. Met een gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de bank mede bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het aandelenbezit van het waterschap bij de NWB is niet verhandelbaar en brengt geen financieel risico met zich mee. De aandelen zijn tegen de verkrijgingswaarde op de balans geplaatst. Als gevolg van Basel III-richtlijnen, voortvloeiende uit de economische recessie, is de afgelopen jaren geen dividend uitgekeerd	
Jaarlijkse dividenduitkering	In 2020 is rekening gehouden met een nog te ontvangen dividenduitkering met betrekking tot boekjaar 2019 voor € 2,3 miljoen. Hiervan is in 2021 € 0,3 miljoen ontvangen.	
Ontwikkelingen	M.b.t. boekjaar 2020 zal er 762,9 miljoen euro aan dividend worden gereserveerd. De ECB heeft een aanbeveling gedaan om tot in elk geval jan. 2021 geen dividend uit te keren. Aanleiding is de COVID-19 pandemie en onzekerheden die dat met zich meebrengt voor banken en de economie. De NWB volgt deze aanbeveling.	
Financiële gegevens x € 1 miljoen	1-1-2020	31-12-2020
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.796	1.827
Vreemd vermogen	94.409	105.055
Resultaat 2020 (netto)		81

Naam	Wij Windenergie Staphorst B.V.	
Vestigingsplaats	Staphorst	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	De B.V. is onderdeel van de coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (WDS) en is opgericht voor het realiseren, exploiteren van een windpark. Het waterschap heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. In Staphorst wordt daarom deelgenomen in een windpark, opgezet door de lokale coöperaties. Er is hiervoor door het waterschap samen met de lokale coöperatie Wij Duurzaam Staphorst een organisatie "Wij windenergie Staphorst BV" opgericht. De BV gaat in een latere fase van het traject aandelen uitgeven, waarbij het waterschap voor tenminste 20% participeert in het eigen vermogen, met het oog om Garanties van Oorsprong (GvO's) op naam te verkrijgen en daarmee bij te dragen aan een energie neutraler waterschap.	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Ontwikkelingen	WDODelta heeft een geldlening verstrekt ad 110.000 euro als bijdrage in de ontwikkelingskosten van het windpark. Een eventuele vergoeding c.q. aflossing hangt af van het al dan niet volledig realiseren van het park	
Financiële gegevens x € 1000	1-1 Geen info beschikbaar	31-12 Geen info beschikbaar
Eigen vermogen	<i>Ten tijde van het opstellen van de Jaarstukken 2020 waren deze cijfers nog niet (officieel) gepubliceerd.</i>	
Vreemd vermogen		
Resultaat		

Naam	Nieuwleusen Synergie Lokaal Energie Bedrijf B.V	
Vestigingsplaats	Nieuwleusen	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het algemeen bestuur van het waterschap heeft in hun strevende energieneutraal te worden per 2025 de intentie uitgesproken om met ingang van 2019 financieel te participeren in een windmolenproject gelegen in Nieuwleusen. Het waterschap heeft na definitieve besluitvorming voor € 900.000 deelgenomen via de aankoop van aandelen in de B.V. (lees: een bestuurlijk en financieel belang).	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Ontwikkelingen	Er is in 2020 € 900.000 beschikbaar gesteld voor een storting in het eigen vermogen van de B.V. c.q. voor de aankoop van aandelen.	

Financiële gegevens x € 1000	1-1 Geen info beschikbaar	31-12 Geen info beschikbaar
Eigen vermogen	<i>Ten tijde van het opstellen van de Jaarstukken 2020 waren deze cijfers nog niet (officieel) gepubliceerd.</i>	
Vreemd vermogen		
Resultaat		

2.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

De lidstaten van de EU die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Deze lidstaten hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van de afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-

tekort. Als het EMU-tekort van één van de lidstaten boven het normpercentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) uitkomt, krijgt het land een officiële waarschuwing. In het uiterste geval kan de Europese Raad van Ministers ook boetes opleggen.

Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald wat de decentrale overheden mogen bijdragen aan dit tekort. Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, IPO en Vereniging Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt maken afspraken over de verdeling van de ruimte. De tekortnorm voor de decentrale overheden bedraagt voor 2019: 0,4% van het BBP, waar deze ruimte voor 2018 en 2017 nog 0,3% BBP bedroeg. Voor de waterschappen betekent dit dat alle waterschappen 0,05% mogen bijdragen aan het EMU-tekort.

De berekening van het EMU-saldo voor 2020 is als volgt: (bedragen x € 1.000.000)

	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020
Exploitatiesaldo voor bestemming van reserves	-0,7	-5,6	1,3
Invloed investeringen			
Bruto-investeringsuitgaven	-56,4	-83,5	-58,1
Investeringsbijdragen	8,9	37,8	14,3
Verkoop van materiële en immateriële vaste activa	-	-	-
Afschrijvingen (incl. desinvesteringen)	28,4	29,4	28,6
Invloed voorzieningen			
Toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	2,1	0,8	1,7
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-0,4	-0,2	-1,1
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-0,4	-0,9	-1,0
Deelnemingen en aandelen			
Boekwinst	-	-	-
Boekverlies	-	-	-
EMU-saldo	-18,4	-22,2	-14,1
<i>Referentiewaarde</i>	<i>16,8</i>	<i>17,8</i>	<i>17,8</i>

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtlijn voor het toegestane tekort op het niveau van de individuele overheden. Waterschap Drents Overijsselse Delta overschrijdt op begrotingsbasis de referentiewaarde ruimschoots. De realisatie daarentegen blijft binnen de referentiewaarde.

In de Wet HOF was in de vorige kabinetsperiode afgesproken dat er geen enkele vorm van 'afrekenen' zal plaatsvinden naar de drie sectoren afzonderlijk; naar individuele waterschappen werd überhaupt niet gekeken. De referentiewaarde beperkt de ruimte voor de investeringen van het waterschap niet. Het Rijk hanteert slechts één norm, de 'macronorm' van de drie decentrale overheden samen. Zolang deze gezamenlijke ruimte niet wordt overschreden, kijkt het Rijk niet welke sector voor de overschrijding verantwoordelijk is.

Tevens blijkt uit de ervaring van de laatste jaren dat de gezamenlijke waterschappen op realisatiebasis de maximale ruimte niet volledig benutten.

2.10 Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) stelt regels aan de openbaarheid en aan de hoogte van deze inkomens. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semi publieke sector, maar kent ook een maximale bezoldigingsnorm toe voor een topfunctionaris. Indien de maximale bezoldigingsnorm wordt overschreden, is sprake van een onverschuldigde betaling, die teruggevorderd moet worden. De algemene maximale bezoldiging mag voor een topfunctionaris in dienstverband niet meer bedragen dan € 201.000 per jaar (2019: € 194.000).

Voor de waterschappen geldt de functie van secretaris-directeur als topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris-directeur, mevrouw ir. E. de Kruijk is conform de CAO voor de sector waterschappen.

WNT-verantwoording 2020 Waterschap Drents Overijsselse Delta

De WNT is van toepassing op Waterschap Drents Overijsselse Delta. Het voor Waterschap Drents Overijsselse Delta toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	E. de Kruijk
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	138.472
Beloningen betaalbaar op termijn	20.739
<i>Subtotaal</i>	<i>159.211</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	159.211
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2019	
bedragen x € 1	E. de Kruijk
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.277
Beloningen betaalbaar op termijn	20.053
<i>Subtotaal</i>	<i>153.330</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
Bezoldiging	153.330

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

JAARREKENING 2020

3. Balans en toelichting

3.1 Balans per 31 december 2020

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2019	31-12-2020	Passiva	31-12-2019	31-12-2020
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	23.035	22.454	Algemene reserve	6.800	6.800
Materiële vaste activa	327.586	342.137	Bestemmingsreserves tariefseglisatie	21.257	14.994
Financiële vaste activa	550	1.530	Nog te bestemmen resultaat	-663	6.902
			Voorzieningen	5.050	5.408
			Vaste schulden	284.175	308.830
	351.171	366.121		316.619	342.934
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Kortlopende vorderingen	8.231	16.891	Netto-vlottende schulden	21.358	26.776
Overlopende activa	3.329	5.587	Overlopende passiva	24.777	18.911
Liquide middelen	23	22			
	11.583	22.500		46.135	45.687
Balanstotaal	362.754	388.621		362.754	388.621

3.2 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's.

Immateriële en materiële vaste activa

Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met subsidies/bijdragen van derden en met de gecumuleerde afschrijvingen. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt de rente, over het tijdvak waarin vervaardiging van het actief plaatsvindt, opgenomen. De vaste activa worden lineair afgeschreven.

In de nota "Afschrijvings- en activeringsbeleid" zijn de volgende afschrijvingstermijnen vastgesteld:

Immateriële vaste activa		5 jaar
Materiële vaste activa		
Huisvesting	civiel	40 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	10 jaar
	verbouwingen	20 jaar
Werkplaatsen, loodsen en depots		15-30 jaar
Apparatuur (kantoor machines)		5 jaar
Hardware en software		5 jaar
Kantoormeubilair		10 jaar
Bureau inrichting		4 jaar
Legger		10 jaar
Waterkeringen	robuust	40 jaar
	niet robuust	12 jaar
Solidariteitsheffing HWBP		5 jaar
Stuwen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Gemalen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Overige kunstwerken		10-20 jaar
Grondwerken en gebiedsontwikkelingen		10-30 jaar
Rioolwaterzuiveringen en slibontwatering	civiel	30 jaar
	mechanisch	20 jaar
	electrotechnisch	20 jaar
Processystemen		10 jaar
Transportleidingen		40 jaar

Van bovenstaande afschrijvingstermijnen kan conform de nota "Afschrijvings- en activeringsbeleid" worden afgeweken. Voor bestaande activa ten tijde van de fusie in 2016 zijn de afschrijvingstermijnen ongewijzigd gelaten. Diverse activa kennen daarom nog een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn verantwoord tegen nominale waarde.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, eventueel rekening houdend met een aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zie dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, te kunnen opvangen. Elke taak heeft een eigen algemene reserve.

Egalisatiereserves

De egalisatiereserves kunnen worden ingezet voor tariefseglisatie per taak. Als er van tariefseglisatie gebruikgemaakt wordt, dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de betreffende taak. Overzicht egalisatiereserves:

- egalisatiereserve Watersysteembeheer
- egalisatiereserve Zuiveringsbeheer

Nog te bestemmen resultaat

Ten aanzien van de resultaatsbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten;
- de verantwoorde baten en lasten hebben betrekking op het verslagjaar; op voorgaande jaren betrekking hebbende baten en lasten zijn afzonderlijk vermeld.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, behalve de voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen welke tegen contante waarde zijn opgenomen.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde. De looptijd van de vlottende passiva is korter dan één jaar, tenzij anders is toegelicht.

Continuïteit

Sinds begin maart 2020 is er een uitbraak van het Corona virus in Nederland. Wat de consequenties van deze Coronacrisis zijn, zal pas in de komende jaren duidelijk gaan worden. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd middels een omslagstelsel en tarieven, loopt het waterschap Drents Overijsselse Delta geen risico ten aanzien van de continuïteit.

3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2020

3.3.1 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Mutaties	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2020
Onderzoek en ontwikkeling	592	451	-141	902
Bijdragen van activa in eigendom van:				
- openbare lichamen	2.166	237	-493	1.910
- het Rijk	450	-	-70	380
- overigen	872	-147	-82	643
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	17.624	5.676	-5.561	17.739
Overige immateriële vaste activa	1.331	-0	-451	880
Onderhanden werken	-	-	-	-
	23.035	6.217	-6.798	22.454

Voor de uitgebreide overzichten van de immateriële vaste activa verwijzen wij u naar de bijlage. Hier is ook een specificatie opgenomen van de post Onderzoek en ontwikkeling.

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Mutaties	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	9.039	113	-286	8.866
Vervoermiddelen	2.895	522	-595	2.822
Machines, apparaten en voertuigen	3.564	365	-964	2.965
Bedrijfsgebouwen	14.929	655	-986	14.598
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	257.146	15.984	-15.714	257.415
Overige materiële vaste activa	3.727	2.447	-1.287	4.887
Onderhanden werken	36.286	14.298	-	50.584
	327.586	34.384	-19.832	342.137

Voor de uitgebreide overzichten van de materiële vaste activa verwijzen wij u naar de bijlage.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Nieuwe leningen	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2020
Kapitaal verstrekking aan bedrijven	308	900	-	1.208
Leningen aan bedrijven	-	110	-	110
Leningen aan ambtenaren	44	-	-7	37
Leningen aan overigen	198	-	-23	175
	550	1.010	-30	1.530

De post Kapitaalverstrekking aan bedrijven betreft de aanschafwaarde van de aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage welke als volgt is opgebouwd:

	€
2.036 aandelen A à € 115,00	234.140
200 aandelen A nominaal € 115,00 (aanschafwaarde à € 230,00)	46.000
195 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 25% vol gestort	22.425
37 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 26% vol gestort	4.425
	306.990

In 2019 is € 1.000 gestort als startkapitaal in Wij Windenergie Staphorst B.V.

In 2020 is € 900.000 gestort als kapitaal (aandelen B) in Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf B.V.

Leningen aan bedrijven: betreft een in 2020 uitgezette lening van € 110.000 aan Wij Windenergie Staphorst B.V.

Leningen aan ambtenaren: betreffen hypotheeken verstrekt aan (voormalig) ambtenaren.

Leningen aan overigen: betreffen hypothecaire leningen van het Waterschap aan particulieren in verband met afgestoten gronden.

Kortlopende vorderingen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Belastingdebiteuren	7.345	15.521
Voorziening dubieuze debiteuren	-935	-671
<i>Vorderingen op belastingdebiteuren</i>	<i>6.410</i>	<i>14.850</i>
Belastingen	301	101
Overige vorderingen	1.520	1.940
	8.231	16.891

De voorziening dubieuze debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen. Deze is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Mutaties	Boekwaarde
	31-12-2019		31-12-2020
Watersysteemheffing	465	-127	339
Zuiveringsheffing	470	-138	332
	935	-264	671

Per 1 januari 2020 was op de balans rekening gehouden met bedragen voor nog kwijt te schelden over voorgaande jaren:

Kwijtschelding watersysteembeheer	€ 0,1 mln.
Kwijtschelding zuiveringsbeheer	€ 0,2 mln.

Per 31 december 2020 is de inschatting van nog kwijt te schelden over voorgaande jaren:

Kwijtschelding watersysteembeheer	€ 0,04 mln.
Kwijtschelding zuiveringsbeheer	€ 0,05 mln.

In de kosten van kwijtschelding met betrekking tot 2020 zijn bovenstaande bedragen verwerkt.

De post vorderingen zijn alle debiteuren opgenomen welke niet onder de heffing en omslag vallen. Deze post is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Overige debiteuren	1.520	1.940
Stand 31 december	1.520	1.940

Overlopende activa

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Overige nog te ontvangen bedragen	1.952	4.078
Vooruitbetaalde kosten	1.377	1.509
	3.329	5.587

Liquide middelen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Overige bank- en girotegoeden	23	22
	23	22

Ultimo 2020 heeft WDO Delta een negatieve rekening-courantverhouding met de Nederlandse Waterschapbank. Dit bedrag is opgenomen onder de kortlopende schulden.

3.3.2 Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen dient als reserve voor het opvangen van onvoorziene kosten en als financieringsmiddel. Het eigen vermogen is onderverdeeld in de algemene reserve, egaliseringsreserve en overige bestemmingsreserves. De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Mutaties 2020	Resultaat 2020	Saldo 31-12-2020
Algemene reserve	6.800	-		6.800
Bestemmingsreserves tariefseglisatie	21.257	-6.263		14.994
Overige bestemmingsreserves	-	-		-
Nog te bestemmen resultaat	-663	663	6.902	6.902
	27.394	-5.600	6.902	28.696

Algemene reserve

Deze reserve dient ervoor om te zorgen dat het totaal van de reserves van een minimale omvang is. De samenstelling van de algemene reserve voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Interne vermeer- dering	Interne vermin- dering	Saldo 31-12-2020
Watersysteembeheer	5.600	-	-	5.600
Zuiveringsbeheer	1.200	-	-	1.200
	6.800	-	-	6.800

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

Deze bestemmingsreserves worden aangewend om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. De samenstelling van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie voor resultaatverdeling en voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Interne vermeer- dering	Interne vermin- dering	Saldo 31-12-2020
Watersysteembeheer	17.220	-	-7.812	9.408
Zuiveringsbeheer	4.037	1.949	-400	5.586
	21.257	1.949	-8.212	14.994

Nog te bestemmen resultaat

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Resultaats- bestemming 2019	Nog te bestemmen 2020	Saldo 31-12-2020
Watersysteembeheer	-2.612	2.612	5.237	5.237
Zuiveringsbeheer	1.949	-1.949	-1.330	-1.330
Reserve HWBP	-	-	2.995	2.995
	-663	663	6.902	6.902

Nog te herverdelen in verband met weerstandsvermogen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand na resultaat- bestemming	Herverdeling	Stand na herverdeling
	€	€	€
Algemene reserves			
Watersysteembeheer	5.600	-1.100	4.500
Zuiveringsbeheer	1.200	1.300	2.500
Bestemmingsreserves tariefsegalisatie			
Watersysteembeheer	14.645	1.100	15.745
Zuiveringsbeheer	4.256	-1.300	2.956
Overige bestemmingsreserves			
HWBP	2.995	-	2.995
Totaal	28.696	-	28.696

In het vaststellingsbesluit zal het algemeen bestuur worden verzocht goedkeuring te geven aan het bestemmen en toevoegen van het nog te bestemmen resultaat van het verslagjaar en de herijking in verband met het weerstandsvermogen. Het voorstel is opgenomen in de samenvatting. Dit voorstel is nog niet verwerkt in de jaarrekening.

Voor de uitgebreide overzichten van het eigen vermogen verwijzen wij u naar de bijlage.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Mutaties	Saldo 31-12-2020
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen			
- Pensioenverplichting bestuurders	2.573	-326	2.247
- Wachtgeld voormalig bestuurders	1.139	-180	959
- Uitkering voormalig personeel	47	147	194
- Belastingteruggave Echten	-	700	700
- Jubilea uitkeringen	851	38	889
- Thuiswerkfaciliteiten	-	270	270
- Studieregeling PBB	440	-291	149
	5.050	358	5.408

Voor de uitgebreide overzichten van de voorzieningen verwijzen wij u naar de bijlage.

Pensioenverplichting bestuurders

Deze voorziening dekt de pensioenverplichtingen van het waterschap aan (voormalig) bestuurders. Op basis van actuariële berekeningen van de toekomstige pensioenverplichtingen (contante waarde) van de huidige en voormalig bestuurders is er in 2020 € 326.000 inclusief rekenrente onttrokken aan de voorziening. Een deel daarvan betreft de vrijval in verband met het overlijden van oud bestuurders. De voorziening bedraagt per ultimo boekjaar € 2.247.000.

Wachtgeld voormalig bestuurders

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde uitkeringen (2020: € 180.000) worden onttrokken.

Uitkeringen voormalig personeel

De voorziening Uitkeringen voormalig personeel dekt een verplichting ingevolge van de Algemene nabestaandenwet (Anw) aan een weduwe van een voormalig personeelslid. In 2019 is er een actuariële berekening opgesteld. Op basis van looptijd is de voorziening aangepast.

Daarnaast moeten bedrijven sinds 1 januari 2020 een transitievergoeding verstrekken aan medewerkers waarvan het contract wordt beëindigd of niet verlengd wordt. De voorziene verplichting in 2021 is toegevoegd aan deze voorziening.

Belastingteruggave Echten

Bij de bouw van de slibgistingsinstallatie Echten is met de Belastingdienst afgesproken om alle BTW over de bouwkosten terug te vorderen en jaarlijks een berekening te maken van het gedeelte dat we van de installatie als ondernemer hebben aangewend en welk gedeelte voor onze eigen bedrijfsvoering. Hiervoor geldt een termijn van 10 jaar vanaf ingebruikname. Nu de installatie sinds begin 2019 stil ligt zal naar verwachting de evenredige ten onrechte ontvangen BTW voor 4 van de 10 jaren terugbetaald moeten worden.

Jubilea uitkeringen

De voorziening voor jubilea-uitkeringen is een voorziening voor alle uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers van het waterschap op jubilea-uitkeringen voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. De voorziening is bepaald naar beste schatting voor de huidige werknemers, waarbij rekening wordt gehouden met de blijf kans. De zo ontstane geschatte kasstromen zijn vervolgens contant gemaakt.

Studieregeling PBB

Volgens de Cao Werken voor waterschappen heeft elke medewerker recht op een Persoonlijk Basis Budget (PBB) ten behoeve van training en opleiding. Dit budget bedraagt ten minste € 5.000 voor een periode van 5 jaar. Per medewerker reserveerden wij € 1.000 per jaar in de voorziening. Sinds 2019 is steeds de inschatting gemaakt dat er gemiddeld per medewerker 70% van het budget benut gaat worden. Uitgaven aan het PBB worden in mindering gebracht op de voorziening, waardoor er een gelijkmatige verdeling van de kosten is in de exploitatie. Eind 2020 eindigde de eerste 5-jaarstermijn zoals destijds in de cao was overeengekomen, zodat een deel van de voorziening is vrijgevallen. De onderhandelingen voor een nieuwe cao zijn recentelijk afgerond: voor het PBB is een nieuwe periode van 5 jaar overeengekomen. We hebben daarom conform onze eerdere werkwijze voor 1 jaar een dotatie aan de voorziening gedaan.

Het verloop overzicht is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Stand 1 januari 2020	440
Dotatie verslagjaar (592 medewerkers x € 1.000 x 70%)	414
Uitgaven aan studiekosten	-225
Vrijval vanwege afloop 5-jaarsperiode	-481
Stand 31 december 2020	149

Thuiswerkfaciliteiten

Op 7 oktober 2020 hebben sociale partners een akkoord bereikt over thuiswerken, daarbij zijn afspraken gemaakt over een thuiswerkbudget. Het thuiswerkbudget bedraagt per medewerker € 850 inclusief BTW voor de komende 5 jaar. Elke medewerker die in dienst was op 1 oktober 2020 ontving van dit budget in 2020 een bedrag van € 250 netto. Elke medewerker die wekelijks over een langere periode thuis werkt kan uit het restantbudget middelen aanschaffen die noodzakelijk zijn voor een goede uitoefening van de werkzaamheden vanuit huis op een arbo- en ergonomisch verantwoorde thuiswerkplek.

Vaste schulden

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en waarborgsommen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen. Het verloopoverzicht is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Nieuwe leningen	Aflossingen	Saldo 31-12-2020
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	200.175	33.977	-18.822	215.330
- Openbare lichamen	70.000	10.000	-	80.000
- Binnenl. pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	14.000	-	-500	13.500
	284.175	43.977	-19.322	308.830

De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2021 is € 4,3 miljoen. Er zijn geen zekerheden ter onderpand gesteld. De totale rentelasten van de vaste schulden (kort- en langlopend) waren € 4,3 miljoen. Voor een uitgebreid overzicht van de langlopende geldleningen verwijzen wij u naar de bijlage.

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Overige negatieve rekening-courantverhoudingen	4.051	17.811
Schulden aan leveranciers	14.533	5.812
Belastingen, sociale lasten en pensioenpremies	2.774	3.153
	21.358	26.776

Onder Overige negatieve rekening-courantverhoudingen is het saldo bij de Nederlandsche Waterschapsbank opgenomen. Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. Het drempelbedrag bedraagt € 1,1 miljoen (0,75% van begrotingstotaal). In 2020 is het drempelbedrag niet overschreden, daarom zijn er geen schatkistmutaties geweest.

Overlopende passiva

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Verplichtingen	6.315	5.701
Ontvangen voorschotten van het Rijk	16.980	11.791
Overige vooruitontvangen bedragen	1.482	1.419
	24.777	18.911

De verplichtingen opgebouwd in 2020 die in volgend begrotingsjaar tot betaling komen bestaat uit:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2019	31-12-2020
Nog te betalen rente langlopende geldleningen	2.539	2.100
Saldo verlofuren	2.441	1.386
Overige nog te betalen kosten	1.335	2.215
	6.315	5.701

Het verloopoverzicht van post ontvangen voorschotten is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2019	Toe- voegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2020
Ontvangen voorschotten van:				
- het Rijk	16.980	15.283	-20.472	11.791
	16.980	15.283	-20.472	11.791

De post ontvangen voorschotten van het Rijk bestaat voornamelijk uit vooraf ontvangen subsidie voor de HWBP projecten.

3.4 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen**Garantstellingen**GBLT

Waterschap Drents Overijsselse Delta neemt tezamen met andere waterschappen en gemeenten deel aan de gemeenschappelijke regeling Lococensus-Tricijn (GBLT). In deze gemeenschappelijke regeling zijn de activiteiten van het waterschap, die te maken hebben met de heffing en invordering van Waterschapsbelastingen ondergebracht. Uit hoofde van deze gemeenschappelijke regeling zijn de voormalige waterschappen Groot Salland en Reest en Wieden verplichtingen aangegaan inzake kosten van personeel en aandeel in de kosten. De looptijd van deze samenwerking is voor onbepaalde tijd.

Aqualysis

Met de aangegane garantstelling in Aqualysis staat Waterschap Drents Overijsselse Delta (samen met de andere deelnemende waterschappen) borg voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de NWB aangaat.

Het Waterschapshuis

Het waterschap is samen met 21 waterschappen deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis. Samen met de deelnemende partijen staat het waterschap garant voor eventuele verplichtingen van Het Waterschapshuis jegens derden.

Meerjarige contracten

Per 31 december 2020 zijn er verplichtingen aangegaan inzake investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 18,5 mln. Met betrekking tot lease van auto's, huur van ruimtes en parkeerterreinen zijn er voor € 271.000 aan verplichtingen aangegaan. En staan nog rechten open voor een bedrag van € 4.100.

Aansprakelijkheidsverzekering

Er lopen op dit moment geen claims via de aansprakelijkheidsverzekering.

Schadeclaims en Gerechtelijke procedures

Met betrekking tot enkele projecten lopen er claims en gerechtelijke procedures. Op basis van onze inschatting achten wij het niet noodzakelijk om een voorziening te vormen voor deze lopende claims en procedures.

4. Exploitatierkening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierkening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers. De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen. In het onderstaande overzicht wordt zichtbaar gemaakt hoe de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen, tot stand is gekomen.

Begrotingswijzigingen

In het jaar 2020 zijn er géén begrotingswijzigingen voorgesteld, dus de "Bijgestelde" begroting is gelijk aan de "Primitieve" begroting.

Er zijn wel een aantal af- en overschrijvingen geweest welke binnen de betreffende programma's bleven. Op kosten- en opbrengstenniveau zijn er wat verschuivingen geweest welke per saldo geen effect hebben op het resultaat.

4.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

4.1.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Verschil Bijgest.begr. Realisatie
Lasten				
Rente en afschrijvingen	33.934	34.972	33.667	1.305
Personeelslasten	51.663	55.795	53.410	2.385
Goederen en diensten van derden	42.332	45.837	44.657	1.180
Bijdragen aan derden	3.597	3.500	3.410	90
Toevoegingen aan voorziening	1.991	543	1.625	-1.082
Onvoorzien	-	199	-	199
Uitgaven m.b.t. voorgaande jaren	228	-	-6	6
Subtotaal lasten	133.745	140.846	136.763	4.083
Baten				
Financiële baten	1.412	451	588	137
Personeelsbaten	939	572	846	274
Goederen en diensten aan derden	2.946	2.319	3.193	874
Bijdragen van derden	738	513	1.406	893
Waterschapsbelastingen	115.374	118.687	119.928	1.241
Interne verrekeningen	9.978	12.704	11.774	-930
Opbrengsten m.b.t. voorgaande jaren	1.694	-	330	330
Subtotaal baten	133.081	135.246	138.065	2.819
Saldo van baten en lasten	-664	-5.600	1.302	6.902
Inzet tariefegalisatie	-	5.600	5.600	-
Gerealiseerd resultaat	-664	-	6.902	6.902

4.1.2 Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Alle bedragen worden weergegeven in miljoenen euro's. Per kosten- en opbrengstsoort zijn de belangrijkste afwijkingen toegelicht. Kleine afwijkingen zijn niet specifiek benoemd, maar deze leiden met de genoemde afwijkingen tot aansluiting met de Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

Rente en afschrijvingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Verschil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
Externe rentelasten	4.846	4.909	4.307	602
Interne rentelasten	717	701	721	-20
Afschrijvingen van activa	28.371	29.362	28.639	723
Afschrijvingen van boekverliezen	-	-	-	-
Totaal	33.934	34.972	33.667	1.305

Externe rentelasten

Door achterblijvende werkelijke uitgaven, zowel ten aanzien van de investeringen als de exploitatie, was de financieringsbehoefte in 2020 lager dan verwacht. Vanwege met name de herfinanciering van de betaalde aflossingsverplichtingen van de bestaande geldleningen en de financiering van investeringsprojecten zijn in 2020 fixe langlopende geldleningen tegen een lager rentepercentage aangetrokken. Per saldo ontstond er een rentevoordeel.

Interne rentelasten

De interne rentelasten betreft de toegerekende rente aan de eigen financiële middelen. Deze is hoger dan begroot door het toegenomen eigen vermogen naar aanleiding van het positieve jaarrekening resultaat 2019.

Afschrijvingen van activa

Conform het afschrijvingsbeleid van WDO Delta worden projecten in het jaar na afronding in afschrijving genomen. Bij het opstellen van de begroting was er verwacht dat een aantal projecten in 2019 al gereed gemeld zouden zijn. Dit is echter in 2020 gebeurd waardoor de kapitaallasten ook doorschuiven en voor het eerst in 2021 ten laste van de exploitatie komen. Andersom gebeurde het ook dat van projecten op begrotingsbasis werd verwacht dat deze pas in 2020 gereed zouden komen, maar al in 2019 gereed zijn gemeld.

De majeure onderschrijding wordt veroorzaakt door de projecten HWBP Verkenning Zwolle en het project HWBP Verkenning Zwolle-Olst. Deze beide projecten hebben per ultimo 2020 een negatieve boekwaarde van in totaal € 2.995.000. Er is voor deze fase van de projecten meer subsidie ontvangen dan wat er uitgegeven is. Omdat dergelijke negatieve boekwaarden niet zijn toegestaan, moeten ze vrijvallen ten gunste van het resultaat. Conform uw besluit om de HWBP middelen ook voor dit doel beschikbaar te houden, zal dit bedrag via resultaatbestemming aan de Bestemmingsreserve HWBP worden toegevoegd.

Personeelslasten en -baten

Om een duidelijk beeld te krijgen van de realisatie ten opzichte van de begroting zouden de personeelslasten gesaldeerd moeten worden met de personeelsbaten en geactiveerde personeelslasten.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Personeelslasten				
Salarissen huidig personeel en bestuurders	32.820	37.539	33.558	3.981
Sociale premies	9.229	10.413	9.938	475
Rechtstreekse uitk. huidig pers. en best.	-	-	10	-10
Overige personeelslasten	1.682	1.519	1.561	-42
Personeel van derden	7.619	6.062	7.994	-1.932
Uitk. Voormalig personeel en bestuurders	313	262	349	-87
<i>subtotaal personeelslasten</i>	<i>51.663</i>	<i>55.795</i>	<i>53.410</i>	<i>2.385</i>
Personeelsbaten				
Baten ivm salarissen en sociale lasten	275	209	212	3
Uitlening van personeel	664	363	634	271
Geactiveerde personeelslasten *	9.221	11.946	10.579	-1.367
<i>subtotaal personeelsbaten</i>	<i>10.160</i>	<i>12.518</i>	<i>11.424</i>	<i>-1.094</i>
Totaal	41.503	43.277	41.986	1.291

* Geactiveerde personeelslasten: dit is zowel eigen personeel als personeel van derden.

Voor HWBP projecten zijn in de begroting 47 fte opgenomen, terwijl de bezetting gemiddeld 28 fte bedroeg, hierdoor vallen Salarissen en Sociale premies lager uit. Door het achterblijven van de formatie is het volume van de geactiveerde personeelslasten met betrekking tot HWBP ook lager. Per saldo is er geen materieel effect voor de exploitatie.

De formatie bleef achter op de begroting, hierdoor vallen Salarissen en Sociale premies lager uit. Het volume geactiveerde lasten voor de projecten viel daardoor ook lager uit. Per saldo bedraagt het verschil nihil. Opnieuw is er veel gebruikt gemaakt van de mogelijkheden om verlof te kopen wat leidt tot een voordeel.

Personeel van derden wordt ingehuurd vanwege openstaande (tijdelijke) vacatures, ziekte/zwangerschapsverlof en tijdelijke benodigde extra capaciteit (piekbelasting) of specifieke deskundigheid. Een aantal (tijdelijke) formatieplekken zijn ingevuld door personeel van derden waardoor tegenover het voordeel op de Salarislasten huidig personeel een nadeel op de post Personeel van derden ontstaat.

Voor het realiseren van (onder andere HWBP) projecten is extra personeel ingehuurd waardoor de post personeel van derden ook nadelig wordt beïnvloed. Hier staat echter een beperkt hogere geactiveerde post tegenover waardoor er een nadelig effect optreedt.

Goederen en diensten van derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Verschil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
Duurzame gebruiksgoederen	289	319	318	1
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.810	5.024	4.867	157
Energie	5.289	5.972	6.814	-842
Huren en rechten	384	355	379	-24
Leasebetalingen operationele lease	-	42	37	5
Pachten en erfpachten	1	2	1	1
Verzekeringen	412	439	492	-53
Belastingen	624	603	600	3
Onderhoud door derden	13.243	14.864	13.790	1.074
Overige diensten door derden	17.280	18.217	17.359	858
Totaal	42.332	45.837	44.657	1.180

Hieronder worden enkele grote verschillen verklaard.

Overige gebruiks- en verbruiksgoederen

In 2020 is er sprake geweest van een droge zomer en hierdoor is er minder slib geproduceerd. Dit zorgde voor minder aankoop van chemicaliën en een voordeel van ruim € 300.000.

COVID-19 zorgde ervoor dat er extra uitgaven zijn gemaakt voor reinigings- en desinfectiemiddelen om veilig te kunnen werken op waterschapslocaties. Ook zijn er extra kosten gemaakt in verband met de Arbo-veiligheidseisen. Totaal een nadeel van € 122.000.

Energie

De overschrijding van € 924.000 op energie heeft verschillende oorzaken, namelijk de overgenomen gemalen aan de Drentse Hoofdvaart en Hogeveensche Vaart, hogere energiebelasting, hoger verbruik door de droogte en de uitloop van de planning van de zonnepanelen bij onze RWZI's. Tegenover de hogere energiekosten staat ook een hogere bijdrage van derden en hogere ontvangst diensten voor derden voor totaal € 706.000.

Door COVID-19 zijn er minder kilometers gereden, waardoor de brandstofkosten een voordeel laten zien van € 82.000.

Onderhoud door derden

Als gevolg van COVID-19 wordt structureel thuisgewerkt waardoor minder schoonmaak op het hoofdkantoor nodig is. Er zijn maatwerkafspraken gemaakt met het schoonmaakbedrijf om op sommige locaties minder, maar op sommige locaties juist extra schoon te maken. Ook is het niet gelukt om op alle geplande locaties de schoonwerkzaamheden van de bassins op te pakken. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 180.000.

Er zijn een aantal grote schadegevallen geweest, die in de werkplaats zijn gerepareerd. Daarnaast is vanwege ziekte ook een redelijk aantal machines door derden van onderhoud voorzien. Een klein deel van de schades wordt (waarschijnlijk) nog vergoed door de verzekering. Dit levert een nadeel op van € 152.000.

Er zijn in 2020 voor € 78.000 lagere onderhoudskosten geweest. We hebben door COVID-19 meer onderhoud in eigen beheer hebben gedaan. Op de assets werden derden zo min mogelijk toegelaten.

Door COVID-19 konden we lange tijd geen onderhoud uitvoeren op onze locaties en laat een incidenteel voordeel zien van € 283.000. Inmiddels is organisatie breed Assetmanagement opgepakt, hierdoor is er een pas

op de plaats geweest ten aanzien van onderhoudsopdrachten. De bouwkundige conditie van het vastgoed is op een zodanig niveau dat planmatig onderhoud verantwoord uitgesteld is (risicogestuurd).

In 2020 zijn veel gebreken geconstateerd bij de jaarlijkse keuring van elektrische installaties (NEN 3140) en zijn gerepareerd. Verder is uit de Arbo risico-inventarisatie gebleken dat de afzuiging van een messenslijper vervangen moest worden. Dit levert totaal een nadeel op van € 89.000.

Er zijn minder calamiteiten met persleidingen geweest in 2020. De calamiteit rond de jaarwisseling komt ten laste van het budget 2021. Daarnaast worden aanpassingen meegenomen in projecten. De vertraging in onderhoud door COVID-19 is niet volledig ingelopen. Dit levert een voordeel op van € 112.000.

In 2020 zijn er voor € 138.000 een aantal niet voorziene onderhoudsposten/schades op onze RWZI's geweest.

We hebben in 2020 € 620.000 overgehouden op het onderhoud van de watergangen, ondanks een inhaalslag van de baggerwerkzaamheden naar aanleiding van de opschorting in 2019 door PFAS en PAS. Het onderhoud van de watergangen betreft het maaien, baggeren en onderhoud van de technische infrastructuur. Deze onderuitputting is veroorzaakt door de droge zomer, nieuwe bestekken, verbeterde sturing bedrijfsvoering en minder focus op de coördinatie van het regulier beheer en onderhoud.

Door het hoge water in februari 2020 is er veel daak blijven liggen. Om de stabiliteit van de waterkeringen te waarborgen moet dit worden verwijderd en levert een nadeel op van € 97.000.

In 2020 zijn er nieuwe bestekken op de markt gezet. Daar werd veelal uitgegaan van 1 maaironde. De werkelijkheid is dat er meestal ook een tweede maaironde nodig is. Op zichtlocaties wordt vaker gemaaid. Dit levert een nadeel op van € 110.000.

In 2020 is minder onderhoud noodzakelijk geweest aan de vaarwegen en handbediende peil regulerende kunstwerken. Dit levert een voordeel op van € 224.000.

Overige diensten door derden

De transport en afvoer van slib was in 2020 fors lager (respectievelijk € 128.000 en € 775.000) door de droogte en doordat afvoer naar Garmerwolde niet mogelijk was (problemen met de bedrijfsvoering) waarna we de mogelijkheid kregen om gebruik te maken van een dichterbij gelegen alternatief bij Vallei & Veluwe. Mede door COVID-19 en de oliemarkt waren de brandstofkosten ook aanzienlijk lager in 2020.

Op de telefoonkosten is een voordeel van € 472.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat in de begroting is rekening gehouden met een gemiddeld bedrag voor de vervanging van telefoons. Dit jaar zijn er minder telefoons vervangen, maar volgend jaar zal het budget waarschijnlijk ontoereikend zijn. Op den duur wordt het ideaalcomplex bereikt, zodat er geen pieken in de uitgaven voor telefonie meer zijn.

De voorlopige afrekening over 2020 van het Waterschapshuis leidt tot lagere kosten voor een bedrag van € 82.000.

Inspecties van gemalen geeft input voor de planning van onderhoud aan gemalen. Alle geautomatiseerde objecten zijn in een eerste ronde geïnspecteerd en de focus is in 2020 deels verschoven naar de uitvoering. Door personele wisselingen en capaciteit te kort, zijn niet alle geplande inspecties/onderzoeken uitgevoerd. Daarnaast zijn er extra advieskosten gemaakt voor de uitbedrijfname van de slibgisting in Echten. Dit resulteert per saldo in een voordeel van € 99.000.

In 2020 is er voor € 794.000 minder besteed aan externe opdrachten. Dit is deels een vertekend beeld, want bij het opstellen van de begroting is het niet altijd in te schatten in welke kostencategorie de kosten landen. Een groot deel van de kosten zijn gemaakt en verantwoord bij inhuur personeel en bijdragen aan overige (totaal € 511K), terwijl het budget was geraamd bij externe opdrachten.

In 2020 hebben niet alle initiatieven, waarbij externe deskundigheid wordt ingehuurd, doorgang kunnen vinden door onder andere COVID-19.

In 2020 zijn er door COVID-19 voor € 72.000 minder kosten gemaakt voor onze internationale samenwerking.

De kosten voor Deltaplan Agrarisch Waterbeheer waren begroot op € 400.000 op kostencategorie overige diensten derden. Per saldo is er meer subsidie uitbetaald dan begroot (N € 443.000). Er sprake is van een verschuiving in de tijd (2017/2018 onderschrijving) doordat we samen met de provincies wilden optrekken.

In 2020 is er voor € 756.000 lagere bijdrage betaald aan GBLT. Dit wordt veroorzaakt door lagere salariskosten, door het vertrek en pensionering van medewerkers in combinatie met het feit dat niet alle functies zijn ingevuld of later zijn ingevuld dan verwacht. Ook zijn in het invorderproces meer vorderingen behandeld, wat geleid heeft tot meer invorderbaten.

Bij de begrotingsbrief over 2020 is besloten om een besparing te realiseren van € 2,2 miljoen. Deze besparing is als stelpost op Programma 4 M&O verwerkt. Bij de 2^e Bestuursrapportage is aangegeven om deze taakstelling als volgt over de programma's te verdelen: Programma Waterveiligheid € 0,1 miljoen; Programma Watersysteem € 1,2 miljoen; Programma Waterketen € 0,5 miljoen en Programma M&O € 0,4 miljoen. Omdat dit niet door middel van een begrotingswijziging is verwerkt, rust de gehele taakstelling nog op Programma 4 M&O (N € 2.200K). In de begroting 2021 en volgende jaren is de stelpost structureel verwerkt in de budgetten van de programma's.

Bijdragen aan derden

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Vershil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
Bijdragen aan bedrijven	320	331	262	69
Bijdragen aan het Rijk	-	-	-	-
Bijdragen aan openbare lichamen	2.943	2.801	2.731	70
Bijdragen aan overigen	334	368	417	-49
Totaal	3.597	3.500	3.410	90

Bij het opstellen van de begroting is het niet altijd goed in te schatten in welke kostencategorie de kosten landen. De kosten voor de stimuleringsregeling Klimaat Actief (€ 231.000) zijn deels verantwoord op de kostencategorie bijdragen aan openbare lichamen en overigen, maar het budget is opgenomen bij overige diensten door derden.

Als gevolg van de COVID-19 maatregelen zijn festivals en evenementen, waar normaal gesproken aan wordt bijgedragen (financieel en anderszins), niet doorgedaan. Dit levert een voordeel op van € 80.000.

We ontvingen voor € 96.000 een lagere afrekening van 2020 voor het bakbeheer dan begroot.

Tot slot is de gewenningsbijdrage van € 139.000 voor gemeenten in verband met het overdragen van bruggen niet besteed, vanwege het ontbreken van beleid.

Toevoegingen voorzieningen en onvoorziene uitgaven*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Toevoegingen aan voorzieningen	1.991	543	1.625	-1.082
Onvoorzien	-	199	-	199
Totaal	1.991	742	1.625	-883

Volgens de Cao Werken voor waterschappen heeft elke medewerker recht op een Persoonlijk Basis Budget (PBB) voor training en opleiding. Eind 2020 eindigde de eerste 5-jaarstermijn zoals destijds in de cao was overeengekomen, zodat een deel van de voorziening is vrijgevallen. De onderhandelingen voor een nieuwe cao zijn recentelijk afgerond: voor het PBB is een nieuwe periode van 5 jaar wordt overeengekomen. We hebben daarom conform onze eerdere werkwijze voor 1 jaar een dotatie aan de voorziening gedaan € 414.000.

Eind 2020 zijn er afspraken gemaakt over de vergoeding in verband met thuiswerken. Het thuiswerkbudget bedraagt per medewerker € 850 inclusief BTW voor de komende 5 jaar, waarvan de medewerker die op 1 oktober 2020 in dienst was reeds € 250 heeft ontvangen. Het restant is toegevoegd aan de voorziening (€ 270.000).

In verband met het stilliggen van de slibgistingsinstallatie Echten zal een deel van de reeds ontvangen BTW over de bouwkosten terugbetaald moeten worden aan de Belastingdienst. Hier is een voorziening van € 700.000 voor gevormd.

De overige toevoegingen betreft een lager dan begrote toevoeging aan de voorziening jubilea en een verplicht te vormen voorziening voor te verstrekken transitievergoedingen in verband met dienstverbanden die beëindigd of niet verlengd worden (totaal € 240.000) .

De begrote toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen bestuurders à € 200.000 is bij het onderdeel "Personeelslasten- en baten" verantwoord, omdat deze dan samenvalt met de werkelijke boeking.

Financiële baten*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Externe rentebaten	3	10	10	-
Interne rentebaten	574	441	578	137
Dividenden en bonusuitkeringen	835	-	-	-
Totaal	1.412	451	588	137

De interne rentebaten betreft de toegerekende rente aan de eigen financiële middelen. Deze is hoger dan begroot door het toegenomen eigen vermogen naar aanleiding van het positieve jaarrekening resultaat 2019. De Nederlandse Waterschapsbank heeft ook over 2019 dividend uitgekeerd. Bij het opstellen van de begroting was dit deels voorzien door deze inkomst te ramen bij de Waterschapsbelastingen.

Goederen en diensten aan derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Verkoop van grond	226	20	401	381
Verkoop van duurzame goederen	249	-	45	45
Verkoop van overige goederen	18	-	3	3
Opbrengst uit grond en water	232	272	245	-27
Huuropbrengst uit overige eigendommen	44	124	104	-20
Diensten voor derden	2.177	1.903	2.395	492
Totaal	2.946	2.319	3.193	874

De verkoop van een aantal percelen welke niet meer noodzakelijk zijn en een boekwaarde nihil hebben geven een aanzienlijk voordeel (€ 381.000).

De Drentse Hoofdvaart is sinds 2020 in ons beheer. Wij kunnen onze kosten bij de partners in rekening brengen volgens het Waterakkoord Drenthe. Dat levert een niet begrote bijdrage op van € 441.000.

Bijdragen van derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Bijdragen van het Rijk	173	50	142	92
Bijdragen van provincies	33	-	153	153
Bijdragen van overige openbare lichamen	425	343	982	639
Bijdragen van overigen	107	120	129	9
Totaal	738	513	1.406	893

Met ingang van 2020 ontvangen we 5 jaar lang een jaarlijks afnemende gewenningsbijdrage van het Rijk voor het overnemen van het peilbeheer ten aanzien van de Drentse Hoofdvaart. Deze bijdrage is ter dekking van de afvoerkosten en het deel van de niet door te belasten aanvoerkosten en investeringen. Aangezien er bij het maken van de begroting 2020 nog geen hoogte van de bijdragen bekend was, was er niets geraamd (€ 654.000).

Van de provincie Overijssel werd de bijdrage aan de subsidieregeling Klimaat actief ontvangen (€ 108.000) en de afrekening Natura 2000 Wieden en Weerribben (€ 33.000).

Waterschapsbelastingen*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Verschil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
<i>Opbrengst watersysteemheffing</i>				
Watersysteem- en wegenheffing gebouwd	33.362	33.645	34.179	534
Watersysteem- en wegenheffing ingezetenen	25.473	26.306	26.356	50
Watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	11.006	11.696	11.682	-14
Watersysteem- en wegenheffing natuur	250	257	259	2
Watersysteem- en wegenheffing wegen	763	814	817	3
Verontreinigingsheffing	200	200	200	-
Kwijtschelding	-1.306	-1.314	-1.343	-29
Oninbaar	-241	-200	53	253
Dividend		1.131	1.998	867
Totaal opbrengst watersysteemheffing	69.507	72.535	74.201	1.666
<i>Opbrengst zuiveringsbeheer</i>				
Zuiveringsheffing bedrijven	13.026	12.818	11.859	-959
Zuiveringsheffing huishoudens	34.567	34.809	34.925	116
Kwijtschelding	-1.458	-1.444	-1.449	-5
Oninbaar	-268	-200	93	293
Dividend		169	299	130
Totaal opbrengst zuiveringsbeheer	45.867	46.152	45.727	-425
Totaal	115.374	118.687	119.928	1.241

Watersysteembeheer

Het totaal van de netto verantwoorde opbrengsten (exclusief dividend) voor deze taak is 1,12% hoger dan begroot.

Opbrengst belastingjaar 2020

De opbrengst is hoger uitgekomen dan in de begroting werd aangenomen. Enerzijds omdat de basis WOZ-waarde ruim hoger lag dan begroot, maar ook omdat de waardeontwikkeling in de woningmarkt gunstiger uitviel.

De werkelijke omslag voor de categorie gebouwd komt daardoor hoger uit dan begroot. In de gerealiseerde opbrengst is rekening gehouden met een bedrag van € 173.000 voor nog op te leggen aanslagen over 2020 en € 24.000 voor de jaren daarvoor.

Kwijtschelding

In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag 2020 van € 1.314.300. De werkelijke kwijtschelding 2020 komt uit op € 1.343.000; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 144.000 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2020 zullen worden gedaan.

Zuiveringsbeheer

Het totaal van de netto verantwoorde opbrengsten (exclusief dividend) voor deze taak is 1,21% lager dan begroot.

Opbrengst belastingjaar 2020

De gerealiseerde zuiveringsheffing voor huishoudens valt iets hoger uit dan begroot, wat met name veroorzaakt wordt als doorwerking vanwege een hogere prognose voor 2019.

De opbrengst voor bedrijfsruimten is 7,5% lager dan de totaal begrote zuiveringsheffing. Deze lagere opbrengst zit met name bij de zogenaamde overige bedrijven en wordt veroorzaakt door de meerdere lockdowns in 2020 vanwege COVID-19. In de gerealiseerde opbrengst is rekening gehouden met een verlaging van € 783.000 van de reeds opgelegde aanslagen in 2020 en een verhoging van € 252.000 voor de aanslagen in de jaren daarvoor.

Kwijtschelding

In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag 2020 van € 1.443.000. De werkelijke kwijtschelding 2020 komt uit op € 1.449.000; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 188.000 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2020 zullen worden gedaan.

Oninbaar

Bij het opstellen van de jaarcijfers voor heffing en inning van de waterschapsbelasting doet GBLT ieder jaar een voorstel voor de te treffen voorziening dubieuze heffingsdebiteuren. Hiervoor is door GBLT een methode ontwikkeld gebaseerd op een risico inschatting ten aanzien van de mate van incassering van de vorderingen. Deze systematiek voor het debiteurensaldo is op basis van een statisch-dynamische beoordeling van de fase waarin een vordering zich bevindt.

In 2020 is uiteindelijk op basis van besluiten € 118.000 oninbaar geleden. Volgens de jaarpogave per 31 december 2020 moet thans uitgegaan worden van een voorziening dubieuze belasting debiteuren van € 670.000, waardoor een bedrag van € 147.000 vrijvalt ten gunste van de exploitatie.

Hierna wordt per taak het verloop van oninbaar toegelicht:

*Oninbaar watersysteembeheer 2020**Bedragen x € 1.000*

In 2020 op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie 2020		-53
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	465	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	339	
		126
Totaal oninbaar Watersysteemheffing		73

*Oninbaar zuiveringsbeheer 2020**Bedragen x € 1.000*

In 2020 op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie 2020		-93
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	470	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	332	
		138
Totaal oninbaar Zuiveringsheffing		45

Uitgaven en opbrengsten met betrekking tot voorgaande jaren*Uitgaven met betrekking tot voorgaande jaren**Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Vershil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
Salarissen huidig personeel bestuurders	-	-	-	-
Sociale premies	-1	-	-	-
Overige personeelslasten	9	-	1	-1
Personeel van derden	47	-	13	-13
Uitkeringen vrmalige personeel-bestuurders	-	-	-	-
Duurzame gebruiksgoederen	-4	-	4	-4
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	2	-	5	-5
Energie	89	-	-3	3
Huren en rechten	-	-	-	-
Verzekeringen	-3	-	-2	2
Belastingen	68	-	16	-16
Onderhoud door derden	-20	-	11	-11
Overige diensten door derden	72	-	67	-67
Bijdragen aan bedrijven	-	-	7	-7
Bijdragen aan overigen	5	-	-	-
Bijdragen aan openbare lichamen	-36	-	-125	125
Totaal	228	-	-6	6

Bij het opstellen van de balans per 31 december 2019 is een aantal schattingen gemaakt. In 2020 zijn de uiteindelijke afrekeningen ontvangen, de te hoog en/of te laag ingeschatte bedragen vallen nu vrij in de exploitatie. Het gaat om de volgende grote posten:

Overige diensten door derden: afrekeningen muskusrattenbestrijding N € 36K; afrekeningen grensoverschrijdend afvalwater N € 47K, traineeship Waterkracht N € 10K, afrekening archiefaanvragen N € 7K en vrijval van de balansposten voor kosten grondwaterheffing V € 29K en frictiekosten aanvoer water V € 59K.

Bijdragen aan openbare lichamen: vrijval van de balanspost nog te betalen kosten bakbeheer Zuidoost Drentse kanalen V € 121K.

Opbrengsten met betrekking tot voorgaande jaren
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Bijgestelde	Realisatie	Vershil
	2019	begroting	2020	Bijgest.begr. Realisatie
Externe rentebaten	-	-	-	-
Baten ivm salarissen en sociale lasten	1	-	-	-
Uitlening van personeel	34	-	-	-
Opbrengst uit grond en water	4	-	1	1
Diensten voor derden	193	-	244	244
Bijdragen van overigen	5	-	6	6
Bijdragen van het Rijk	134	-	8	8
Bijdragen van provincies	-	-	-	-
Bijdragen van overige openbare lichamen	33	-	-45	-45
Opbrengst watersysteemheffing	42	-	59	59
Opbrengst zuiveringsbeheer	1.248	-	57	57
Totaal	1.694	-	330	330

Bij het opstellen van de balans per 31 december 2019 is een aantal schattingen gemaakt. In 2020 zijn de uiteindelijke afrekeningen ontvangen, de te hoog en/of te laag ingeschatte bedragen vallen nu vrij in de exploitatie. Het gaat om de volgende grote posten:

Diensten voor derden: afrekening Hoogeveensche Vaart V € 174K en afrekeningen transport afvalwater V € 68K.

Bijdragen van overige openbare lichamen: betreft correctie voor reeds in 2019 verantwoorde deel afrekening Hoogeveensche Vaart (zie Diensten voor derden) N € 49K.

Watersysteemheffing

Het voordeel voor deze taak van € 59.000 wordt door de volgende items verklaard:

In 2020 zijn over voorgaande jaren aanslagen opgelegd voor een bedrag van	€ 377.000	V
Volgens de beginbalans was rekening gehouden met nog op te leggen over vrg jaren	€ 302.000	N
Nog op te leggen aanslagen voorgaande jaren per eind 2020	€ 24.000	V
In 2020 zijn over voorgaande jaren nog bedragen kwijtgescholden	€ 151.000	N
Volgens de beginbalans was rekening gehouden met kwijtschelding over vrg jaren	<u>€ 111.000</u>	V
Saldo	€ 59.000	V

Zuiveringsbeheer

Het voordeel voor deze taak van € 57.000, wordt door de volgende items verklaard:

In 2019 zijn over voorgaande jaren aanslagen opgelegd voor een bedrag van	€ 532.000	V
Volgens de beginbalans was rekening gehouden met nog op te leggen over vrg jaren	€ 698.000	N
Nog op te leggen aanslagen voorgaande jaren per eind 2019	€ 252.000	V
In 2019 zijn over voorgaande jaren nog bedragen kwijtgescholden	€ 188.000	N
Volgens de beginbalans was rekening gehouden met kwijtschelding over vrg jaren	<u>€ 159.000</u>	V
Saldo	€ 57.000	V

4.2 Exploitatierkening naar programma's

4.2.1 Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door het algemeen bestuur vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag zal op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten worden ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten in de overzichten opgenomen.

4.2.2 Systematiek van kostentoerekening

In artikel 4.2, vierde lid van het Waterschapsbesluit is de eis opgenomen dat de interne kostentoerekening op bedrijfseconomische wijze gebeurt, daarnaast is in artikel 4.15 opgenomen welke kostendragers in de verslaggeving opgenomen worden.

De kostentoerekening en budgetindeling zijn primair bedoeld voor interne sturing. De toerekening van kosten leidt op het niveau van individuele beheerproducten (administratie) niet tot een integrale kostprijs.

Gezien de aard en samenstelling van de indirecte kosten en het doel dat de toerekening van indirecte kosten dient, kan worden volstaan met het toepassen van de eenvoudige opslagmethode (omslag naar rato directe kosten).

Uitgaande van de keuze voor de opslagmethode wordt de wettelijk verplichte toerekening van directe en indirecte kosten aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vanuit de 4 programma's als volgt gerealiseerd:

1. De programma's Veiligheid en Watersysteem worden opgeteld en aan de taak 'Watersysteembeheer' toegerekend; en
2. Het programma Waterketen wordt aan de taak 'Zuiveringsbeheer' toegerekend; en
3. Het programma Maatschappij en Organisatie wordt vervolgens naar rato van de rechtstreeks aan de taken 'Watersysteembeheer' respectievelijk 'Zuiveringsbeheer' toegerekende directe kosten verdeeld over de taken 'Watersysteembeheer' en 'Zuiveringsbeheer'.

Vanwege het vaste karakter van de kosten in programma 4, Maatschappij en Organisatie, voornamelijk bestaande uit personeels- en kapitaallasten, wordt voor de toerekening van de indirecte kosten een voorcalculatorische verdeling (%) over de taken gehanteerd. Deze wordt jaarlijks in de begroting vastgesteld.

4.2.3 Exploitatierkening naar programma's

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Programma				
Veiligheid	12.741	13.261	9.971	3.290
Watersysteem	42.369	46.631	43.721	2.910
Waterketen	33.918	35.851	37.013	-1.162
Maatschappij en Organisatie	29.133	28.345	28.037	308
Totaal programma's	118.161	124.088	118.742	5.346
Onvoorzien	-	199	-	199
Totaal netto-kosten programma's	118.161	124.287	118.742	5.545
Baten				
Belastingopbrengsten	115.374	118.687	119.928	1.241
Dividend	835	-	-	-
Overige opbrengsten	1.289	-	116	116
Inzet tariefegalisatie	-	5.600	5.600	-
Totaal netto baten	117.498	124.287	125.644	1.357
Netto resultaat voor bestemming (+ = positief resultaat)	-663	-	6.902	6.902

4.2.4 Toelichting op exploitatierekening naar programma's

In deze paragraaf is een toelichting op de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. In het jaarverslag is reeds ingegaan op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten. Per programma zijn de belangrijkste afwijkingen weergegeven. Kleine afwijkingen zijn niet specifiek benoemd, maar deze leiden met de belangrijkste afwijkingen tot aansluiting met de Exploitatierekening per programma. Per afwijking wordt aangegeven of het incidenteel (I) of structureel (S) is en of het een nadeel (N) of voordeel (V) is.

Programma overstijgende afwijkingen

Voor zowel de afwijkingen met betrekking tot personeelslasten als de kapitaallasten doen zich programma-overstijgende oorzaken voor. Om te voorkomen dat eenzelfde uitleg op meerdere plaatsen wordt verschaft, wordt deze hier gegeven.

Personeelslasten (totaal afwijking € 756.000 voordelig)

De formatie bleef achter bij de begroting. Het vervullen van vacatures blijkt niet altijd eenvoudig (bijv. m.b.t. technisch uitvoerende beroepen). De beperkte inzet van capaciteit heeft niet geleid tot knelpunten in de bedrijfsvoering. Een aantal (tijdelijke) formatieplekken is ingevuld door personeel van derden.

De geactiveerde lasten van zowel eigen personeel incl. invulling door externen op vaste formatieplaatsen (V € 35K) als ingehuurd personeel (N € 808K) voor de overige projecten valt per saldo veel lager uit dan begroot N € 770K. Een groot deel van dit nadeel wordt gecompenseerd door een onderschrijding bij Goederen en diensten.

Op programmaniveau is een verschuiving te zien tussen programma 3 en 4. Op programma 3 zijn minder uren besteed door onder andere het lastig invullen van vacatures door COVID-19 en de vacatures die zijn ingevuld door pensionering zijn in onderin de functieschaal. Hierdoor zijn de werkelijke loonkosten lager dan begroot. Op programma 4 zijn meer uren besteed door onder andere de implementatie van het financiële systeem, het opstellen van de Watervisie, het Wij verbeteren traject en leren en verbeteren.

Door COVID-19 moest er vanaf maart 2020 thuisgewerkt worden dat leverde een besparing op van € 223K.

Ook in 2020 is veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om verlof te kopen en te verkopen wat leidt tot een voordeel van € 341K.

De resterende verlofrechten per medewerker worden per balansdatum als financiële verplichting opgenomen onder de overlopende passiva. Dat gebeurde tot nu toe tegen het gemiddelde uurtarief van de afdeling waar de medewerker werkzaam is. Uit de controle bleek dat maximaal het uurloontarief is toegestaan. De opgenomen verplichting is eenmalig met € 1,2 miljoen verlaagd ten gunste van de exploitatie.

Kapitaallasten (totaal afwijking € 213.000 voordelig)

Conform het afschrijvingsbeleid van Waterschap Drents Overijsselse Delta worden projecten in het jaar na afronding in afschrijving genomen. Bij het opstellen van de begroting was er verwacht dat een aantal projecten in 2019 al gereed gemeld zouden zijn. Dit is echter in 2020 gebeurd waardoor de kapitaallasten ook doorschuiven en voor het eerst in 2021 ten laste van de exploitatie komen. Hierdoor vallen de kapitaallasten over 2020 lager uit dan begroot. Andersom gebeurde ook dat: projecten zijn eerder gereed gemeld, waardoor de kapitaallasten hoger uitvallen voor 2020. Daarnaast wordt er in de begroting soms te een stelpost voor investeringen

In verband met de overgang naar het nieuwe financiële systeem heeft er een inventarisatie van de aanwezige activa plaatsgevonden. Activa waarvan is vastgesteld dat die niet meer aanwezig zijn of gebruikt worden, zijn afgeboekt tot nihil. Dit leverde een extra last op van € 490K (m.n. bij programma 3).

Daarnaast is er een rentevoordeel (€ 255K). Door achterblijvende uitgaven, ten aanzien van zowel de exploitatie als de investeringen was de financieringsbehoefte lager dan verwacht.

Per saldo is er een sprake van een voordeel op de afschrijvings- en financieringslasten.

Diverse kleine afwijkingen (totaal afwijking € 850.000 voordelig)

Bij elk programma zijn een aantal kleine afwijkingen ten opzichte van de begroting, welke niet relevant genoeg zijn om specifiek te benoemen.

Afwijkingen programma Veiligheid

Bedragen x € 1.000

Financieel perspectief	2020	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2020	13.261		
Begrotingswijziging 2020-01	-		
Begrotingswijziging 2020-02	-		
Bijgestelde begroting	13.261		
Realisatie 2020	9.971		
Saldo t.o.v. Bijgestelde begroting	3.290	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	232	V	I / S
Kapitaallasten	2.995	V	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	-83	N	I
Personeelslasten	47	V	I
Goederen en diensten	74	V	I / S
Diverse kleine afwijkingen	25	V	I / S
	3.290		

Kapitaallasten (programma overstijgende afwijkingen)

Voor toelichting zie Kapitaallasten bij de programma overstijgende afwijkingen;

Kapitaallasten

De majeure afwijking op het programma Veiligheid wordt veroorzaakt door de projecten HWBP Verkenning Stadsdijken Zwolle en het project HWBP Verkenning Zwolle-Olst. Deze beide projecten hebben per ultimo 2020 een negatieve boekwaarde van in totaal € 2.995K. Er is voor deze fase van de projecten meer subsidie ontvangen dan wat er uitgegeven is. Omdat dergelijke negatieve boekwaarden niet zijn toegestaan, moeten ze vrijvallen ten gunste van het resultaat. Conform uw besluit om de HWBP middelen ook voor dit doel beschikbaar te houden, zal dit bedrag via resultaatbestemming aan de Bestemmingsreserve HWBP worden toegevoegd.

Personeelslasten

Door COVID-19 kon er geen oefening met de dijkwachters gehouden worden (V € 47K).

Goederen en diensten / inkomsten

Door het hoge water aan het begin van het jaar bleef er veel daak liggen langs de dijken. Het opruimen hiervan kostte extra geld (N € 97K). Vanwege de warme en droge zomer hoefde er minder gemaaid te worden (V € 62K). Inhuur externe bureaus (V € 108K): zoals gemeld in de 1e Bestuursrapportage worden voor een deel van de Sallandse weteringen nieuwe normen vastgesteld door de provincie, zodat het geplande onderzoek is uitgesteld. Het project wordt daarom in 2021 in samenwerking met de regio breder opgepakt. Daarnaast was er niet voorzien onderzoek nodig voor één van de keringen welke voortkwam uit contra-expertise Reevediep. De wel geraamde kosten voor Waterrobuust Zwolle zijn door de provincie en gemeente betaald.

Overige

Voor toelichting op de *Personeelslasten programma overstijgende afwijkingen* en *Diverse kleine afwijkingen* verwijzen wij naar de algemene toelichting van deze paragraaf.

Afwijkingen programma Watersysteem

Bedragen x € 1.000

Financieel perspectief	2020	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2020	46.631		
Begrotingswijziging 2020-01	-		
Begrotingswijziging 2020-02	-		
Bijgestelde begroting	46.631		
Realisatie 2020	43.721		
Saldo t.o.v. Bijgestelde begroting	2.910	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	70	V	I / S
Personeelslasten (prog. overstijgend)	392	V	I
Personeelslasten	179	V	I
Goederen en diensten	1.864	V	I
Diverse kleine afwijkingen	405	V	I / S
	2.910		

Kapitaallasten (programma overstijgende afwijkingen)

Voor toelichting zie Kapitaallasten bij de programma overstijgende afwijkingen.

Personeelslasten

Vanwege detachering van personeel werd er een niet begrote bijdrage ontvangen van € 179K.

Goederen en diensten / inkomsten

Met ingang van 2020 ontvangt WDODelta een gewenningsbijdrage van het Rijk voor het overnemen van het peilbeheer ten aanzien van de Drentse Hoofdvaart. Deze bijdrage is ter dekking van de afvoerkosten en het deel van de niet door te belasten aanvoerkosten en investeringen en loopt in de komende jaren naar nihil. Aangezien er bij het maken van de begroting 2020 nog geen hoogte van de bijdragen bekend was, was er niets geraamd (V € 654K). De kosten zijn vanwege het beheer van deze vaart uiteraard toegenomen (N € 159K). Per saldo een voordeel van € 495K.

We ontvingen een lagere afrekening van 2020 voor het bakbeheer dan begroot (V € 96K). Ook is er sprake van vrijval van een balanspost uit 2019 over het bakbeheer (V € 121K).

De definitieve eindafrekening 2019 van de Hoogeveensche Vaart viel hoger uit dan begroot en daardoor is de bijdrage van onze partners ook hoger dan ingeschat (V € 174k).

We hebben in 2020 € 620.000 overgehouden op het onderhoud van de watergangen, ondanks een inhaalslag van de baggerwerkzaamheden naar aanleiding van de opschorting in 2019 door PFAS en PAS. Het onderhoud van de watergangen betreft het maaien, baggeren en onderhoud van de technische infrastructuur. Deze onderuitputting is ontstaan door drie oorzaken:

- Ten eerste lijkt een nieuw bestek maai-onderhoud en verbeterde sturing bedrijfsvoering voordelen op te leveren (maai-onderhoud).
- Ten tweede is er prioriteit gegeven aan het realiseren van bestuurlijke speerpunten zoals Waterschapszorg, IGP en projecten Gemalen. Hierdoor lag er minder focus op de coördinatie van het regulier beheer en onderhoud van technische infrastructuur (onder andere duikers, beschoeiing). De impact van deze keuze voor ons doelbereik zal het aankomende jaar blijken, op basis van het aantal knelpunten dat we gedurende het jaar signaleren. Om in 2021 het hoofd te bieden aan deze situatie, zijn

organisatorisch maatregelen getroffen om beter te kunnen sturen op het zelf uitvoeren van werkzaamheden of het uitbesteden hiervan.

- Ten derde leidt een droge zomer tot minder benodigd maai-onderhoud.

Inspecties van gemalen geeft input voor de planning van onderhoud aan gemalen. Alle geautomatiseerde objecten zijn in een eerste ronde geïnspecteerd en de focus is in 2020 deels verschoven naar de uitvoering. Door personele wisselingen en capaciteit te kort, zijn niet alle geplande inspecties/onderzoeken uitgevoerd (V € 188K). Deze onderzoeken helpen ons beheerplan (assetplan) verder te verbeteren. Hier hebben we minder grote stappen gezet dan gepland.

De beschikbare subsidie voor Klimaat actief is volledig toegezegd inclusief de extra bijdrage van de provincie Overijssel. Uitbetaling van de toezeggingen kan pas plaatsvinden nadat de werkzaamheden ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Hierdoor ontstaat er een voordeel van € 93K.

In 2020 is op basis van de toezeggingen uit oude subsidieregeling € 77K uitbetaald in het kader van Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Onze bijdragen voor de huidige projecten (€ 742K) lopen via de openstelling door de provincies Drenthe en Overijssel. Deze bijdragen zijn voor het waterschap niet activeerbaar en vormen een afgesproken/toegezegd aandeel.

Per saldo is er meer subsidie uitbetaald dan begroot (N € 443K). Er sprake is van een verschuiving in de tijd (2017/2018 onderschrijving) doordat we samen met de provincies wilden optrekken.

Een aantal percelen welke niet meer nodig zijn en een boekwaarde nihil hebben zijn verkocht (V € 381K).

De gewenningsbijdrage voor gemeenten in verband met het overdragen van bruggen is vanwege het ontbreken van beleid niet besteed (V € 139K).

Overige

Voor toelichting op de *Personeelslasten programma overstijgende afwijkingen en Diverse kleine afwijkingen* verwijzen wij naar de algemene toelichting van deze paragraaf.

Afwijkingen programma Waterketen

Bedragen x € 1.000

Financieel perspectief	2020	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2020	35.851		
Begrotingswijziging 2020-01	-		
Begrotingswijziging 2020-02	-		
Bijgestelde begroting	35.851		
Realisatie 2020	37.013		
Saldo t.o.v. Bijgestelde begroting	-1.162	Nadeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	-349	N	I / S
Kapitaallasten	-2.009	N	I
Personeelslasten (prog. overstijgend)	906	V	I
Goederen en diensten	1.150	V	I
Voorzieningen	-700	N	I
Diverse kleine afwijkingen	-160	N	I / S
	-1.162	V	

Kapitaallasten (programma overstijgende afwijkingen)

Voor toelichting zie Kapitaallasten bij de programma overstijgende afwijkingen.

Kapitaallasten

Begin 2019 is de slibgistingsinstallatie in Echten stilgelegd. Op dit moment wordt het definitieve ontwerp voor de nieuwe installatie voorbereid. Een deel van de huidige installatie zal daar niet in opgenomen gaan worden. Ten tijde van de controle 2019 had de accountant al gewezen op dit risico en gevraagd om bij de controle 2020 met een Position Paper met een analyse van de activa die vervangen en/of verwijderd gaat worden. Dat betekent dat deze niet meer als waarde (actief) per ultimo 2020 op de balans mag blijven staan. De daarmee samenhangende desinvestering bedraagt € 2.009K.

Goederen en diensten / inkomsten

Op onze assets voeren wij risicogestuurd onderhoud uit. De bouwkundige conditie van het vastgoed is op een zodanig niveau dat planmatig onderhoud verantwoord uitgesteld is (V € 173K).

In 2020 is sprake geweest van minder aankoop chemicaliën. Dit wordt veroorzaakt door de droge zomer, waardoor er minder slib is geproduceerd (V € 301K).

Er is sprake van hogere energiekosten door de uitloop van de planning van de zonnepanelen (o.a. door leveringsproblemen naar aanleiding van corona) en de energiebelastingen waren nog hoger dan al was ingeschat (N € 227K).

De transport en afvoer van slib was in 2020 fors lager (respectievelijk € 128.000 en € 775.000) door de droogte en doordat afvoer naar Garmerwolde niet mogelijk was (problemen met de bedrijfsvoering) waarna we de mogelijkheid kregen om gebruik te maken van een dichterbij gelegen alternatief bij Vallei & Veluwe. Mede door COVID-19 en de oliemarkt waren de brandstofkosten ook aanzienlijk lager in 2020. Doordat de hoeveelheid slib door de droogte minder was dan begroot is het gelukt het slib op de eigen zuiveringen te verwerken. Deze extra belasting is echter geen structureel haalbare oplossing. Hierdoor is in 2020 een verschuiving van de afvoer en transportkosten van slib naar b.v. o.a. energiekosten en andere interne beheerskosten.

Voorzieningen

In verband met het stilliggen van de slibgistingsinstallatie Echten zal een deel van de reeds ontvangen BTW over de bouwkosten terugbetaald moeten worden aan de Belastingdienst. Hier is een voorziening van € 700K voor gevormd.

Overige

Voor toelichting op de *Personeelslasten programma overstijgende afwijkingen en Diverse kleine afwijkingen* verwijzen wij naar de algemene toelichting van deze paragraaf.

Afwijkingen programma Maatschappij en Organisatie

Bedragen x € 1.000

Financieel perspectief	2020	V=Voordeel N=Nadeel	I=Incidenteel S=Structureel
Begroting 2020	28.345		
Begrotingswijziging 2020-01	-		
Begrotingswijziging 2020-02	-		
Bijgestelde begroting	28.345		
Realisatie 2020	28.037		
Saldo t.o.v. Bijgestelde begroting	308	Voordeel	
Kapitaallasten (prog. overstijgend)	260	V	I / S
Personeelslasten (prog. overstijgend)	-458	N	I
Personeelslasten	295	V	I
Voorzieningen	298	V	I
Goederen en diensten	1.533	V	I
Goederen en diensten - Taakstelling	-2.200	N	I
Diverse kleine afwijkingen	580	V	I / S
	308		

Kapitaallasten (programma overstijgende afwijkingen)

Voor toelichting zie Kapitaallasten bij de programma overstijgende afwijkingen.

Personeelslasten

Er zijn meer opbrengsten detachering ontvangen. Dit heeft grotendeels te maken met afspraken binnen Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) waarbij de kosten voor de coördinator en de projectsecretaris gezamenlijk betaald worden door alle partijen binnen ZON. Hier was in de begroting geen rekening mee gehouden (V € 70K).

Ook zijn de personeel gerelateerde kosten lager dan begroot. Dit wordt grotendeels ook veroorzaakt door COVID-19, bijvoorbeeld trainingen en persoonlijk medische onderzoeken die niet door konden gaan (V € 225K).

Voorzieningen

De mutatie in de voorzieningen geeft per saldo een voordeel van € 298K en wordt veroorzaakt door:

- Voorziening jubilea (V € 42K)
- Voorziening PBB (V € 487K (na dotatie van € 414K))
- Mobiliteitsvoorziening (N € 163K i.v.m. verplichting aflopende arbeidscontracten)
- Voorziening thuiswerkfaciliteiten (N € 270K)
- Voorziening pensioenen en uitkeringen bestuurders (V € 202K).

Goederen en diensten / inkomsten

In 2020 is er een lagere bijdrage betaald aan GBLT (V € 756K). Dit wordt veroorzaakt door lagere salariskosten, door het vertrek en pensionering van medewerkers in combinatie met het feit dat niet alle functies zijn ingevuld of later zijn ingevuld dan verwacht. Ook zijn in het invorderproces meer vorderingen behandeld, wat geleid heeft tot meer invorderbaten.

In 2020 hebben niet alle initiatieven, waarbij externe deskundigheid wordt ingehuurd, doorgang kunnen vinden door o.a. COVID-19 (V € 187K).

In de begroting is rekening gehouden met een gemiddeld bedrag voor de vervanging van telefoons. Dit jaar zijn er minder telefoons vervangen, maar volgend jaar zal het budget waarschijnlijk ontoereikend zijn. Op den duur wordt het ideaalcomplex bereikt, zodat er geen pieken in de uitgaven voor telefonie meer zijn (V € 356K).

Door COVID-19 zijn er in 2020 enkele voordelen, namelijk festivals en evenementen waar normaal gesproken aan wordt bijgedragen zijn niet doorgedaan (V € 80K). Ook zijn er minder kosten gemaakt voor internationale samenwerking en is de subsidie aan sanitatieproject Benin door het dagelijks bestuur ingetrokken (V € 72K). Ook leidt de voorlopige afrekening van het Waterschapshuis tot lagere kosten (V € 82K).

Taakstelling

Bij de begrotingsbrief over 2020 is besloten om een besparing te realiseren van € 2,2 miljoen. Deze besparing is als stelpost op Programma 4 M&O verwerkt. Bij de 2^e Bestuursrapportage is aangegeven om deze taakstelling als volgt over de programma's te verdelen: Programma Waterveiligheid € 0,1 miljoen; Programma Watersysteem € 1,2 miljoen; Programma Waterketen € 0,5 miljoen en Programma M&O € 0,4 miljoen. Omdat dit niet door middel van een begrotingswijziging is verwerkt, rust de gehele taakstelling nog op Programma 4 (N € 2.200K). In de begroting 2021 en volgende jaren is de stelpost structureel verwerkt in de budgetten van de programma's.

Overige

Voor toelichting op de *Personeelslasten programma overstijgende afwijkingen en Diverse kleine afwijkingen* verwijzen wij naar de algemene toelichting van deze paragraaf.

4.3 Exploitatierkening naar kostendragers

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar de voorgaande paragrafen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoe rekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2019	Bijgestelde begroting 2020	Realisatie 2020	Vershil Bijgest.begr. Realisatie
Watersysteembeheer				
Netto lasten incl. onvoorzien	72.888	77.737	71.229	6.509
Kwijtschelding en oninbaar	1.547	1.514	1.290	224
Belastingopbrengsten	-71.096	-72.918	-73.552	634
Dividenden	-726	-1.131	-1.998	867
Totaal Watersysteembeheer	2.613	5.202	-3.031	8.234
Zuiveringsbeheer				
Netto lasten	45.275	46.550	47.514	-964
Kwijtschelding en oninbaar	1.726	1.644	1.356	288
Belastingopbrengsten	-48.841	-47.627	-46.841	-786
Dividenden	-109	-169	-299	130
Totaal Zuiveringsbeheer	-1.949	398	1.730	-1.332
Resultaat (+ = tekort)	664	5.600	-1.302	6.902
Resultaatsbestemming				
Egalisatiereserve Watersysteem	-	-5.200	-5.200	-
Egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	-	-400	-400	-
	-	-5.600	-5.600	-
Resultaat (+ = tekort)	664	0	-6.902	6.902

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Sinds begin maart 2020 is er een uitbraak van het Corona virus in Nederland. Net als alle waterschappen in Nederland zorgt waterschap Drents Overijsselse Delta voor de in stand houding van de vitale waterinfrastructuur in Nederland. We blijven dijken inspecteren, het waterpeil beheren en afvalwater zuiveren. Zo houden we onze voeten droog en ons water veilig. Omdat we nu een jaar later nog steeds te maken hebben met het Corona virus welke van grote invloed is op het dagelijks leven en de druk op de zorg, zullen de (financiële) consequenties van deze crisis pas in de loop van de komende jaren duidelijk worden.

We hebben in 2020 verschillende scenario's geïnventariseerd, waarbij twee processen mogelijke financiële gevolgen kunnen hebben; namelijk 1) de planvorming en voorbereiding van projecten en 2) de uitvoering van projecten. Gegeven de constant veranderende omstandigheden en de onduidelijkheid over de duur van de maatregelen, is het moeilijk om een betrouwbare (financiële) indicatie van de effecten weer te geven. Vertraging kan tot gevolg hebben dat de werkzaamheden en productiviteit van eigen medewerkers afneemt en minder eigen uren kunnen worden geactiveerd en in 2021 (of later) ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Daarnaast kunnen eventueel effecten ontstaan in de omvang van de toe te rekenen rente of de toekenning van subsidies.

De uitbraak van Corona heeft ook zeker invloed op de heffing van de lokale belastingen. Door de lockdown konden er minder zuiveringsbelastingen geïnd worden. In 2021 worden deze effecten naar verwachting, net als in 2020, ook duidelijk zichtbaar bij de zuiveringsheffing bedrijfsruimten. De prognose per einde belastingjaar 2021 van de overige bedrijven komt namelijk veel lager uit dan de begroting. Hierin is het effect van de coronacrisis meegenomen, maar er is nog altijd een grote mate van onzekerheid aanwezig over het werkelijke effect. Vooralsnog houden we rekening met een lockdown/coronamaatregelen van 4 maanden. Dit ligt redelijk in lijn met de prognose die voor 2020 is afgegeven. Hoe langer bepaalde bedrijfstakken stil moeten blijven liggen, hoe groter het risico voor ons waterschap wordt. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd middels een omslagstelsel en tarieven, loopt ook het waterschap Drents Overijsselse Delta rekening houdend met de impact -analyse geen direct risico ten aanzien van de continuïteit.

Verder zijn er geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van het waterschap dan wel resultaat van het boekjaar.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Waterschap Drents Overijsselse Delta

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 Waterschap Drents Overijsselse Delta te Zwolle gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de exploitatierekeningen naar programma's, naar kostendragers en naar kosten en opbrengstsoorten over 2020; 2. het overzicht van baten en lasten over 2020; 3. de balans per 31 december 2020 en de toelichting; 4. een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving; en 5. financiële bijlagen <ul style="list-style-type: none"> • Staat van immateriële vaste activa • Staat van materiële vaste activa • Staat van onderhanden projecten • Staat van reserves • Staat van voorzieningen • Staat van vaste schulden	<p>Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van Waterschap Drents Overijsselse Delta op 31 december 2020 in overeenstemming met artikel 98a van het Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.</p> <p>Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2020 en het Controleprotocol accountantscontrole van Waterschap Drents Overijsselse Delta</p>

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit en het 'controleprotocol van de accountantscontrole op de jaarrekening van Waterschap Drents Overijsselse Delta' vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Drents Overijsselse Delta zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.353.100. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur vastgesteld.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Benadrukking van de impact van COVID-19

Wij wijzen op de toelichting op de jaarrekening waarin de impact van de effecten van het coronavirus (COVID-19) op de baten en lasten en de financiële positie van Waterschap Drents Overijsselse Delta zijn beschreven. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- ▶ overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat alsmede dat het alle informatie bevat die op grond van artikel 98a van het Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a van het Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van het Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het 'controleprotocol van de accountantscontrole op de jaarrekening van Waterschap Drents Overijsselse Delta' vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016' dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het Waterschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het algemeen bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het Waterschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een Waterschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 7 juni 2021

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

drs. R.H. Bouman RA

Vaststelling van de jaarstukken

Aldus ingevolge het bepaalde in artikel 103 van de Waterschapswet opgemaakt door het afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht.

Afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht,

L.J. Mellema

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta verklaart, dat de jaarstukken 2020 ingevolge het derde lid van artikel 103 van de Waterschapswet gedurende veertien dagen ter inzage heeft gelegen ten kantore van het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Het dagelijks bestuur voornoemd,

Ir. E. de Kruijk,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

Vastgesteld door het algemeen bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta in zijn vergadering van 29 juni 2021.

Het algemeen bestuur voornoemd,

Ir. E. de Kruijk,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

BIJLAGEN

Financiële bijlagen

In dit hoofdstuk zijn de bijlagen bij de financiële jaarverantwoording opgenomen. Achtereenvolgens vindt u de volgende bijlagen:

- Staat van immateriële vaste activa
- Staat van materiële vaste activa
- Staat van onderhanden projecten
- Staat van reserves
- Staat van voorzieningen
- Staat van vaste schulden

Staat van immateriële vaste activa

Bedragen x € 1.000

	Aanschafwaarde per 1-1	Totaal afschrijving per 1-1	Boekwaarde per 1-1	Opschoning activa - Aanschafwaarde 1-1	Opschoning activa - Totaal afschrijvingen 1-1	Deelvesteringen	Afschrijvingen m.b.t. Deelvesteringen	Waardeverminderingen	Waardeverminderingen	Bijdragen van anderen	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafwaarde per 31-12	Totaal afschrijving per 31-12	Boekwaarde per 31-12	Regeringsrente	Totaal opbalans
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Onderzoek en ontwikkeling*	1.112	520	592	261	261			451				140	1.302	399	903	13	153
Bijdragen activa in eigendom van openbare lichamen	3.472	1.306	2.166	277	277			90				493	3.285	1.522	1.763	27	520
Bijdragen activa in eigendom van het Rijk	1.689	1.239	450									70	1.689	1.309	380	6	76
Bijdragen activa in eigendom van overigen	2.517	1.645	872									82	2.517	1.727	790	13	95
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	34.857	17.234	17.623					5.676				5.561	40.533	22.795	17.738	229	5.790
Overige immateriële vaste activa	3.329	1.999	1.330	-10	-10							451	3.339	2.460	879	17	468
Totaal exclusief onderhanden werk	46.976	23.943	23.033	529	529			6.217				6.797	52.665	30.212	22.453	305	7.102
Onderhanden werk	-	-	-					-				-	-	-	-		
Totaal	46.976	23.943	23.033	529	529			6.217				6.797	52.665	30.212	22.453	305	7.102

De opschoning betreft het afboeken van activa welke niet meer in gebruik zijn en een boekwaarde van € 0 hebben.

*Onderzoek en Ontwikkeling is als volgt te specificeren:

	Boekwaarde in € 1.000 per 31-12
Ondest.Sanerings-ozk en -plannen waterbodems	4,3
Onderzoeksbudget Vecht	18,9
DROP	138,4
Pilot toekomst boeren met bodem water het Vechtdal	31,9
Wett. beoord. Primaire Waterkeringen 2018-2023	831,7
Pas Sallandse Heuvelrug, hydrol.onderz.	-21,7
Klimaatactieve Stad pilot	-15,3
Inners	-174,3
3Di overstromingsmodellering IJssel-Vechtdelta	10,0
Inkoop resultaten grondmechanisch onderzoek	25,7
Ruimte voor de Vecht	53,0
	902,6

Staat van materiële vaste activa

Bedragen x € 1.000

	Aanschafwaarde per 1-1	Totaal afschrijving per 1-1	Boekwaarde per 1-1	Opschoning acties - Aanschafwaarde 1-1	Opschoning acties - Totaal afschrijvingen 1-1	Deinvesteringen	Afschrijvingen m.b.t. Deinvesteringen	Waardeverminderingen	Waardeverminderingen	Bijlagen van derden	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafwaarde per 31-12	Totaal afschrijving per 31-12	Boekwaarde per 31-12	Tegenrekeningre	Totaal lastenposten
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Gronden en terreinen	18.841	9.802	9.039					114				287	18.954	10.089	8.866	135	422
Vervoermiddelen	5.301	2.406	2.895			-252	-252	522				595	6.075	3.253	2.822	40	635
Machines, apparaten en werktuigen	14.055	10.490	3.565					365				964	14.420	11.454	2.966	48	1.012
Bedrijfsgebouwen	20.440	5.511	14.929					225			430	986	21.095	6.496	14.598	222	1.207
Waterkeringen	114.056	52.973	61.083					2.444		4.879	-417	-10	111.204	52.963	58.241	909	898
Watergangen, kunstwerken en gemalen	124.029	44.017	80.012					7.578		3.420	12.517	5.513	140.704	49.529	91.175	1.256	6.768
Transportsystemen	60.658	45.934	14.724					261				1.176	60.919	47.110	13.809	218	1.395
Zuiveringsinstallaties	233.399	153.729	79.670					1.349			2.231	7.667	236.978	161.396	75.583	1.206	8.873
Slibverwerkingsinstallaties	48.308	26.651	21.657					328				1.370	48.636	28.021	20.615	327	1.696
Vaarwegen en havens	-	-	-					-				-	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	12.873	9.145	3.727					2.066			381	1.286	15.320	10.432	4.888	49	1.335
Totaal exclusief onderhanden werk	651.959	360.658	291.301	-	-	-252	-252	15.252	-	8.299	15.142	19.833	674.305	380.743	293.562	4.409	24.242
Onderhanden werk	36.286		36.286					33.947		4.507	-15.142		50.584		50.584		
Totaal	688.245	360.658	327.587	-	-	-252	-252	49.199	-	12.806	-0	19.833	724.889	380.743	344.146	4.409	24.242

De opschoning betreft het afboeken van activa welke niet meer in gebruik zijn en een boekwaarde van € 0 hebben.

Staat van onderhanden projecten

Bedragen x € 1.000

	Onderhanden werk per 1-1	Waardevermeerdering	Bijdragen en subsidies	In gebruik genomen	Onderhanden per 31-12
	€	€	€	€	€
<i>Onderhanden materiële vaste activa</i>					
Gronden en terreinen *	4.258	-125			4.133
Bedrijfsgebouwen	589	404		430	563
Waterkeringen	10.271	15.692	3.726	-417	22.654
Watergangen, kunstwerken en gemalen	15.820	12.437	532	12.517	15.208
Transportsystemen	248	58			306
Zuiveringsinstallaties	4.648	3.776		2.231	6.193
Slibverwerkingsinstallaties	-	217		-	217
Overige materiële vaste activa	452	1.488	250	381	1.309
<i>Totaal onderhanden materiële vaste activa</i>	36.286	33.946	4.508	15.142	50.584
Totaal	36.286	33.946	4.508	15.142	50.584

* Voor de gronden en terreinen is er een mandaat afgegeven, derhalve is er een lager krediet dan het onderhanden werk.

Staat van reserves

Bedragen x € 1.000

	€ Stand per 1-1	€ Overige vermeer- en verminderingen (resultaat t-1)	€ Overige vermeerderingen (resultaat t)	€ Interne vermindering	€ Stand per 31-12
Algemene reserves					
Watersysteembeheer	5.600				5.600
Zuiveringsbeheer	1.200				1.200
Bestemmingsreserves tariefsegalisatie					
Watersysteembeheer	17.220	-2.612		5.200	9.408
Zuiveringsbeheer	4.037	1.949		400	5.586
Nog te bestemmen resultaat	-663	663	6.902		6.902
Totaal	27.394	-	6.902	5.600	28.696

In bovenstaande overzicht is de voorgestelde resultaatsbestemming nog niet verwerkt.

	Nog te bestemmen
	2020
Watersysteembeheer	5.239
Zuiveringsbeheer	-1.332
Reserve HWBP	2.995
	6.902

Staat van voorzieningen*Bedragen x € 1.000*

	€ Stand per 1-1	€ Vermeerdering als gevolg van rente toevoeging	€ Overige interne vermeerderingen	€ Interne verminderingen	€ Externe verminderingen	€ Stand per 31-12
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen						
- Pensioenverplichting bestuurders	2.573	77		88	315	2.247
- Wachtgeld voormalig bestuurders	1.139				180	959
- Uitkering voormalig personeel	47	1	163		17	194
- Belastingteruggave Echten	-		700			700
- Jubilea uitkeringen	851		80		42	889
- Studieregeling PBB	440		414	480	225	149
- Thuiswekfaciliteiten	-		270			270
Totaal	5.050	78	1.627	568	779	5.408

Staat van vaste schulden

Bedragen x € 1.000

Geldgever	Rente percentage	Ingangsdatum	Resterende looptijd in jaren	€ Schuld per 1-1	€ Vermeerderingen	€ Verminderingen	€ Schuld per 31-12	€ Aflossingsverplichting volgend boekjaar	€ Rentelasten boekjaar
NWB Bank 13815	6,500%	7-12-1995	-	18		18	0		1
NWB Bank 13855	6,550%	29-12-1995	-	36		36	0		3
NWB Bank 13902	6,420%	1-2-1996	1	36		18	18	18	2
NWB Bank 14299	6,250%	12-11-1996	1	290		145	145	145	18
NWB Bank 20242	5,850%	4-2-2000	-	794		794	0		47
NWB 23900 23900	3,340%	1-8-2005	-	667		667	-0		22
NWB 24357 24357	3,980%	3-4-2006	1	1.333		667	666	666	53
NWB 25204 25204	4,780%	8-8-2007	-	6.000		6.000	-		283
ASN 63043 347	2,625%	29-12-2011	1	3.000		1.500	1.500	1.500	79
NWB 27753 27753	1,855%	28-9-2012	2	4.500		1.500	3.000	1.500	83
NWB Bank 27940	2,195%	24-4-2013	-	5.000		5.000	-		140
NWB Bank 28050	2,790%	18-9-2013	2	5.000			5.000		140
NWB Bank 28051	2,960%	18-9-2013	-	5.000		5.000	-		129
NWB Bank 28258	2,730%	15-1-2014	-	10.000		10.000	-		423
NWB Bank 28304	2,074%	12-3-2014	1	4.000			4.000	4.000	83
NWB 2014 28395	1,706%	26-6-2014	-	31.500		31.500	-		585
NWB Bank 28637	1,590%	30-1-2015	19	5.000			5.000		80
NWB Bank 28638	1,685%	30-1-2015	24	5.000			5.000		84
Prov. Noord-Brabant 215132	0,990%	26-3-2015	14	5.000			5.000		50
Prov. Noord-Brabant 215133	1,030%	26-3-2015	17	5.000			5.000		52
BNG Bank 109882	1,704%	30-6-2015	10	3.000			3.000		51
BNG Bank 109883	1,959%	30-6-2015	23	5.000			5.000		98
NWB 28918	1,446%	30-9-2015	-	15.000		15.000	-		183
Prov. Noord-Brabant 215174	1,600%	17-12-2015	9	5.000			5.000		80
Prov. Noord-Brabant 215175	1,670%	17-12-2015	10	5.000			5.000		84
NWB (mede EIB) 28988	0,238%	25-1-2016	-	10.000		10.000	-		24
Prov. Noord-Brabant 216104	1,580%	29-1-2016	10	10.000			10.000		158
BNG Bank 110359	1,343%	29-1-2016	7	10.000			10.000		134
NWB 29012	0,975%	24-2-2016	5	10.000			10.000		98
NWB 29137	1,356%	23-6-2016	26	10.000			10.000		136
AEGON OL217118	1,250%	26-4-2017	26	14.000		500	13.500	500	175
NWB 1-29484	1,854%	28-6-2017	27	5.000			5.000		93
NWB 1-29496	1,870%	12-7-2017	22	5.000			5.000		94
PNB OL 217177	1,520%	6-12-2017	21	5.000			5.000		76
PNB OL 217178	1,540%	6-12-2017	24	5.000			5.000		77
PNB OL 218107	1,600%	16-2-2018	16	5.000			5.000		80
PNB OL 218108	1,640%	15-2-2018	18	5.000			5.000		82
PNB OL218133	1,600%	23-5-2018	15	5.000			5.000		80
PNB OL218136	1,500%	20-6-2018	13	5.000			5.000		75
NWB 0029941	1,323%	18-12-2018	12	10.000			10.000		132
PGL OL 219109	1,180%	13-2-2019	12	10.000			10.000		118
NWB 10030080	0,622%	19-3-2019	12	10.000			10.000		62
NWB 10030167	1,279%	15-5-2019	12	10.000			10.000		130
NWB 10030221	0,890%	26-6-2019	12	10.000			10.000		89
NWB 10030484	0,695%	29-1-2020	20	-	10.000		10.000		64
NWB 10030507	0,500%	26-2-2020	21	-	10.000		10.000		42
PNB OL220112	0,680%	1-4-2020	22	-	10.000		10.000		51
NWB 10030643	1,000%	1-7-2020	30	-	68.000		68.000		339
NWB 10030811	-0,500%	22-12-2020	5	-	15.000		15.000		-2
Totaal				284.175	113.000	88.345	308.830	8.329	5.257

Afkortingen

AB	Algemeen bBestuur	LTO	Land en Tuinbouw organisatie
BAW	Bestuursakkoord Water	MJA	meerjarenafspraken energie- efficiency
BBP	Bruto Binnenlands Product	MPB	Manager projectbeheersing
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde	MLN	Miljoen
CE	Conformité Européenne	NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
CO ₂	Koolstofdioxide	NWB	Nederlandse Waterschapsbank
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	OAS	Technische Optimalisatiestudie
DPRA	Deltaplan ruimtelijke adaptie	OBS	Onderhoudsbeheersysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	OCR	Optical character recognition
DB	Dagelijks bestuur	PAK	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
EU	Europese Unie	PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
ECB	Europese Centrale Bank	PBB	Persoonsgebonden basis budget
EEP	Energie-efficiencyplan	PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	POV	projectoverstijgende verkenningen
EMU	Europese Monetaire Unie	RWZI	Rioolwater zuiveringsinstallatie
FIDO	Financiering Decentrale Overheid	SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaarden- regelingen Waterschapspersoneel
GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn	SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
GGOR	Gewenst grond- en Oppervlaktewater regime	SGBP3	3 ^e Stroomgebiedbeheerplan
GvO	Garanties van oorsprong	STOWA	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
HA	Hectare	Ve	Vervuilingseenheid
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën	VKA	Voorkeursalternatief
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil	WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma	WBI	Wettelijk Beoordelings- instrumentarium
IBOOM	Inrichting Beheer en Onderhoud Op Maat	WBP	Waterbeheerplan
IBP	Interbestuurlijke Programma	WOM	Water op maat
ICT	Informatie- en Communicatie technologie	WDODelta	Waterschap Drents Overijsselse Delta
le	Inwonerequivalent	WKK	warmtekrachtkoppeling
I&A	Informatisering en automatisering	WOZ	Wet Onroerende Zaken
IPM	Integraal projectmanagement	WRRV	Weerstandsvermogen Risico management Reserve en Voorziening
IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan	ZON	Zoetwatervoorziening Oost Nederland
IRM	Integraal Riviermanagement	ZZL	Waterschap Zuiderzeeland
IZP	Integrale Zuiveringsplannen		
KRW	Kaderrichtlijn Water		